

372.414
๑๖๘๙ ๓

ความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ

15 ส.ค. 2540

ปริญญานิพนธ์
ของ
อำพร ศรีหรรษ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

เมษายน 2540

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

68461

2007 4

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(รศ.ดร.ภรณ์ กุรรัตนะ)

..... กรรมการ
(ผศ.ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รศ.ดร.ภรณ์ กุรรัตนะ)

..... กรรมการ
(ผศ.ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ.ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 24 เดือน เมษายน พ.ศ. 2540

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาอย่างสูงจากรองศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ ศุภรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ ที่ได้สละเวลาอย่างมากในการให้ความรู้ ความคิด ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทุกขั้นตอนของการทำปริญญานิพนธ์ ตลอดจนช่วยกระตุ้นให้กำลังใจด้วยความเมตตาโดยตลอด ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษดา คณิตผลาชีวะ และ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ ที่กรุณามาร่วมเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ ซึ่งได้ให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความประณีต สมบูรณ์และมีคุณค่ายิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ดร.พัชรี ผลโยธิน ดร.วรรณาท รักสกุลไทย อาจารย์อนินทิดา ไปษะกฤษณะ อาจารย์อารี เกษมรติ อาจารย์รุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี และอาจารย์ธนพร เอี่ยมสมุทร ที่ได้กรุณาตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร อาจารย์ชาดิชชาส ปิลวาสน์ คณะครูและนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนบ้านทุ่งกรวด ที่ได้อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือในการศึกษาทดลองเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ พี่น้องทุก ๆ คน คุณชฎาพร เจริญรูป และเพื่อนนิสิตปริญญาโท เอกการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา และขอขอบพระคุณผู้มีพระคุณอีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ ซึ่งมีส่วนในการช่วยให้การทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบพระคุณเป็นเครื่องบูชาพระคุณของคุณพ่อหรบ คุณแม่เออง ศรีหรัญ และครูอาจารย์ ผู้ให้ทั้งชีวิต ศติปัญญาและความรัก ความเมตตา ตลอดจนอบรมสั่งสอน และวางรากฐานการศึกษาที่ดีแก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้พบกับบุคคลและประสบการณ์ที่ทรงคุณค่ายิ่ง

อำพร ศรีหรัญ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	6
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็ก	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	33
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ	55
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	70
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	71
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	71
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	73
การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	73
แบบแผนการทดลองและการดำเนินการทดลอง	77
การเก็บรวบรวมข้อมูล	80
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	83
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	87
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	87
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	87

5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	92
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	92
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	92
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	92
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	94
อภิปรายผล	94
ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า	100
ข้อเสนอแนะทั่วไป	101
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	102
 บรรณานุกรม	 103
 ภาคผนวก	 115
ภาคผนวก ก	116
ภาคผนวก ข	131
ภาคผนวก ค	139
ภาคผนวก ง	141
 ประวัติย่อของผู้วิจัย	 143

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เปรียบเทียบคะแนนความสนใจในการอ่านและการเขียนของกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม ด้วยวิธีการจับคู่คะแนน	72
2 แผนการทดลอง	77
3 ขั้นตอนในการดำเนินการทดลอง	78
4 การดำเนินการทดลอง	80
5 สถานการณ์ที่ใช้ในการสังเกต	81
6 การหมุนเวียนการเล่น	82
7 เปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและการเขียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุมก่อนการทดลอง	88
8 เปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและการเขียนของกลุ่มทดลองก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง	89
9 เปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและการเขียนของกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง	90
10 เปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและการเขียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุมหลังการทดลอง	91

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

- 1 แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติและการจัดประสบการณ์
แบบปกติ

79

ภูมิหลัง

สังคมในปัจจุบันเป็นยุคของข่าวสารข้อมูลมีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้โลกไร้พรมแดนประชาชนบนพื้นโลกสามารถติดต่อสัมพันธ์กันได้รวดเร็ว (สิปปนนท์ เกตุทัต. 2538 : 60) การพัฒนาประชากรจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงของสังคมและให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในอนาคต กล่าวคือ ประชากรต้องมีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพราะทักษะการสื่อสารเป็นทักษะที่สำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตประจำวัน การสื่อสารที่ผิดพลาดอาจทำให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวงได้ทั้งส่วนตัว กลุ่มบุคคล และประเทศชาติ (हरभा नीलेश्वर. 2535 : 7) ซึ่งเครื่องมือที่สำคัญในการติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์ คือ ภาษา (จินตนา สุทธิจินดา. 2532 : 2) อันหมายรวมถึงทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ทักษะทั้ง 4 ด้าน มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน และควรได้รับการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน (เขวหา เฉชะคุปต์. 2528 : 50) ตั้งแต่ช่วง 6 ปีแรกของชีวิต เพราะเป็นช่วงที่มีการพัฒนาทุกด้านอย่างรวดเร็ว (นิตยา คชภักดี. 2530 : 16) และวรรณภา หารชุมพล มีความเห็นคล้ายคลึงกันว่าเด็กวัย 2 - 5 ปี เป็นวัยแห่งความเจริญเติบโตในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านภาษา เรียกได้ว่าวัยทองของภาษา พัฒนาการทางภาษาเจริญอย่างมาก (วรรณภา หารชุมพล. 2530 : 1 - 2) ซึ่งถ้าเด็กวัยนี้ได้รับการส่งเสริมทางภาษาอย่างเพียงพอ จะทำให้การเรียนรู้ของเด็กพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว (วราภรณ์ รักวิชัย. 2527 : 91)

การพัฒนาภาษาเริ่มจากที่บ้านและที่โรงเรียน แต่เด็กจำนวนไม่น้อยที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาทางภาษาจากที่บ้านและทางโรงเรียนไม่มากเท่าที่ควร จึงมีผลให้เด็กขาดประสบการณ์ทางภาษา (ทิสนา แฉมมณี. 2535 : 137) โดยเฉพาะทักษะการอ่านและการเขียน เพราะเด็กที่เริ่มเรียนในชั้นอนุบาลถูกมองว่ายังไม่มีความสามารถในการอ่านและเขียน แท้จริงแล้วการเรียนรู้การอ่าน และเขียนของเด็กเริ่มตั้งแต่อายุยังน้อย และเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องพัฒนามาพร้อมกับการเรียนรู้ภาษาพูด ไม่จำเป็นต้องพูดได้คล่องแคล่วเสียก่อนจึงมาเรียนอ่านและเขียน (हरभा नीलेश्वर และพรพนรัตน์ เ่งธรรมสาร. 2534 : 1) เด็กอนุบาลเริ่มสนใจเรียนอ่านเขียน ตั้งแต่ผ่านการเตรียมความพร้อมมาครั้งปีแล้ว

(ราศี ทองสวัสดิ์. 2527 : 117) ปัจจุบันมีโรงเรียนอนุบาลหลายแห่งที่จัดประสบการณ์เตรียมความพร้อมเด็กมักให้ความสำคัญของการฟังและการพูดแต่ค่อนข้างละเลยตัวอักษรและเสียง บางแห่งไม่จัดประสบการณ์ให้เด็กได้อ่านเขียนเลย เด็กได้รับประสบการณ์การอ่านเขียนจำกัดมาก (บัว บุษบา. 2534 : 11) ในทางตรงข้ามโรงเรียนบางแห่ง เห็นว่าเด็กควรเริ่มอ่านเขียนอย่างจริงจังในชั้นอนุบาล จึงจัดโอกาสและเวลาให้เด็กอ่านเขียนอย่างมาก ให้เด็กจำตัวอักษรและสะกดแบบเดียวกับที่เรียนในชั้นประถมศึกษา เด็กถูกเร่งในหลายเรื่องที่เขาไม่สนใจ ถูกฝึกทักษะทางภาษาจากแบบฝึกหัด ซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 6 ขวบอย่างยิ่ง (วรนาท รักสกุลไทย. 2537 : 170 - 175) โดยเฉพาะการเรียนการสอนของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ส่วนใหญ่เด็กที่เข้าเรียนจะได้เรียนอ่านเขียน และวิธีสอนของครูไม่แตกต่างไปจากการสอนในชั้นประถมศึกษา ซึ่งทำให้เด็กเครียด เกิดทัศนคติที่ไม่ดี (บุษบง คันฉิมวงศ์. 2538 : 141) อารี สัมหลวี (2535 : 3 - 5) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การเรียนในสภาพดังกล่าวทำให้เด็กเรียนอย่างคร่ำเคร่ง ไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร เพราะเด็กในวัยนี้เรียนรู้ได้จากการเล่น การเคลื่อนไหว การพูดจา การร้องรำทำเพลง

สุรศักดิ์ หลาบมาลา กล่าวว่า การเรียนอ่านเขียนเกิดจากการที่เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เด็กสนใจในชีวิตประจำวัน การตอบสนองที่ดีจากบุคคลอื่น การเสริมแรงจากผู้ใหญ่ (สุรศักดิ์ หลาบมาลา. 2533 : 31 - 35) และการเรียนรู้ในการอ่านเขียนของเด็กนั้น ควรเกิดจากความสนใจของเด็กเองไม่ใช่การถูกบังคับจากผู้ใหญ่ ซึ่งผู้ใหญ่มีหน้าที่สำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริม สร้างแรงจูงใจให้เด็กสนใจจนสามารถอ่านเขียนได้ การส่งเสริมให้เด็กเกิดความสนใจในการอ่านเขียน จึงเป็นเรื่องสำคัญ (สุนีย์ ทองศิริประภา. 2535 : 1 - 2) เพราะความสนใจเป็นรากฐานที่สำคัญที่จะทำให้คนเรามีความตั้งใจต่อการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เป็นผลให้บุคคลสามารถประกอบกิจกรรมนั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าสามารถสร้างความสนใจให้กับเด็กอย่างได้ผล ก็จะทำให้เด็กตั้งใจฝึกทักษะนั้น ๆ อย่างจริงจัง (วรณี โสมประยูร. 2534 : 91) ทั้งยังเป็นการทำให้บุคคลกระทำกิจได้นาน มีความมั่นใจจนเกิดเป็นนิสัยขึ้นมา (อิบุกะ. 2528 : 25) เด็กไม่ควรถูกบังคับให้อ่านก่อนที่จะเห็นความสนใจอย่างชัดเจน และในการเขียนเช่นเดียวกันไม่ควรเริ่มสอนเขียนอย่างเป็นทางการในวัยอนุบาล (เขาวพา เคชะคุปต์. 2528 : 48)

วิธีการที่จะช่วยส่งเสริมความสนใจในการอ่านและเขียนให้กับเด็กควรเริ่มตั้งแต่ที่บ้าน และที่โรงเรียน โดยในส่วนของโรงเรียนควรให้เด็กเลือกกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจและมีความหมาย ส่งเสริมให้พูดเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง มีโอกาสในการทำ กิจกรรมการใช้กล้านเนื้อใหญ่ เช่น การหีบจับสัมผัส ให้มีประสบการณ์ด้านการอ่านและการเขียน (हरभा नीलविश्वर. 2535 : 225 ; อ้างอิงมาจาก Morrison. n.d.) เด็กจะมีแรงจูงใจในการอ่าน และเขียนสูงขึ้น ในปัจจุบันมีแนวการสอนภาษาแบบใหม่ที่ส่งเสริมความสนใจในการอ่านและเขียน ได้ดี เรียกว่า การสอนภาษาโดยวิธีธรรมชาติ (Whole Language) โดยมีกู๊ดแมน (Goodman) เป็นผู้นำทางความคิดคนสำคัญ ซึ่งมีรากฐานมาจากทฤษฎีหลัก 3 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีแรก คือ ทฤษฎีว่าด้วยระบบภาษา เชื่อว่า ระบบความหมายเป็นหัวใจสำคัญของภาษา การสอนอ่านและ เขียนเพื่อศึกษาสิ่งที่เขาสารวจ เรียนในสิ่งที่มีความหมายคือผู้เรียน ทฤษฎีที่สองว่าด้วยการสื่อสาร สื่อความคิด เชื่อว่าภาษาเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ถ่ายทอดความคิด เด็กไม่จำเป็นต้องถ่ายทอดความคิด ด้วยภาษาเพียงอย่างเดียว เปิดโอกาสให้ถ่ายทอดความคิดด้วยวิธีที่สมัครใจ เช่น สนทนา วาดภาพ (ศิลปะ) คนตรี ทำทาง ทฤษฎีสุดท้ายว่าด้วยการอ่านและการเขียน เชื่อว่า เด็กเรียนรู้ภาษาพูดและ ภาษาเขียนจากการทดลองผิดถูกในการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว และประสบการณ์การ อ่านและเขียน (บุษบง คันติวงศ์. 2535 : 44 - 48) ดังนั้นการจัดกิจกรรมในสภาพการเรียนการสอน ภาษาแบบธรรมชาติ เป็นหลักการที่สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนาพูดคุย มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู การสอนภาษาต้องสัมพันธ์กับ ชีวิตและประสบการณ์ของผู้เรียน มีการสื่อสารที่มีความหมาย เด็กมีโอกาสดลองอ่านเขียน ได้โดยเสรี ครูมีบทบาทในการตอบสนองความสนใจของเด็ก เป็นแบบอย่างในการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ส่งเสริมให้กำลังใจ สนับสนุนในการสื่อสารแลกเปลี่ยน ช่วยเหลือเด็กในการอ่านและเขียนเมื่อเขาต้องการ ส่งเสริมให้สนใจและรักที่จะเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง ทำให้เกิด แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ซึ่งการสอนภาษาแบบธรรมชาติให้กับเด็กวัยอนุบาลมีความสำคัญมาก เพราะทำให้เด็กแสดงออกโดยไม่กลัวผิด การเรียนรู้ทางภาษาของเด็กง่ายและสนุก ช่วยให้เรียนอย่างมีความสุขและได้เรียนด้วยตนเอง (ฮารี สัมพลวิ. 2537 : 213) และชาร์ล ริด (Charled Read) ได้ศึกษาการสอนภาษาแบบธรรมชาติ โดยปล่อยให้เด็กวาดภาพและเขียน เพื่อสื่อสารโดยอิสระ ไม่บังคับที่จะต้องเขียนสะกดให้ถูกต้องตั้งแต่ต้น ให้เด็กมีแรงจูงใจในการเขียนเพื่อสื่อสาร พบว่า ในระยะเริ่มต้นการเขียนเพื่อสื่อสารเด็กจะคิดแบบการเขียนของคนขึ้น

(Invented Spelling) (Goodman. 1989 : 118 ; citing Read. n.d.) ได้ศึกษาวิธีการสอนและวิธีการรู้หนังสือในห้องเรียนอนุบาล 2 แบบ คือ ห้องแรกใช้หลักสูตร โดยใช้แบบฝึกหัดที่เน้นเสียงและคำ ห้องที่สองมีการใช้หลักสูตรตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติโดยปฏิบัติต่อเด็กเสมือนว่าเด็กเป็นนักอ่านและนักเขียน ผลการวิจัยพบว่า เด็กในห้องเรียนที่สอนภาษาแบบธรรมชาติ มีความรู้ในการอ่านและการเขียนเพิ่มขึ้น เต็มใจที่จะเขียนและปรับปรุงการเขียนด้วยตนเองโดยไม่ต้องให้ผู้ใหญ่ช่วยเหลือและเรียบเรียงระหว่างการเขียนบ่อยขึ้น (Fennacy. 1988 : 12 - A) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ทำให้เด็กมีความสนใจในการอ่านและเขียนด้วยตนเอง และมีพัฒนาการทางภาษาสูงขึ้น

การสอนภาษาแบบธรรมชาติมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์จริงที่มีความหมายต่อเด็ก สามารถจัดกิจกรรมได้หลายรูปแบบ เช่น การศึกษานอกสถานที่ การทดลองวิทยาศาสตร์ การประกอบอาหาร การทำสวน การเลี้ยงสัตว์ (อารี สัมหลวี. 2535 : 22 - 23) การอ่านเรื่องราวหรือนิทานให้ฟัง การพูดคุยในสถานการณ์ต่าง ๆ การเล่นเกม (พัชรี ผลโยธิน. 2537 : 188 - 189) ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมเหล่านี้สอดคล้องกับรูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ สนทนา อภิปราย เล่านิทาน สาธิต และปฏิบัติการทดลอง ทักษะศึกษา และประกอบอาหาร เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ฟัง พูด สังเกต คิด และปฏิบัติการทดลอง เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดและทักษะต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 20 - 21) ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะทางภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน (ราณี ทองสวัสดิ์. 2527 : 199) แต่ในสภาพความเป็นจริง ครูมักละเลยการสอนอ่านและเขียน ถ้ามีการสอนอ่านและเขียนมักสอนแบบเดียวกับที่เรียนในชั้นประถมศึกษา ซึ่งผิดธรรมชาติในการเรียนรู้ภาษาของเด็ก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กล่าวถึงปัญหาการค่านินกิจกรรมว่า ครูมีบทบาทเป็นส่วนใหญ่ เด็กมีส่วนร่วมเป็นบางส่วน การจัดกิจกรรมเน้นครูเป็นศูนย์กลาง ครูใช้การควบคุมมากกว่าการกระตุ้น เด็กมีพฤติกรรมการตอบสนองมากกว่าริเริ่ม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กมีน้อย เพราะครูไม่เข้าใจวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 119) ทั้งที่การจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ นั้น ภรณ์ สุวรรณะ กล่าวไว้ว่า ควรส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมหรือค่านินกิจกรรมให้มากที่สุด ครูเป็นเพียงผู้เตรียมเนื้อหาหรือประสบการณ์ให้เด็กค้นพบความรู้ด้วยตนเอง (ภรณ์ สุวรรณะ. 2523 : 24) ครูต้องกระตุ้น

ให้เด็กต้องการทำกิจกรรมด้วยความสนใจและตั้งใจในการรับรู้ มีความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น (ฉวีวรรณ จึงเจริญ. 2528 : 4) นอกจากนี้คณะจัดทำแนวค่านิยมการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา กล่าวว่า การนำแผนการจัดประสบการณ์มาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ครูสามารถที่จะปรับให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความพร้อมของเด็กได้ แต่ครูมักนิยมปฏิบัติตามแผนไม่มีการปรับแต่อย่างใด (คณะจัดทำแนวค่านิยมการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. 2536 : 39) ทั้งนี้เพราะครูไม่กล้าหรือไม่แน่ใจว่าจะปรับได้ ปัญหาดังกล่าวทำให้ครูขาดโอกาสที่จะส่งเสริมเด็ก ทั้งที่เด็กมีความพร้อมอยู่แล้ว จึงส่งผลกระทบต่อการพัฒนาภาษาของเด็ก ทำให้ไม่พัฒนาไปตามศักยภาพที่เด็กมี ซึ่งถ้าครูมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการสอนภาษาแบบธรรมชาติอันเป็นนวัตกรรมใหม่ ได้รับการอบรมให้เข้าใจแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและช่วยให้ครูมั่นใจในการใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ แล้ว เด็กจะพัฒนาภาษาอย่างเต็มศักยภาพ

จากสภาพปัญหาและงานวิจัยที่ปรากฏ ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย และมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติและการจัดประสบการณ์แบบปกติว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับครู ผู้บริหาร ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความสนใจในการอ่านและการเขียนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาธรรมชาติและได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะช่วยให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการส่งเสริมความสนใจในการอ่านและการเขียนให้กับเด็กปฐมวัย ตลอดจนเป็นแนวทางสำหรับจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสนใจในการอ่านและการเขียน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 ของโรงเรียนบ้านทุ่งกรวด สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 2 ห้องเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 ของโรงเรียนบ้านทุ่งกรวด สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 30 คน

8. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

3.1 แผนการจัดประสบการณ์ มี 2 รูปแบบ ดังนี้

3.1.1 แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
จำนวน 40 แผน

3.1.2 แผนการจัดประสบการณ์แบบปกติ ที่ผู้วิจัยนำมาจากแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2536

3.2 แบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.3 สถานการณ์ที่ใช้ในการสังเกต ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ คือ การจัดประสบการณ์ ซึ่งแบ่งเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

4.1.1 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ

4.1.2 การจัดประสบการณ์แบบปกติ

4.2 ตัวแปรตาม คือ ความสนใจในการอ่านและการเขียน

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การศึกษาครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 โดยทำการทดลองเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 5 วัน ๆ ละ 1 ครั้ง รวมทั้งสิ้น 40 ครั้ง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 โรงเรียนบ้านทุ่งกรวด อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ความสนใจในการอ่านและการเขียน หมายถึง พฤติกรรม กิริยาท่าทาง หรือการกระทำที่แสดงออกถึงความพอใจ ความต้องการ กระตือรือร้นที่จะอ่านและเขียนด้วยความเพลิดเพลินและสนใจ ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย

2.1 หยิบหนังสือต่าง ๆ มาเปิดดูรูปภาพ ข้อความ และทำทำอ่าน

2.2 หยิบจับอุปกรณ์ คินสอ ปากกา สี กระดาษ มาขีดเขียนหรือวาดภาพ

2.3 ขอให้ครูหรือเพื่อนช่วยเล่าเรื่องในหนังสือให้ฟัง หรือขอให้ช่วยเขียนช่วยวาดภาพให้ดู

2.4 พูดเล่าเรื่องตามหนังสือ ป้ายสัญลักษณ์ ข้อความ ตามลำพัง

2.5 ชักชวนแนะนำให้เพื่อนเขียนหรือวาดภาพ

2.6 นำหนังสือให้เพื่อนดู หรือพูดคุยตามหนังสือให้เพื่อนฟัง

2.7 พูดคุยซักถามครูหรือเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องในหนังสือ ตัวหนังสือ ภาพวาด และ

วิธีเขียน

2.8 นำผลงานของคนให้ผู้อื่นดูอย่างภาคภูมิใจ หรือขอผลงานของผู้อื่น

3. การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมดังนี้ การเล่านิทาน การสนทนาและอภิปราย การสาธิตและปฏิบัติการทดลอง การศึกษานอกสถานที่ และการประกอบอาหาร วันละกิจกรรม ในช่วงเวลาของกิจกรรมในวงกลม ซึ่งสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ หรือการเลือกกิจกรรม ขั้นกิจกรรม และขั้นสรุป การจัดประสบการณ์ในการทดลองนี้มี 2 ลักษณะ

3.1 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ หมายถึง การจัดให้เด็กเลือกทำกิจกรรมที่เด็กสนใจ ต้องการอยากรู้อยากเห็นด้วยตนเอง โดยผ่านขั้นนำให้เด็กได้เลือกกิจกรรม ขั้นดำเนินกิจกรรมตามที่เลือก เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และขั้นสรุปให้เด็กได้แสดงออกทางความคิดในรูปแบบของการสนทนาอภิปราย การเขียน การเคลื่อนไหว การแสดงท่าทาง และศิลปะ ตามความสนใจของเด็กเอง เน้นให้เด็กได้ประสบการณ์การสื่อสารด้วยทักษะฟัง พูด อ่าน เขียน ไปพร้อมกันไม่แยกเป็นทักษะย่อย ซึ่งครูมีบทบาทในการตอบสนองความต้องการความสนใจของเด็ก ช่วยเหลือแนะนำทันทีที่เด็กต้องการ ให้กำลังใจเมื่อเด็กแสดงออกว่าสนใจที่จะอ่านและเขียน ยอมรับความคิดเห็นในการสื่อความหมายของเด็ก ใช้คำถามได้ตอบ จูงใจให้เด็กอยากอ่านอยากเขียน

3.2 การจัดประสบการณ์แบบปกติ หมายถึง การจัดให้เด็กทำกิจกรรมที่ครูเตรียมไว้โดยผ่านขั้นนำ ให้เด็กได้สนทนา ร้องเพลง คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย ขั้นสอนให้เด็กดำเนินกิจกรรมตามที่ครูเตรียมไว้ และขั้นสรุปให้เด็กได้สนทนา ร้องเพลง คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย ตามแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2536 ซึ่งครูมีบทบาทในการกระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่ครูเตรียมไว้ ช่วยเหลือแนะนำทันทีเมื่อเด็กต้องการ ให้กำลังใจเมื่อเด็กเข้าร่วมกิจกรรม ยอมรับฟังความคิดเห็นใช้คำถามได้ตอบ จูงใจให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จำแนกได้ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็ก
 - 1.1 ความหมายและความสำคัญของความสนใจของเด็ก
 - 1.2 องค์ประกอบของความสนใจของเด็ก
 - 1.3 วิธีการสร้างความสนใจของเด็ก
 - 1.4 การวัดความสนใจของเด็ก
 - 1.5 การอ่านและความสนใจในการอ่าน
 - 1.6 การเขียนและความสนใจในการเขียน
 - 1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการอ่านและการเขียน
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.1 ความหมายและความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.2 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.3 หลักการและรูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.4 บทบาทครูในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
 - 3.1 ความหมายและความสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
 - 3.2 ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
 - 3.3 ลักษณะของห้องเรียนที่ใช้แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
 - 3.4 กิจกรรมการเรียนรู้การสอนภาษาแบบธรรมชาติ
 - 3.5 บทบาทครูในการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
 - 3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็ก

1.1 ความหมายและความสำคัญของความสนใจของเด็ก

ดิวอี้ (Dewey. 1959 : 66) กล่าวว่า ความสนใจ คือ ความรู้สึกชอบหรือความพอใจที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แนวคิดใดแนวคิดหนึ่ง หรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง มุ่งมั่นที่จะทำกิจกรรมให้สำเร็จด้วยความเพิลิเพิลินและพยายามจะทำกิจกรรมนั้นอยู่บ่อย ๆ

กู๊ด (Good. 1973 : 31) กล่าวว่า ความสนใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบของคนเราที่แสดงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งความรู้สึกนี้อาจจะมีช่วงขณะ หรืออาจจะมีถาวรทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความอยากรู้อยากเห็นของบุคคลนั้น โดยมีอิทธิพลมาจากประสบการณ์ของตนเอง

ปิยะนุช ประจักษ์จิตต์ (2525 : 7) กล่าวว่า ความสนใจในการรับรู้ คือ สภาวะของร่างกายและจิตใจที่พร้อมจะรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ จากสิ่งเร้าที่ตรงกับความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นกระบวนการขั้นแรกของการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ขึ้นเป็นความคิดรวบยอด (Concept) ในกระบวนการรับรู้ และเป็นตัวกำหนดความสนใจในการรับรู้สิ่งเร้าตัวหนึ่ง

วัชร ทรัพย์มี (2520 : 58) ได้ให้ความหมายว่า ความสนใจ คือ ความรู้สึกที่จดจ่อ อยากรู้อยากเห็น อยากระทำในสิ่งที่ตนสนใจ ความสนใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้หรือการทำงาน

ดังนั้น ความสนใจของเด็กเป็นกระบวนการขั้นแรกของการรวบรวมข้อมูลจากสิ่งเร้าที่ตรงกับความต้องการของเด็ก ทำให้สภาวะของร่างกายและจิตใจ พร้อมที่จะรับข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผลให้เด็กมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความประสงค์ที่เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความอยากรู้อยากเห็น จิตจดจ่อ มุ่งมั่นที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ ตลอดจนทำกิจกรรมด้วยความเพิลิเพิลินและเอาใจใส่ ซึ่งความสนใจของเด็กเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้เกิดแรงจูงใจภายใน

ความสำคัญของความสนใจของเด็ก

ความสนใจนับเป็นคุณลักษณะที่สำคัญ และส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ทำให้เกิดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพดังที่นักวิชาการได้ศึกษาไว้ ดังนี้

วรรณิ โสภประยูร (2534 : 91) กล่าวว่า ความสนใจเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้คนมีความตั้งใจต่อการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นผลทำให้บุคคลสามารถประกอบกิจกรรมนั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าครูสามารถสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ นักเรียนก็จะตั้งใจฝึกทักษะนั้นอย่างจริงจัง ความสนใจเป็นเรื่องของจิตใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าอยากเรียนอยากรู้หรือไม่ ซึ่งเป็นรากฐานของจิตใจอย่างแท้จริง

อิกูเกะ (2528 : 25) กล่าวว่า เด็กวัย 2 - 6 ขวบ เป็นเด็กที่เตรียมพร้อมที่จะสนใจทุกอย่าง ทุกอย่าง ในการจะป้อนอะไรให้เด็ก ควรเน้นความสำคัญตรงที่ทำอะไรให้เด็กสนใจเพราะถ้าเด็กวัยนี้สนใจสิ่งใดแล้วก็จะรับเข้าไว้อย่างคล่องตัว และจดจำได้ดี ทำให้เด็กมีความมุ่งมั่น ที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีบทบาทสำคัญต่อการทำงานของสมองและการสร้างนิสัย

พัชรี เจตน์เจริญรักษ์ (2537 : 3) กล่าวว่า ความสนใจเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่สามารถส่งผลถึงความพร้อมในการเรียนรู้ ซึ่งรวมไปถึงการเริ่มเรียนสิ่งต่าง ๆ ต่อไป หากสามารถปลูกฝังลักษณะนี้ให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัยได้แล้ว จะเป็นการวางพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่ดีในวัยต่อไป และยังส่งผลถึงพัฒนาการทั้งทางอารมณ์ สติปัญญา และบุคลิกภาพของเด็กด้วย

จะเห็นว่าความสนใจมีความสำคัญที่ควรปลูกฝังในระดับปฐมวัย เพราะเด็กในระดับปฐมวัยเป็นวัยที่พร้อมที่จะสนใจทุกอย่าง ถ้าเด็กในวัยนี้มีความสนใจสิ่งใดแล้ว ก็จะเป็นรากฐานสำคัญที่จะทำให้เด็กมีความตั้งใจประกอบกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีความมุ่งมั่น อันเกิดจากแรงจูงใจภายในและนำไปสู่การเรียนรู้ที่ดีในวัยต่อไป ทั้งยังส่งผลถึงพัฒนาการทุกด้านของเด็กอีกด้วย

1.2 องค์ประกอบของความสนใจของเด็ก

สุชา จันทรเอน และสุรางค์ จันทรเอน (2518 : 73) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความสนใจของเด็กที่ควรทราบดังนี้

1. ความสนใจนั้นเกิดจากความพร้อม ความต้องการและอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม
2. ความสนใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลโดยเฉพาะ คนเราทุกคนไม่จำเป็นต้องมีความสนใจในสิ่งเดียวกันและในระยะเวลาเดียวกัน
3. ความสนใจนั้นมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับสุขภาพของร่างกาย เด็กจะสนใจสิ่งใดเป็นระยะสั้นหรือยาวนานอยู่กับความสมบูรณ์ของร่างกาย

4. ความสนใจเฉพาะอย่างนั้นอาจเปลี่ยนไปตามวัยและเวลาของแต่ละบุคคล แต่แบบแผนของความสนใจค่อนข้างคงที่ ทำให้สามารถวัดความสนใจของคนในอนาคตได้

5. ความสนใจมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับสภาพจิตใจ เยาวชนปัญญาสูงมักจะสนใจหลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกันและเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนมาก

6. ความสนใจมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับรากฐานทางประสบการณ์ของเด็ก เด็กจะสนใจเรื่องใด เด็กจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องนั้นพอสมควร ถ้าเด็กขาดประสบการณ์เด็กอาจไม่สนใจเป็นเพียงอยากรู้อยากเห็นชั่วคราวแล้วก็เลิกความสนใจ

ชาร์ลส์ (Charles. 1972 : 3 - 32) กล่าวว่า iva ความสนใจของบุคคลจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องมีกระบวนการหรือพัฒนามาจากขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 มีความพอใจ บุคคลจะมีความพอใจต่อสิ่งใดนั้นในทางจิตวิทยา ถือว่า จะต้องเกิดจากสิ่งเร้าที่เหมาะสมมาเร้าประสาทสัมผัส ได้แก่ เสียง แสง กลิ่น สัมผัส ฯลฯ การที่ครู กำหนดวิธีการเร้าได้อย่างเหมาะสมจะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมตอบสนองตรงตามวัตถุประสงค์ จึงถือว่าเป็นวิธีการที่ดี ทำให้เกิดความพอใจต่อกิจกรรมได้ ดังนั้น ในขั้นนี้จึงเป็นขั้นตอนสำคัญ ที่ครูจะต้องวางแผน และกำหนดวิธีการอย่างรอบคอบให้เหมาะสมกับบทเรียน และสถานการณ์ การจัดประสบการณ์ที่แตกต่างกันด้วย

ขั้นที่ 2 มีความมุ่งมั่น เป็นพฤติกรรมที่ต่อเนื่องจากความพอใจ เมื่อมีความพอใจแล้วก็มุ่งมั่นที่จะทำในสิ่งที่เอาใจใส่หรือตั้งใจ

ขั้นที่ 3 มีความสนใจ เป็นพฤติกรรมที่บุคคลกระทำกิจกรรมที่มุ่งมั่นซ้ำ ๆ ด้วย ความสุขและความพอใจ

กระบวนการที่เกิดความสนใจนี้ เป็นจุดเริ่มต้นในการกระตุ้นอินทรีย์ให้รับรู้ สิ่งต่าง ๆ เมื่อสิ่งเร้ามากระทบให้อินทรีย์เกิดความรู้สึก ถ้าอินทรีย์สนใจต่อสิ่งเร้านั้นก็จะเกิดการรับรู้ โดยสังเกตและพิจารณาเกี่ยวกับสิ่งเร้านั้น การที่อินทรีย์มีความสนใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนานเท่าใด ก็เป็นการให้อินทรีย์ได้สังเกต พิจารณาเพื่อรับรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นได้มากขึ้น ต่อจากนั้นสิ่งที่อินทรีย์รับรู้ก็จะเข้าสู่ความจำระยะสั้น (Short Term Memory) และถ้ามีการทบทวนอยู่เสมอ ๆ ก็จะสามารถเก็บข้อมูลนั้นอยู่ในความจำระยะยาว (Long Term Memory) เกิดการเรียนรู้ต่อไป (Kapland and others. 1980 : 340 - 341)

จะเห็นได้ว่า ความสนใจมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบหลายด้าน และมีการพัฒนามาเป็นขั้นตอน ซึ่งต้องอาศัยการรับรู้โดยการสังเกตสิ่งเร้าของอินทรีย์ การจะปลูกฝังให้เด็กเกิดความสนใจในสิ่งใดก็ตาม ครูหรือผู้ใหญ่ควรคำนึงถึงองค์ประกอบดังกล่าว ทั้งยังต้องคำนึงถึงการวางแผนจัดสิ่งเร้าที่จะมากระทบอินทรีย์ เพื่อให้อินทรีย์ได้สังเกตและเกิดการรับรู้ต่อไป

1.8 วิธีการสร้างความสนใจของเด็ก

อบรม สันภิบาล (2532 : 130) กล่าวถึง วิธีการสร้างความสนใจให้แก่เด็กไว้ว่า ความสนใจเป็นเรื่องของบุคคลแต่ละคน เด็กมีความสนใจแตกต่างกัน ครูต้องพิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพนักเรียนของตน ข้อสำคัญก็คือ ต้องใช้วิธีการหลาย ๆ อย่างต่าง ๆ กัน เพื่อช่วยให้เด็กเกิดความสนใจ ครูไม่ควรเลือกเฉพาะวิธีเดียวตลอด

ปิยะนุช ประจักษ์จิตต์ (2525 : 19) กล่าวว่า การทำให้เด็กเกิดความสนใจในการรับรู้ควรกระทำโดย

1. เลือกสิ่งเร้าที่ตรงกับความสนใจ และระดับวุฒิภาวะของเด็ก
2. เริ่มต้นจากสิ่งเร้าที่ไม่ซับซ้อนจนเกินไปแล้วค่อย ๆ เพิ่มระดับความยากและซับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ควรให้พร้อมกันหลายชนิดจนรับรู้ในรายละเอียดไม่ได้
3. ไม่ควรให้สิ่งเร้าชนิดเดียวซ้ำ ๆ เพราะจะทำให้เกิดพฤติกรรมแบบนิสัย (Habituation)
4. ระยะเวลาของการให้สิ่งเร้า ควรนานต่อเนื่องกันพอสมควร ไม่เปลี่ยนแปลงเร็วเกินไปจนรับรู้ตามไม่ทัน
5. ในบางครั้งอาจเปลี่ยนสิ่งเร้าที่มีความซับซ้อนจากระดับง่ายไปยากหรือยากกลับไปง่ายสลับกันบ้าง เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจอยากรู้ แต่ไม่ควรกระทำบ่อยครั้งจนเกินไป หรือเปลี่ยนข้ามขั้นจากง่ายมาก ๆ ไปเป็นยากมาก ๆ เพราะจะทำให้ความท้อถอย
6. การละเลยไม่ให้สิ่งเร้า (Under Stimulation) เป็นผลเสียต่อการพัฒนาการพอกับการให้สิ่งเร้ามากเกินไป (Over Stimulation)

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2528 : 234) ได้เสนอแนะวิธีการสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนไว้ดังนี้

1. ศึกษาความต้องการของผู้เรียนส่วนใหญ่เพื่อจะจัดบทเรียน สภาพห้องเรียน และสื่อการเรียนต่าง ๆ ให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน

2. ตำราพื้นฐานทางด้านความถนัดของผู้เรียน เพื่อจัดสภาพการเรียนการสอนให้ตรงกับความถนัดนั้น ๆ

3. จัดสภาพการเรียนใหม่ให้น่าสนใจ มีการตั้งคำถามยั่วยักท้าทายความสามารถของผู้เรียน พยายามให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนให้มากที่สุด เช่น การแสดงความคิดเห็น การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ตลอดจนการพยายามสร้างให้เกิดสิ่งตื่นตาตื่นใจ สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ และนำสิ่งที่ทันสมัยในยุคนั้นมากล่าวด้วย

4. การให้การเสริมแรง โดยพยายามให้ผู้เรียนได้ประสบผลสำเร็จในการเรียนหรือการทำงานนั้น ๆ บ้าง โดยเลือกให้ตรงกับความถนัดและความสามารถของเขา จะทำให้เขาสนใจสิ่งที่ได้รับมอบหมายให้ทำ

5. ชี้ทางหรือให้ทราบความก้าวหน้าในการทำงานทุกระยะของผู้เรียน ซึ่งทำให้เขามีความสนใจที่จะทำงานนั้น ๆ ต่อไป

ทอม อมรวิวัฒน์ และคนอื่น ๆ (2534 : 183) ได้กล่าวถึง ความสนใจในการเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้ามากระทบประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของเด็ก ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าสิ่งเร้านั้นแปลกใหม่ เด็กจะยิ่งแสดงความสนใจออกมาชัดเจน และเมื่อเด็กได้รับสิ่งเร้าที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการสังเกต ชักถาม คิดเปรียบเทียบ คิดจำแนกและสัมผัสจัดกระทำหรือเลียนแบบมากขึ้น

และประสาท อิศรปริดา (2538 : 307) กล่าวว่า การจะทำให้เด็กเกิดความสนใจนั้น ครูต้องสอนให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก งานแรกของครู คือ จะต้องค้นคว้าหาว่าเด็กสนใจอะไร เมื่อรู้ว่าเด็กสนใจอะไร ครูสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนได้

จะเห็นว่าการสร้างความสนใจนั้นครูสามารถทำได้หลายวิธี แต่ไม่ว่าวิธีใดสิ่งหนึ่งที่ครูควรคำนึงถึง คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูจัดให้เด็กนั้น เด็กควรได้เป็นผู้เลือกกิจกรรม ได้วางแผน ได้ลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง อันเป็นผลให้เด็กเกิดแรงจูงใจภายใน และในที่สุดเด็กจะมีความสนใจที่จะเรียนรู้ด้วยตัวเอง มีการลองผิดลองถูก พร้อมทั้งจะปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ นั้น ๆ ผลสุดท้ายเด็กจะเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น บทบาทครูในเรื่องการเสริมแรง การยอมรับการเรียนรู้ของเด็ก ตลอดจนการเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ให้กับเด็กเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความสนใจที่ดีให้เกิดขึ้นในเด็ก ซึ่งวิธีการเหล่านี้สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็ก

1.4 การวัดความสนใจของเด็ก

การวัดความสนใจสามารถกระทำได้ในลักษณะต่าง ๆ เนื่องจากความสนใจเป็นแรงผลักดันที่กระตุ้นให้บุคคลกระทำการหรือแสดงพฤติกรรมออกมา ถ้าต้องการวัดความสนใจของบุคคลใด จะสามารถวัดหรือประเมินได้จากการกระทำในการแสดงพฤติกรรมออกมาของบุคคลนั้น (รวีวรรณ อังคนุรักษ์พันธุ์. 2523 : 25)

นักการศึกษาได้เสนอวิธีวัดความสนใจ ดังนี้

เจเกอร์ และ โฟรชลิค (Jager and Frochlick. 1947 : 12 - 14) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการวัดความสนใจว่าอาจทำได้ 4 ประการ คือ

1. สังเกตความเป็นไปของแต่ละบุคคล
2. พิจารณาความสนใจต่าง ๆ ที่แต่ละบุคคลแสดงออก
3. ศึกษากิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นควรกระทำ
4. ใช้แบบสำรวจความสนใจ (Interest Inventory) วัดโดยตรง

เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1955 : 162) กล่าวว่า เราสามารถวัดความสนใจของบุคคลได้ 3 วิธี คือ ใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถามวัดความสนใจ

โพลเวลล์ (Powell. 1963 : 337 - 338) เสนอการวัดความสนใจ ดังนี้

1. ใช้แบบวัดความสนใจ ซึ่งประกอบด้วยข้อความชุดหนึ่งสำหรับให้แต่ละบุคคลแสดงความรู้สึกชอบ หรือไม่ชอบต่อข้อความต่าง ๆ เหล่านั้น
2. ใช้แบบสอบถามปลายเปิด โดยให้ผู้ตอบมีอิสระที่จะตอบคำถามต่าง ๆ ได้ตามความรู้สึกที่แท้จริงของตน
3. ใช้การสัมภาษณ์ ซึ่งผู้สัมภาษณ์สามารถสังเกตเห็นพฤติกรรมของผู้ถูกสัมภาษณ์ได้

และ กมล สดประเสริฐ (2516 : 152) ได้กล่าวถึงวิธีวัดความสนใจโดยใช้สเกล โดยกำหนดเนื้อหาว่า จะวัดความสนใจด้านใด และเขียนคำถามหรือข้อกระทงตามเนื้อหานั้น ตัวเลือกเป็น 5 ระดับ ชอบมากที่สุด ชอบมาก เฉย ๆ ไม่ชอบ ไม่ชอบเลย

จะเห็นว่าวิธีการวัดความสนใจที่กล่าวมา สามารถวัดความสนใจของบุคคลได้ทุกวิธี แต่การนำไปใช้กับใครในสถานที่ใด ย่อมขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของบุคคลที่นำไปใช้ สำหรับการศึกษากครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจ ทั้งนี้สามารถใช้วัดพฤติกรรมเด็กในลักษณะที่เป็นธรรมชาติมากที่สุด

1.5 การอ่านและความสนใจในการอ่าน

ความหมายของการอ่าน

แฮร์ริส และสมิธ (Harris and Smith. 1986 : 55) กล่าวว่า การอ่านคือ รูปแบบของการสื่อสาร เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน โดยผู้เขียนจะแสดงความคิดเห็นของคนผ่านตัวอักษรและตามลักษณะการเขียนของคน ผู้อ่านจะต้องตีความหมายจากตัวอักษรเหล่านั้น การที่ผู้อ่านจะสามารถตีความได้อย่างถูกต้องนั้น ขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิม ความคุ้นเคยกับเนื้อเรื่อง และความรู้ทางภาษาของผู้อ่าน

และ มณีรัตน์ ตุกโชติรัตน์ (2537 : 1) กล่าวว่า การอ่านหมายถึงกระบวนการที่ผู้อ่านรับรู้สาร ซึ่งเป็นความรู้ ความคิด ความรู้สึก ที่ผู้เขียนถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร การที่ผู้อ่านจะเข้าใจสารได้มากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความสามารถในการใช้ความคิด

สรุปได้ว่า การอ่านคือการสร้างความหมายจากสัญลักษณ์โดยผ่านกระบวนการทางความคิด ซึ่งผู้อ่านพยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของสิ่งที่อ่าน หรือจากที่ผู้เขียนถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นภาษา จะเข้าใจมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความสามารถในการใช้ความคิดและความสนใจในการอ่านของเด็ก เพราะถ้าเด็กสนใจในสิ่งใดแล้ว เด็กจะทำสิ่งนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านมีความสำคัญมากในสมัยปัจจุบัน ซึ่งมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้หลายคน ดังนี้

ประเทิน มหาจันทร์ (2523 : 5) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะการอ่านช่วยให้ผู้อ่านแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาส่วนตัวและปัญหาส่วนรวมที่เกี่ยวข้องกับสังคมได้ ทั้งยังเป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อีกด้วย ซึ่งทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างแนบเนียน นอกจากนี้ยังสนองความสนใจอยากรู้ อยากเห็น อันเป็นวิสัยของมนุษย์ได้อย่างดี ช่วยสนองความต้องการทางด้านสันติภาพ ความสนุกสนาน เพลิดเพลินของมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

และ วรณี โสมประยูร (2534 : 154) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญต่อทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ มีประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันเพราะปัจจุบันต้องอาศัยทักษะการอ่านในการติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจกับบุคคลอื่น ๆ รวมไปถึงทักษะการฟัง การพูด การเขียน ทั้งในกิจส่วนตัว การศึกษา การประกอบอาชีพต่าง ๆ ในสังคม และยังเป็นการช่วยกันอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยไว้อีกด้วย

ทักษะการอ่านนับว่าเป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ในสังคมปัจจุบันมาก ดังนั้นครูหรือผู้ใหญ่ควรตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการอ่าน โดยเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กด้วยการสร้างให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ปลูกฝังให้เกิดความสนใจในการอ่าน เพื่อเด็กจะได้มีเครื่องมือในการอยู่ในสังคมยุคปัจจุบันได้

วิธีการส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็ก

โดยทั่วไปเด็กสามารถพัฒนาการพูดและการอ่านได้ตั้งแต่ในช่วงปฐมวัย วิธีสอนอ่านที่เหมาะสมสำหรับเด็กมีดังนี้

เขาวา เดชะคุปต์ (2528 : 62) กล่าวถึงวิธีการสอนอ่านที่เหมาะสมไว้หลายวิธี ได้แก่ ให้เด็กอ่านจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว เช่น อ่านป้ายประกาศ แผ่นป้ายโฆษณา โทรทัศน์ ให้อ่านหนังสือนิทาน และวัสดุอื่น ๆ ส่งเสริมการพูดเพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญของการส่งเสริมการอ่าน ใช้วิธีทางภาษาศาสตร์ และ โฟเนติกในการสอนอ่าน ซึ่งคล้ายคลึงกับที่ประเสริฐ คันธกุล (2534 : 109) กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมการอ่าน เช่น ให้เด็กพูดถึงสิ่งที่เด็กทำ ชี้ให้ดูตัวหนังสือทุกหนทุกแห่ง ให้ดูรูปและพูดคุยเกี่ยวกับรูปภาพ พูดกับเด็กด้วยประโยคที่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้ทำให้เด็กมีประสบการณ์ทางภาษา

ไนเบอร์ก (Nyberg. 1996 : 5) กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้เด็กเขียนอ่านบ่อย ๆ มีผลทำให้การเขียน การอ่านของเด็กก้าวหน้าขึ้น เพราะเด็กสามารถเรียนอ่านได้จากสิ่งแวดล้อม เช่น จากป้ายถนน จากป้ายสัญลักษณ์ทั่ว ๆ ไป และเด็กสามารถเขียนได้จากการขีดเขียนบนพื้นทราย ฝาผนัง รวากับว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นกระดาน

มอริสัน (หรรษา นิลวิเชียร. 2535 : 225 ; อ้างอิงมาจาก Morrison. 1987) กล่าวว่า การสอนอ่านนั้นควรส่งเสริมให้เด็กพูดเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง ของเพื่อนและของผู้ใหญ่ เปิดโอกาสให้ทำกิจกรรมการใช้กลั่นเนื้อใหญ่ การให้มีประสบการณ์ด้านการเขียน เช่น หัสนิทาน การเล่าเรื่องจากสื่อ อ่านป้ายประกาศในห้องเรียน การใช้ภาษาในศูนย์ต่าง ๆ ในห้องเรียน

เอลไคน์ (นิตยา ประพฤติกิจ. 2536 : 158 ; อ้างอิงมาจาก Elkind. 1978) กล่าวว่า การอ่านจะประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วยการมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่าง การให้รางวัลชมเชยเมื่อเด็กอ่าน การได้ปฏิบัติจริง การสอนในโรงเรียน และการจัดสภาพแวดล้อม ที่สนับสนุนให้เด็กใช้ภาษา

และ คัทคิง (Cutting. 1989 : 33 - 39) กล่าวถึง การส่งเสริมเด็กในการอ่าน ช่วงวัยเริ่มต้น โดยการเปิดโอกาสให้เด็กได้อ่านหนังสือด้วยตนเองโดยอิสระ หรือผู้ใหญ่อ่าน หนังสือร่วมกับเด็กและพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากสิ่งที่อ่าน

นอกจากนี้ จันทนา ภาคบงกช (2538 : 3) กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งเสริมการอ่านไว้ ดังนี้

1. การเรียนรู้การอ่านเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ จากตัวหนังสือที่พบใน สิ่งแวดล้อม เช่น ตัวยูอาณจรรยา ป้ายชื่อร้าน ตรายางหรือสินค้าที่คุ้นเคย ป้ายประกาศ
2. เด็กมีโอกาสเห็นตัวหนังสือมาก ย่อมมีโอกาสพัฒนาการอ่านได้เร็ว
3. เด็กเรียนรู้การอ่านได้ดีเมื่อสิ่งนั้นมีความหมายต่อเด็ก
4. เด็กชอบอ่านข้อความที่ผู้ใหญ่ช่วยเขียนถ่ายทอดความคิดของคนจากผลงาน ศิลปสร้างสรรค์ของคน

จะเห็นว่า การส่งเสริมการอ่านให้กับเด็กสามารถทำได้หลายวิธี แต่สิ่งหนึ่งที่พึง ตระหนักถึงคือ ควรเริ่มตั้งแต่การสร้างให้เด็กมีความสนใจในการอ่าน เพราะการอ่านที่มีประสิทธิ ภาพเป็นการอ่านที่เกิดจากความสนใจของเด็กเอง

ลำดับขั้นของการอ่าน

การเรียนรู้การอ่านและการเขียนของเด็กนั้นเริ่มตั้งแต่อายุยังน้อย และเป็น กระบวนการที่ต่อเนื่องพัฒนามาพร้อมกับการเรียนรู้ภาษาพูด ไม่จำเป็นต้องพูดได้คล่องแคล่ว เสียก่อนจึงมาเรียนอ่านและเขียน (हरभा निविशिर और प्रवर्त्ति गैरररसर. 2534 : 1) เมื่อเด็กเข้ามาโรงเรียน ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ อย่างสนุกสนาน และรู้สึกว่าการประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะในด้านการอ่าน กิดคิยวดี บุญเชื้อ (2520 : 17) ได้แบ่งลำดับขั้นของการอ่าน ไว้ดังนี้

1. **ขั้นเริ่ม** เป็นขั้นที่เด็กเริ่มเข้ามาเรียน เป็นช่วงเวลาแห่งการเตรียมความพร้อมของเด็ก เป็นการเริ่มต้นประสบการณ์ใหม่ ครูจะต้องทราบแนวในการฝึกความพร้อมให้เด็กก่อน เช่น ฝึกประสาทหู ด้วยการหัดจำแนกเสียง สังเกตที่มาและการเกิดของเสียง วิธีการออกเสียงพยัญชนะ และสระ ฝึกประสาทตาด้วยการจำแนกภาพที่ได้เห็น สังเกตรายละเอียดของภาพ ทิศทาง ระยะความเหมือนความแตกต่างของรูปตัวอักษร ศึกษาการออกเสียงในลักษณะต่าง ๆ เช่น เสียงสระ พยัญชนะ หักพูดคำควบกล้ำ คำสัมผัสคล้องจอง ร้องเพลงในทำนองและจังหวะต่าง ๆ

2. **ขั้นเรียน** เป็นขั้นที่เด็กพร้อม และมีความต้องการที่จะอ่าน เพราะเด็กเริ่มสังเกตความแตกต่างของรูปตัวอักษรได้มากขึ้น การจัดการเรียนการสอนในช่วงนี้ จึงควรมุ่งเข้าสู่เนื้อหาและหลักโดยเร็ว บทเรียนในช่วงนี้ควรแทรกความสนุกสนานมีชีวิตชีวา และความน่าสนใจอยู่เป็นระยะ ๆ

3. **ขั้นรู้** เป็นขั้นที่เด็กมีพัฒนาการทางการอ่านสูงมากแล้ว เด็กอ่านได้คล่อง และสะกดได้ถูกต้องและสนใจในการอ่านเต็มที่ ครูต้องหาทางช่วยให้เขาได้พัฒนาสมรรถภาพในด้านนี้ให้มากที่สุด คือ ให้อ่านได้ดีขึ้น รักและสนใจการอ่านมากขึ้น

การได้ทราบขั้นตอนทั้ง 3 ขั้นของการพัฒนาการอ่านของเด็กจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการนำไปใช้ในการสอน แล้วจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้อง ส่งเสริมการอ่านแต่ละขั้นตอนได้ แต่เด็กจะอ่านได้ดีก็ต่อเมื่อได้ผ่านกระบวนการเติบโตและกระบวนการเรียนรู้มาแล้วเป็นเวลานานพอสมควร การอ่านจึงเป็นสิ่งที่สลับซับซ้อนยิ่งกว่าการเดินทางหลายเท่า ต้องการทั้งพัฒนาการทางร่างกาย ทางสมอง และการเรียนรู้ประกอบกัน เด็กจะเรียนอ่านได้ดี เมื่อเด็กมีความพร้อม โดยมีส่วนต่าง ๆ ประกอบกันอย่างเหมาะสม ได้แก่ อายุ ความสามารถทั่วไป การรับรู้ทางสายตา หรือการเห็น สุขภาพ ภูมิภาวะ ความเข้าใจ ความสามารถในการพูด อารมณ์ ตลอดจนการปรับตัวให้เข้ากับสังคม และความสนใจในการอ่าน (Harris. 1959 : 25 - 26)

จะเห็นได้ว่าการอ่านของเด็กมีการพัฒนาเป็นลำดับขั้นตอน จากขั้นที่ง่ายไปสู่ขั้นที่ยาก ซึ่งการพัฒนาแต่ละขั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง และความสนใจในการอ่านเป็นองค์ประกอบที่สำคัญองค์ประกอบหนึ่งที่จะส่งผลให้ประสบผลสำเร็จในการอ่านหรือไม่ นั่นคือความสนใจในการอ่านของเด็ก จึงเป็นสิ่งที่พึงตระหนักในการสอนอ่านแต่ละขั้นตอน

องค์ประกอบของการอ่าน

การอ่านของเด็กขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง ดังที่ กูดแมน (Goodman. 1971 : 25 - 27) กล่าวไว้ ดังนี้

1. ความรู้ทางภาษา (Linguistic Knowledge) โดยในระยะแรกผู้อ่านจะเรียนรู้ความสัมพันธ์เกี่ยวกับตัวอักษรและความหมายของคำแต่ละคำ ต่อมาเมื่อผู้อ่านมีประสบการณ์ในการอ่านมากขึ้นก็จะสามารถอ่านเพื่อความเข้าใจได้มากขึ้น

2. ประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน (Schema) ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและความรู้เดิมที่ผู้อ่านมีอยู่

3. ความสมบูรณ์ของเนื้อเรื่องหรืองานเขียนนั้น (Conceptual or Semantic Completeness) ผู้อ่านจะไม่เข้าใจสิ่งที่อ่าน หากเนื้อเรื่องนั้นมีเนื้อความที่ยังไม่สมบูรณ์ยกเว้นในกรณีที่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่อ่านมาก่อน

4. ความสามารถในการวิเคราะห์โครงสร้างของงานเขียน (Text Schema) งานเขียนแต่ละชิ้นมีลักษณะและโครงสร้างที่แตกต่างกัน และยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อตลอดจนวัฒนธรรมของผู้เขียนด้วย ดังนั้น หากงานเขียนเสนอเรื่องราวที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมและประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน การอ่านก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ

และ วรณี โสมประยูร (2537 : 122) กล่าวว่า การอ่านจะสำเร็จได้ต้องอาศัยองค์ประกอบดังนี้ องค์ประกอบทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ภูมิกาวะ แรงจูงใจ บุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อมตลอดจนความสามารถในการคิด

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่าองค์ประกอบที่มีส่วนส่งผลต่อความสามารถในการอ่านมีหลายองค์ประกอบ ซึ่งเจตคติหรือความสนใจในการอ่านเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้เด็กมีความสามารถในการอ่านสูงขึ้น

ความสนใจในการอ่าน

ความสนใจเป็นรากฐานสำคัญ ที่ทำให้คนเรารักใคร่ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เป็นผลทำให้บุคคลสามารถประกอบกิจกรรมนั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าสามารถสร้างความสนใจให้กับเด็กได้ผล ก็จะทำให้เด็กฝึกทักษะนั้น ๆ อย่างจริงจัง (วรณี โสมประยูร. 2534 : 91) ซึ่งการที่จะชักจูงให้เด็กสนใจหนังสือเริ่มตั้งแต่เกิดความรู้สึก อยากหยิบดู หยิบอ่าน อยากอ่านจนเกิดความไว้วางใจเห็นหนังสือเป็นเพื่อนที่จะหันเข้าหาได้ทั้งในยามทุกข์และยามสุข และมีนิสัยรักการอ่านไปตลอดชีวิต จะต้องเริ่มจากการที่ผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่หรือครู ควรศึกษาถึงความสนใจในการอ่านของเด็ก (รัญจวน อินทรกำแหง. 2517 : 42 - 43) การอ่านมิใช่เกิดจากการบังคับจากผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่มีหน้าที่ในการส่งเสริมสร้างแรงจูงใจให้เด็กเกิดความสนใจในการอ่านและ

การเขียน (สุนีย์ ทองศิริประภา. 2535 : 1 - 2) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ คณิง ยาวพงษ์ (2534 : 23 - 24) ว่าการปลูกฝังความสนใจในการอ่าน ควรเริ่มจากการสร้างแรงจูงใจด้วยการจัดสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศให้น่าสนใจ มีการเสริมแรงและติดตามความสนใจในการอ่าน และ ประดิษฐ์ เมฆไชยภักดิ์ (2537 : 68 - 71) กล่าวถึงวิธีการปลูกฝังความสนใจในการอ่านไว้ ดังนี้

1. เร้าความสนใจให้เด็กอยากรู้เรื่องราวในหนังสือด้วยการดูภาพเล่าเรื่องประกอบ เล่านิทาน

2. เมื่อเด็กต้องการดูหนังสือ หาหนังสือที่เหมาะสมให้

3. ฝึกบันทึกจากการอ่าน หรือบันทึกสิ่งที่พบเห็น

4. เลือกหนังสือให้อ่านและแนะนำหนังสือที่เหมาะสม

5. จัดกิจกรรมให้เด็กมีส่วนร่วมในฐานะผู้จัดกิจกรรม (แมนมาศ เชาวลิต.

2530 : 7 - 15) นอกจากนี้การปลูกฝังความสนใจในการอ่านสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ยังขึ้นกับปัจจัยหลายอย่างดังนี้

สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความสนใจในการอ่านของเด็กปฐมวัย ได้แก่ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากกิจกรรมการอ่านในชีวิตประจำวันและจากสภาพแวดล้อม (Harris and Smith. 1980 : 63) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สุพัตรา ขุมเกตุ (2522 : 25) ที่ว่า สิ่งแวดล้อมทางบ้าน พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือญาติพี่น้องในบ้าน ถ้าเอาใจใส่ดูแลด้านการอ่าน จะทำให้เด็กมีสมรรถภาพในการอ่านสูง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวก็มีผลเช่นกัน คือ ถ้าพ่อแม่มีเงินซื้อหนังสือให้อ่านได้ตามความสนใจ เด็กจะมีโอกาสอ่านได้มากกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี และเพื่อนบ้านใกล้เคียงก็มีผลทำให้เด็กอ่านหนังสือแตกต่างกัน เด็กที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมซึ่งเพื่อนบ้านไม่รักการอ่านเอาแต่เล่นสนุกหรือเกเรหรืออยู่ในแหล่งสลัม เพื่อนบ้านทะเลาะกันเข้าเย็น เด็กจะเห็นตัวอย่างที่ไม่ดี ทำให้อ่านหนังสือแตกต่างจากเด็กซึ่งอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี นอกจากนี้ครูมีบทบาทสำคัญสำหรับเด็ก ถ้าครูเอาใจใส่เด็ก ช่วยแนะแนวการอ่านเด็กก็จะรักการอ่าน และมีสมรรถภาพในการอ่านสูง ประเทิน มหาจันทร์ (2523 : 113) กล่าวว่า การเริ่มเขียนอ่านของเด็กนั้นควรเกิดจากความสนใจของเด็กเอง แต่ความสนใจในการอ่านของเด็กนั้นมิได้เกิดจากเด็กเพียงคนเดียว หากเกิดจากการกระตุ้นของครู โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดมุมหนังสือในชั้นเรียน จัดทำป้ายประกาศให้เป็นที่น่าสนใจของเด็ก เปลี่ยนเนื้อหาและข้อความให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้ เรื่องราวเหมาะสมกับประสบการณ์ของเด็ก ครูควรทำแผนภูมิประสบการณ์ให้เด็กได้อ่าน

นอกจากนี้ ھرรษา นิลวิเชียร (2535 : 224) มีความคิดเห็นว่าการสอนอ่านไม่ควรเน้นการสอนโดยตรงหรือติดอยู่กับการใช้นักเรียน ครูควรจำไว้เสมอว่า การสอนอ่านโดยมีรูปแบบ (Formal Reading Instruction) จะไม่ทำให้เด็กอ่านเก่งหรืออ่านได้เร็ว กิจกรรมที่เด็กสนใจจะเป็นแนวในการสอนเด็กให้อ่าน เช่น การแสดง การเล่านิทาน การเขียน การสนทนากับครูและเพื่อน และการศึกษานอกสถานที่เหล่านั้นเป็นกระบวนการธรรมชาติที่ช่วยส่งเสริมความสนใจในการอ่าน นอกจากนี้การจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วม มีการเสริมแรง มีบรรยากาศที่สนุกสนานและเป็นธรรมชาติ จะทำให้เด็กมีความสนใจในการอ่านเพิ่มขึ้น (วรณี โสมประยูร. 2537 : 131)

จะเห็นว่าความสนใจในการอ่านของเด็กมีอิทธิพลสำคัญต่อความสำเร็จในการอ่าน ผู้ใหญ่หรือครูควรให้ความสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้เด็กสนใจในการอ่าน โดยสามารถทำได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการอ่านทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน การให้อิสระในการเลือกหนังสืออ่านเอง ควรจัดกิจกรรมให้เด็กมีส่วนร่วม ซึ่งในระยะเวลาที่เด็กอยู่โรงเรียน ครูมีบทบาทมากในการส่งเสริมการจัดกิจกรรม และการจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กสนใจในการอ่าน

พฤติกรรมความสนใจในการอ่าน

ฉวีลักษณ์ บุญชะกาญจน (2525 : 25 , 52) กล่าวถึงพฤติกรรมที่แสดงถึงความสนใจในการอ่านว่า ในขั้นต้นเด็กจะสนใจและมีความอยากเรียนเฉพาะสิ่งที่มีความหมายต่อเด็กหรือเฉพาะคำที่มีความหมายต่อเด็กที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เด็กจะเฝ้าดูการเขียนคำต่าง ๆ วิธีลากเส้นตัวอักษร การเปล่งเสียงคำนั้น การอ่านเสียงของพยัญชนะ เด็กจะพอใจในการอ่านเป็นคำ วลี ประโยค และพอใจในภาษาที่ใช้เรียน โดยสามารถสังเกตความสนใจในการอ่านของเด็กได้เมื่อเด็กเริ่มหยิบหนังสือมาเปิดดูรูปนาน ๆ มอบให้ผู้ใหญ่เล่าเรื่องให้ฟังบ้าง อ่านให้ฟังบ้าง ทิศนา แยมมณี และคนอื่น ๆ (กนกพร พันธุ์ระ. 2538 : 18 ; อ้างอิงมาจาก ทิศนา แยมมณี และคนอื่น ๆ. 2536) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่าเด็กมีความสนใจในการอ่าน รักการอ่าน พร้อมทั้งจะอ่านไว้ดังนี้

1. ขอให้ผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟัง
2. อ่านหนังสือกับผู้ใหญ่ได้นานพอเหมาะกับวัย
3. เปิดหนังสือตามลำพัง
4. เปิดหนังสือและเล่าเรื่องให้เพื่อนฟัง
5. เลือกและนำหนังสือมาให้ผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง
6. พูดคุยแสดงความคิดเห็นต่อภาพสัญลักษณ์ หรือตัวหนังสือในขณะที่ผู้ใหญ่ถาม

7. พุคคุยแสดงความคิดเห็นต่อภาพ สัญลักษณ์หรือตัวหนังสือในขณะที่อ่าน โดยผู้ใหญ่ไม่ต้องถาม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของประทีป จินฉัตร (2538 : 5 - 6) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการอ่านของเด็ก ได้แก่ ฟังผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟัง มองผู้อื่นอ่านหนังสือด้วยความสนใจ หยิบหนังสือด้วยความสนใจและทำทำอ่าน บอกชื่อโลโก้หรือป้ายในสิ่งแวดล้อม พยายามเล่าเรื่องจากภาพหรือฟังนิทานแล้วเล่าเรื่องโดยไม่ดูภาพ และฉันทนา ภาคบังษ (2537 : 3) กล่าวถึงพฤติกรรมการอ่านที่นอกเหนือจากพฤติกรรมดังกล่าวว่า ได้แก่ พฤติกรรมเปิดหนังสือที่ละหน้าตามลำดับ สนใจฟังนิทานที่ผู้อื่นอ่านให้ฟัง กวาดสายตาจากซ้ายไปขวา หรือจากบนลงล่าง

นอกจากนี้มูลนิธิไฮสโคป (High/Scope) กล่าวถึงพฤติกรรมที่แสดงว่าเด็กสนใจในการอ่านไว้ดังนี้ เด็กขอร้องให้ผู้อื่นอ่านเรื่องให้ฟัง หรืออ่านเครื่องหมาย สัญลักษณ์ เด็กตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านมาแล้ว หรือพูดซ้ำเรื่องที่อ่านมาแล้วบางส่วน เด็กอ่านหนังสือบ่อย หรือเล่าเรื่องขณะที่พลิกกลับไปหน้าเดิม (High/Scope Educational Foundation. 1992 : 13 - 14)

จะเห็นว่า พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสนใจในการอ่านมีหลายพฤติกรรม แต่พฤติกรรมเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ขึ้นอยู่กับบทบาทครูในการจัดกิจกรรมหรือสิ่งเร้าที่มุ่งใจในการอ่าน เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการอ่าน การทำกิจกรรม ตลอดจนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การได้ลองฝึกลองดูจากการอ่าน การเห็นแบบอย่างที่ถูกต้อง และการเสริมแรงให้กำลังใจ การได้รับการยอมรับจากผู้ใหญ่

1.6 การเขียนและความสนใจในการเขียน

ความหมายของการเขียน

การเขียนเป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งต้องการสื่อสารให้ผู้รับรู้ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ฟินอคเคียโร (Finocchiaro. 1974 : 130) กล่าวว่า การเขียนคือความคิดที่แสดงออกในลักษณะของตัวอักษร นักเรียนจะแสดงสิ่งที่มีอยู่ในใจ ประสพการณ์ ความคิดความรู้สึก และอารมณ์ออกมากับตัวอักษรนั้น

และहरभा นิลวิเชียร (2535 : 7 -23) ได้ให้ความหมายของการเขียนไว้ว่าเป็น กระบวนการแสดงออกถึงความรู้สึก ความต้องการและความคิดเห็นโดยผ่านการสื่อสารด้วยระบบเครื่องหมาย อันได้แก่ ตัวอักษร สารสำคัญของการสื่อสาร ก็คือการสื่อความหมายที่เด็กตั้งใจจะบอกให้ผู้อื่นรู้

สรุปได้ว่า การเขียนเป็นวิธีการสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่แสดงออกทางภาษา โดยอาศัยสัญลักษณ์ในการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถในการคิด ความรู้สึก จินตนาการ และประสบการณ์ของผู้เขียนประกอบกัน ดังนั้นการเขียนในระดับเด็กปฐมวัย ก็เป็นการสื่อสารที่แสดงออกในด้านความคิด ความรู้สึก จินตนาการ ประสบการณ์ของเด็ก ซึ่งแสดงออกมาในรูปของภาษาแต่อาจจะไม่สมบูรณ์ โดยเป็นไปตามขั้นตอนของพัฒนาการการเขียนของเด็ก

ความสำคัญของการเขียน

ในขณะที่วิทยาการเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วนี้ คนในสังคมก็ต้องมีการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันในหลาย ๆ วิธี การสื่อสารวิธีหนึ่งที่จำเป็นต้องใช้คือ การเขียน ซึ่งมีผู้ให้ความสำคัญของการเขียนไว้ดังนี้

วรรณิ โสมประยูร (2537 : 139) กล่าวว่า การเขียนเป็นเครื่องมือสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่ต้องการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจและประสบการณ์ของคนออกเสนอผู้อ่าน ช่วยในการระบายอารมณ์ พัฒนาทางสติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ เช่น ใช้บันทึกสิ่งที่ได้จากการฟังและการอ่าน นอกจากนี้ยังช่วยในการเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดี เช่น รู้จักสังเกต พิจารณา มีความตั้งใจ มีความแม่นยำ ความเป็นระเบียบ ความรอบคอบ และทำให้เกิดนิสัยรักสวรั้งงาน

และนลินี บพิตรสุวรรณ (2537 : 12 - 13) กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนว่าเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพราะในชีวิตประจำวันต้องใช้ทักษะการเขียนในการติดต่อสื่อสารอยู่เสมอ โดยอาศัยสัญลักษณ์ในการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถในการคิด ความรู้สึก จินตนาการและประสบการณ์ของผู้เขียน

จะเห็นว่าการเขียนมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวัน ไม่ว่าช่วงใดวัยใด สำหรับเด็กปฐมวัยการเขียนก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน ที่จะช่วยให้เด็กได้ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก จินตนาการให้ผู้อื่นรับรู้ โดยอาศัยสัญลักษณ์ที่เด็กสร้างขึ้นและเข้าใจด้วยตนเอง

วิธีการส่งเสริมการเขียน

การเขียนเป็นการสื่อความหมายหรือการแสดงออกอย่างหนึ่ง เริ่มต้นก่อนที่เด็กจะจับดินสอเขียนตัวอักษรเสียอีก โดยเริ่มจากการได้เห็นชื่อของตนเองคิดอยู่ตามที่ต่าง ๆ หรือได้รับจดหมายจากญาติที่มาถึง ซึ่งกระตุ้นให้เด็กอยากที่จะเขียน ก่อนเขียนเด็กควรได้รับการเตรียมความ

พร้อมในการเขียน จากการปั้นดินเหนียว พิมพ์ภาพด้วยนิ้วมือ ใช้สีเทียน สีน้ำ การเล่นเกมบล็อก การทำงานโดยใช้เชือกและตะปู การเล่นเกมตัดต่อ การถ่ายภาพ ฯลฯ ความสามารถในการเขียนของเด็กขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความสนใจ สติปัญญา ร่างกาย และวุฒิภาวะทางอารมณ์ การสอนเขียนอย่างเป็นทางการไม่ควรเริ่มสอนในระดับก่อนวัยเรียน การสอนเขียนควรเริ่มเมื่อเด็กแต่ละคนสนใจและพร้อมที่จะเขียน (เขาวงกต เศรษฐกิจ. 2528 : 66 - 68) ซึ่งการสอนเขียนควรจัดสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยภาษาเขียน เช่น หนังสือ นิตยสาร หนังสือพิมพ์รายวัน ป้ายจราจร ตัวหนังสือบนโทรทัศน์ ตลาดสิ่งของเครื่องใช้ จดหมาย ควรกระตุ้นให้เด็กมีความกล้าเสี่ยงกล้าที่จะเขียน (हरभा नीलवीर. 2535 : 229) นอกจากนี้ จันทนา ภาคบงกช (2538 : 3) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งเสริมการเขียนของเด็กไว้ดังนี้

1. ถ้าเด็กได้มีโอกาสอ่านมาก ย่อมนำไปสู่การพัฒนาการเขียนได้รวดเร็ว
2. เด็กเรียนรู้ด้านการเขียนจากการสังเกตการเขียนเพื่อสื่อความหมายในผู้ใหญ่
3. เด็กเริ่มค้นการเขียนเพื่อถ่ายทอดความคิดเป็นตัวหนังสือจากการเลียนแบบการเขียนจากผู้ใหญ่
4. การให้การยอมรับและชื่นชมในการเขียนเพื่อสื่อความหมาย ช่วยให้เกิดพัฒนาการเขียนอย่างรวดเร็ว
5. การมีโอกาสดูและสนุกกับการเขียนอยู่เสมอ จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาการเขียนอย่างรวดเร็ว
6. การยอมรับการเขียนในระยะแรกของเด็ก ช่วยให้เด็กพัฒนาการเขียนอย่างรวดเร็ว

हरभा नीलवीर และพรพรหมรัตน์ เสาธรรมสาร (2534 : 1) กล่าวว่า การเขียนของเด็กเกิดตั้งแต่อายุยังน้อยเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง พัฒนามาพร้อมกับการเรียนรู้ภาษาพูด และเกิดจากการที่เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เด็กสนใจในชีวิตประจำวัน (สุรศักดิ์ หลาบมาลา. 2533 : 32) และสตรีกแลนด (Strickland. 1990 : 18 - 23) เห็นว่าการสอนเขียนไม่ควรเน้นมาตรฐานความสวยงาม สะอาดและถูกต้องมากนัก ให้เวลาและโอกาสเด็กพัฒนาตนเองทีละน้อย ผู้ใหญ่ควรชมในสิ่งที่เด็กทำได้ ให้โอกาสเด็กเล่นกับภาษา เช่น อ่าน ฟัง พูด และเขียนทุก ๆ วัน เด็กจะพัฒนาได้เอง สอนให้เด็กเกิดทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนอย่างมีความหมายต่อชีวิต และควรทำควบคู่ไปกับการสอนอ่าน

นอกจากนี้ นิรมล ช่างวัฒนชัย (2539 : 12) กล่าวถึงการส่งเสริมการเขียนของเด็กว่า เด็กควรได้รับการสนับสนุนการเขียนเพื่อตัวเอง ให้เด็กนำการเขียนไปใช้ในการเล่น ให้เด็กเขียนอย่างอิสระโดยอาศัยสิ่งที่ได้ยินและได้อ่าน ให้เด็กนำสิ่งที่เขียนมาแลกเปลี่ยนกัน และให้เด็กเขียนเพื่อสื่อความหมายกับผู้อื่น

สรุปได้ว่า การส่งเสริมการเขียนให้กับเด็กนั้นสามารถส่งเสริมได้หลายวิธี แต่ไม่ใช่วิธีที่เป็นทางการ และไม่ว่าครูจะใช้วิธีใดก็ตามสิ่งที่พึงตระหนักถึงคือ วิธีนั้นต้องเป็นวิธีที่เด็กสนใจ ต้องการอยากเขียน อยากอ่านด้วยตัวเอง ไม่ใช่การบังคับ

พัฒนาการของการเขียน

การเขียนของเด็กแต่ละวัยมีความแตกต่างกัน เริ่มจากการลากเส้นที่ยังไม่มีความหมายไปจนถึงการลากเส้นที่มีความหมาย สร้างสัญลักษณ์ และสื่อความหมายได้ โลเวนเฟรด (สุภาพ กิตติสาร. 2530 : 26 ; อ้างอิงมาจาก Lovenfred. n.d.) ได้กล่าวถึงพัฒนาการในการเขียนของเด็ก ดังนี้

1. เด็กในช่วง 2 - 4 ปี จะมีพัฒนาการในการเขียน โดยหยิบจับ ชีดเขียน อย่างตะเพตะปะ เพราะยังไม่สามารถบังคับมือได้ จนกระทั่งประสาทมือเริ่มสัมพันธ์กับการควบคุม สายตาในงานที่ทำได้ จะเริ่มเขียนลากเส้นที่ปะปะไปสู่เส้นโค้ง มีการวนซ้ำเส้นเดิม มีทั้งเส้นในแนวดิ่งและเส้นแนวนอน และจะลากเป็นวงกลม จากนั้นเริ่มเล้าถึงการขีดเขียน เริ่มสนใจและสำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว สามารถแสดงออกมาในเส้นที่คนขีดเขียน

2. เด็กวัย 4 - 7 ปี จะมีพัฒนาการในการเขียน โดยการขีดเขียนนั้นเริ่มมีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นการเริ่มต้นสื่อสารด้วยภาพ เด็กเริ่มสร้างแบบในการวาดของคนแบบแผนหรือสัญลักษณ์แรกที่เด็กทำขึ้นได้แก่ คน เพราะเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวเด็กมากที่สุด

และทิสนา แชมมณี และคนอื่น ๆ (2536 : 76) กล่าวถึงพัฒนาการในการเขียนของเด็ก มีลักษณะดังนี้

1. เด็กจะวาดแทนการเขียนในการสื่อความคิด
2. ขีดเขียนแทนการเขียน เด็กจะพยายามที่จะเขียนหนังสือแบบผู้ใหญ่แต่การเขียนของเด็กคือ การขีดเขียนในระยะแรก เด็กจะขีดเขียนทั่วหน้ากระดาษอย่างไม่มีระบบ ต่อมารู้จักขีดเขียนจากซ้ายไปขวา สิ่งที่ขีดเขียนคล้ายตัวอักษรมากขึ้น

3. เขียนโดยทำเครื่องหมายคล้ายตัวอักษรในบางตัว บางตัวไม่คล้ายตัวอักษร แต่เป็นรูปร่างที่เด็กคิดขึ้นเอง

4. เขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีคิดขึ้นเอง เช่น เขียนหัวกลับ เขียนสลับตัวอักษร

5. ถัดออกตัวอักษรที่เห็นรอบตัว หรือบอกข้อความที่ต้องการเขียน ให้ผู้ใหญ่ เขียนให้แล้วนำไปลอก

6. เขียนโดยคิดสะกดขึ้นเอง เช่น เขียน ค ม แทนคำว่า คอกไม้

7. เขียนสะกดคำได้ใกล้เคียงกับวิธีสะกดของผู้ใหญ่

จะเห็นว่าการเขียนของเด็กเริ่มจากการขีดเขียนเส้นที่ไม่มีความหมาย จนเป็นตัวอักษรได้ใกล้เคียงกับผู้ใหญ่ ซึ่งพัฒนาการในการเขียนของเด็กต้องอาศัยองค์ประกอบเกี่ยวกับความ ตั้มนพันธ์ของกล้ามเนื้อมือ ตาและสมอง ครูผู้สอนจึงควรเตรียมเด็กให้พร้อมในองค์ประกอบ ดังกล่าว ก่อนที่จะสอนเขียนอย่างเป็นทางการ และการสอนเขียนนั้นไม่ควรบังคับเด็ก เพราะจะทำให้เด็กเกิดความเครียดวิตกกังวลต่อการเขียน ในที่สุดส่งผลให้เด็กเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเขียน ขาดแรงจูงใจภายในที่จะเขียน แต่ควรให้เขียนเมื่อเด็กต้องการจะเขียน

องค์ประกอบของการเขียน

เคล (Thomas and Rinehart. 1990 : 5 -26 ; citing Clay. n.d.) แบ่ง องค์ประกอบการเขียนออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. การสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน ได้แก่ การใช้ตัวอักษรหรือภาพในการสื่อ ความหมาย
2. ทิศทางในการเขียน ได้แก่ การเขียนจากซ้ายไปขวาและจากบนลงล่าง
3. วิธีการถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน ได้แก่ การใช้คำพูด ทำทาง หรือข้อความในการสื่อความหมาย
4. ความซับซ้อนของความหมาย ได้แก่ การใช้คำหรือประโยคในการสื่อ ความหมาย

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการเขียน ประกอบด้วยองค์ประกอบหลายอย่าง ซึ่งในเด็กปฐมวัยที่เริ่มสนใจในการเขียน เด็กก็เริ่มสนใจที่จะสังเกตสัญลักษณ์ ทิศทาง เข้าใจว่า ภาษาเขียนสามารถถ่ายทอดเป็นรูปแบบอื่นได้ด้วย เช่น การพูดสื่อความหมาย เริ่มใช้ประโยค ที่ซับซ้อนมีความหมายมากขึ้น

ความสนใจในการเขียน

การเขียนตามความรู้สึกรักของเด็ก เป็นงานที่ซับซ้อนและยากกว่าการอ่านมาก เพราะการอ่านใช้แต่เพียงสังเกตความแตกต่างของตัวอักษร กับการทำความเข้าใจความหมายของตัวอักษรและใช้ความสัมพันธ์ระหว่างสายตากับตัวอักษรเท่านั้น แต่การเขียนจะต้องประสานสัมพันธ์ระหว่างสมอง สายตาและการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อด้วย ซึ่งในการฝึกเด็กเล็ก ๆ เขียนหนังสือ ถ้าครูหรือพ่อแม่ขาดความเข้าใจในพัฒนาการของเด็กและวิธีการเขียนที่เหมาะสมแล้วก็เป็น การสิ้นเปลืองทั้งเวลาและพลังงาน ผลของการเร่งรัดหรือเคี่ยวเข็ญจะทำให้เด็กเขียนได้ไม่ดีหรือไม่ถูกต้องเป็นผลเสียกับเด็ก ๆ หลายประการ เช่น เด็กจะเพ่งสายตามากเกินไปทำให้สายตาสั้น เด็กจะเกิดความเครียดทางอารมณ์ เพราะเด็กเกร็งมือเมื่อจับดินสอ และเด็กจะรู้สึกผิดหวังที่ไม่สามารถเขียนได้คือสมความตั้งใจ และผลร้ายที่สุด คือ เด็กอาจจะเกลียดการเขียนและเกลียดโรงเรียนไปเลย (พูนสุข บุญสวัสดิ์. 2533 : 7) ซึ่งสอดคล้องกับ คำกล่าวของ บุญบง ดันติวงศ์ (2538 : 141) ที่ว่าเด็กที่เรียนอ่านเขียนในชั้นอนุบาลไม่แตกต่างจากการสอนในชั้นประถมศึกษา คือเรียนแบบผสมคำ สะกดคำและสอนให้จำประโยค จะทำให้เด็กเครียด เกิดทัศนคติที่ไม่ดี และ อารี สัมหลวี (2535 : 3 - 5) มีความเห็นตรงกันว่า การเรียนในสภาพดังกล่าว ทำให้เด็กเรียนอย่างคร่ำเคร่งไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร เพราะเด็กวัยนี้เรียนรู้จากการเล่น การเคลื่อนไหว การพูดจา การร้องรำทำเพลง ดังนั้น ก่อนที่จะให้เด็กเขียนควรให้เด็กมีความพร้อม มีความรู้สึกรักอยากเขียน แล้วครูต้องช่วยเหลือส่งเสริมให้เด็กได้ลงมือเขียนทันที จึงจะทำให้การเขียนของเด็กได้ผลเต็มที่ (ศิลา จายนีโยธิน. 2510 : 78) นอกจากนี้ โฮลดเวย์ (กนกพร พันธะระ. 2538 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Holdaway. 1979) กล่าวว่า เด็กจะเกิดความสนใจในการอ่านเขียนได้ก็ต่อเมื่อ ได้สังเกตพฤติกรรม การอ่านเขียนของ ผู้ใหญ่ มีปฏิสัมพันธ์และร่วมมือกับผู้ใหญ่ ได้ทดลองเขียนด้วยตนเองตามคำฟัง และहरषा นิลวิเชียร (2535 : 23) กล่าวว่า การสอนเขียนให้เด็กสนใจการเขียนนั้น ครูต้องเปิดโอกาสให้เด็กเขียนโดยอิสระ ยอมรับการเขียนของเด็ก เน้นการสื่อความหมายมากกว่าการเขียนให้ถูกต้อง จัดสิ่งแวดล้อมทางการเขียน อ่านหนังสือให้เด็กฟังเป็นประจำ และกระตุ้นให้เด็กเขียนในสถานการณ์ที่มีความหมาย ตลอดจนมีการเสริมแรงจากผู้ใหญ่ ซึ่งเด็กจะมีความสนใจในการเขียนมากขึ้นเพียงใด พูนสุข บุญสวัสดิ์ (2533 : 9 - 14) ได้กล่าวถึงอิทธิพลสำคัญในการสร้างความสนใจในการเขียนให้เด็กมีความรู้สึกรักอยากเขียน จนกระทั่งฝึกหัดเขียนได้อย่างคล่องแคล่วนั้นมีดังนี้

1. บุคคลใกล้ชิด เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นบุคคลสำคัญอย่างยิ่งในการวางพื้นฐานการเขียนให้กับเด็ก ควรให้ความสนใจ ส่งเสริมการเขียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการจัดเตรียมอุปกรณ์การเขียน การให้ความเอาใจใส่ และการให้คำชมเชย เพราะจากการวิจัยพบว่าเด็กที่พ่อแม่ประกอบอาชีพค้าขายจะมีความสามารถคิดเลขที่มากกว่าเด็กที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้าง และพ่อค้าที่ขายอุปกรณ์จำพวกเครื่องเขียน จะมีอิทธิพลทำให้เด็กเขียนได้เร็วกว่าที่พ่อแม่มีอาชีพอื่น นอกจากนี้ ถ้าพ่อแม่ปล่อยปละละเลยไม่สนใจการเขียนของลูก ไม่มีการส่งเสริมการเขียนปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของครู เด็กก็จะเขียนไม่คล่องและไม่ประสบความสำเร็จในการเขียน

2. ครูต้องใจเย็น รักเด็ก เข้าใจเด็ก รู้จักให้กำลังใจและต้องมีความรู้หลายอย่าง คือ ต้องรู้จุดมุ่งหมายของการสอน รู้พัฒนาการและความพร้อมในการเขียนของเด็ก อีกทั้งการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเขียน

3. อุปกรณ์ที่ใช้ในการเขียน เช่น ดินสอ ปากกา ขางลบ กระดาษ ไม้บรรทัด แก้วน้ำ ครูที่สอนจะต้องรู้ว่าอุปกรณ์ใดมีลักษณะอย่างไร ควรมีขนาดใดจึงเหมาะสมกับเด็กเริ่มเรียนรวมทั้ง รู้วิธีการใช้ด้วย

4. สิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยสภาพบรรยากาศทั้งในและนอกห้องเรียน กล่าวคือ สภาพบรรยากาศในห้องเรียน ผู้สอนที่สามารถจัดห้องเรียนได้ดีจะช่วยส่งเสริมการเขียน ทำให้เด็กเกิดความกระตือรือร้น กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นให้เด็กอยากเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ห้องเรียนที่โปร่งอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีแสงสว่างพอเหมาะ แก้วน้ำ และโต๊ะ ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กเหล่านี้ล้วนเสริมให้การเขียนมีประสิทธิภาพ ในห้องเรียนควรมีพ้ายชนะไทยทั้ง 44 ตัว พร้อมภาพประกอบที่มีสีสัน มีขนาดใหญ่ เด็กสามารถเห็นได้ชัดเจน มีมุมหนังสือเป็นมุมสงบที่เด็กนั่งได้นอนได้ มีโต๊ะทำกิจกรรมพร้อมอุปกรณ์หลายอย่างเพื่อให้เด็กฝึกมือและทำให้สัมพันธ์กัน มีภาพสวยงาม โฉมแบบต่าง ๆ ห้อยหน้าต่าง ประตู สภาพบรรยากาศนอกห้องเรียน ควรมีป้ายประกาศต่าง ๆ ที่มีตัวหนังสือเขียนไว้ถูกต้องสวยงามเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก มีคำขวัญตัวโตเขียนไว้หรือคิดผลงานดีเด่น นอกจากนี้การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเขียน เช่น การประกวดคัดลายมือ การประกวดคำขวัญ การประกวดเรียงความ ล้วนกระตุ้นให้เด็กอยากเรียน

5. สื่อมวลชน โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด ในด้านการใช้ภาษาทั้งผู้พูดและผู้เขียน โดยเฉพาะรายการโฆษณา เพราะเป็นภาพที่สวยงาม เคลื่อนไหวได้แปลก ๆ เสียงดังฟังชัด และมีความน่าสนใจ ดึงดูดใจ บางครั้งค่อย ๆ เรียงมาทีละตัว ทำให้เด็กเห็นได้ชัด การฉายซ้ำบ่อย ๆ ทำให้เด็กจำได้แม่นยำ ในการที่เด็กวาดเล่นจะเห็นคำโฆษณาบางคำอยู่ด้วย

6. หนังสือ เนื่องจากหนังสือมีมาก จึงควรคัดเลือกให้เหมาะสมสำหรับเด็ก หนังสือที่มีภาพที่สวยงาม จึงดึงดูดความสนใจของเด็กได้ดี และไม่ให้มากเกินไป ไม่เร่งรัดเด็ก เพราะจะทำให้เด็กรำคาญเบื่อไม่อยากเขียนในที่สุด

กล่าวโดยสรุป ความสนใจในการเขียนของเด็กเกิดจากการทำกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ ไม่ใช่เกิดจากการบังคับของผู้ใหญ่ แต่เกิดจากการที่ผู้ใหญ่จัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้มีประสบการณ์ทางภาษา เด็กมีอิสระในการฟัง พูด อ่านและเขียน ได้ลองฝึกลองถูกในการเขียน เกิดการเรียนรู้การเขียนด้วยตนเอง นอกจากนี้ ผู้ใหญ่ต้องเป็นแบบอย่างในการเขียน ยอมรับการเขียนของเด็กตลอดทั้งเสริมแรง จึงบทบาทของผู้ใหญ่มีอิทธิพลที่จะสร้างแรงจูงใจให้เด็กอยากเขียน

พฤติกรรมความสนใจในการเขียน

ทิตนา แยมมณี และคนอื่น ๆ (กนกพร พันธุ์ระ. 2538 : 22 ; อ้างอิงมาจาก ทิตนา แยมมณี และคนอื่น ๆ. 2536) กล่าวถึงความพร้อมด้านการเขียนในเรื่องความสนใจในการเขียน ดังนี้

1. ทำกิจกรรมที่ใช้ดินสอ
2. แสดงท่าทางเขียนหนังสือในการเล่นสมมติ
3. ทำท่าเขียนหนังสือ คัดลอกคำ หรือข้อความโดยครู่ไม่ได้ตั้ง
4. นำผลงานที่ตนเขียนให้ผู้อื่นดูอย่างภาคภูมิใจ
5. เขียนคำและข้อความอย่างคล่องแคล่วและสนุกสนาน
6. สนใจงานเขียนของผู้อื่น

และ ประทีป จินต์ (2538 : 7 - 8) กล่าวถึง พฤติกรรมความสนใจในการเขียนของเด็กว่า ได้แก่ พฤติกรรมมองดูผู้อื่นเขียนด้วยความสนใจ พยายามนำสิ่งต่าง ๆ มาขีดเขียนตามผู้อื่นที่กำลังเขียนว่าทำอะไร วาดภาพแทนการเขียนและวาดภาพประกอบการขีดเขียน

นอกจากนี้มูลนิธิไฮสโคป (High/Scope) กล่าวถึง การเริ่มต้นเขียนของเด็กว่ามีพฤติกรรมดังนี้ เด็กไม่พยายามที่จะเขียน เด็กเขียนโดยใช้ตัวอักษรที่อ่านไม่ออก และเครื่องหมายราวกับตัวหนังสือเด็กลอกหรือเขียนตามแบบตัวอักษร บางตัวเขียนปนกับชื่อของตนเอง หรือเขียนเป็นวลี ประโยคที่แตกต่างกัน (High/Scope Educational Foundation. 1992 : 14)

จะเห็นว่าพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสนใจในการเขียนของเด็กมีหลายพฤติกรรม ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้นั้น บทบาทครูมีอิทธิพลสำคัญ กล่าวคือ ครูมีบทบาทในการจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเขียน และจัดวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม และสร้างความสนใจในการเขียน นอกจากนี้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเขียน แต่ไม่ควรเร่งรัดเด็ก

จนเกินไป จะทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายและไม่อยากเขียน ควรให้เด็กเรียนเขียนอ่านจากการเล่น และการทำกิจกรรมที่สนใจด้วยตัวเอง ซึ่งจะเป็นการสร้างให้เด็กเกิดแรงจูงใจอยากเขียนเมื่อเด็กเกิดแรงจูงใจที่จะเขียน ก็จะทำให้เด็กมีแรงกระตุ้นให้คนแสดงพฤติกรรมที่ตนสนใจอีกในโอกาสต่อไป

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการอ่านและการเขียน

งานวิจัยต่างประเทศ

มอร์โร (Morrow. 1990 : 537 - 544) ได้ศึกษาผลการเปลี่ยนสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมการอ่านและการเขียนขณะเล่น โดยทดลองกับเด็กปฐมวัย ดังนี้

กลุ่มที่ 1 จัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ คือ กระดาษ ดินสอ และหนังสือต่าง ๆ ที่ครูคอยให้คำแนะนำและส่งเสริมการใช้วัสดุต่าง ๆ

กลุ่มที่ 2 จัดสภาพแวดล้อมเป็นการเล่นสมมติในเรื่องคลินิกสัตว์แพทย์ มีการจัดสถานที่โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเรื่องที่เล่น และนำวัสดุในการอ่านเขียนต่าง ๆ มาประกอบการเล่น โดยมีครูแนะนำการใช้วัสดุอุปกรณ์และการเล่น

กลุ่มที่ 3 จัดสภาพแวดล้อมเหมือนกลุ่มที่ 2 แต่ไม่มีครูแนะนำ

กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม ไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม

จากการสังเกตพฤติกรรมพบว่า ในกลุ่มที่ 1 และ 2 จะมีจำนวนเฉลี่ยของเด็กที่เข้าทำกิจกรรมและมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการอ่านและเขียนในระหว่างการเล่น เช่น การอ่านอักษร การเล่าเรื่อง การอ่านออกเสียง การอ่านให้เพื่อนฟัง การวาดภาพ การขีดเขียน การเขียนตามรอย การคัดลอกคำ ฯลฯ มากกว่ากลุ่มที่ 3 และ 4 และพบว่า พฤติกรรมในการอ่านและการเขียนของเด็กจะเกิดขึ้นอย่างเต็มใจและสมัครใจ และมีมากขึ้นในช่วงเล่นอิสระ โดยครูมีบทบาทในการจัดเตรียม และแนะนำวิธีใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยในการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาให้กับเด็ก

นูแมน และรอสคอส (Neuman and Roskos. 1990 : 214 - 221) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของศูนย์เล่นอิสระให้เป็นการเล่นสมมติ 4 เรื่อง คือ ที่ทำการไปรษณีย์ ห้องสมุด สำนักงาน และห้องครัว โดยเพิ่มวัสดุอุปกรณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา การอ่านและ

การเขียน เช่น หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ ป้ายข้อความ ภาษาเขียนต่าง ๆ กระดาษ ดินสอ ปากกา เป็นต้น เข้าไปในการเล่นและสังเกตพฤติกรรม พบว่าเด็กมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการอ่าน การเขียนในระหว่างเล่นเพิ่มสูงมากขึ้น และช่วยให้เด็กมีการคิดต่อ มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มากขึ้นอีกด้วย

งานวิจัยในประเทศ

ศุภนิษฐ์ ทองศิริประภา (2535 : 33 - 35) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนอนุบาล ซึ่งได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับการอ่านแตกต่างกัน พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์สัมพันธ์กับการอ่านมาก จะมีความพร้อมในการอ่านภาษาไทย มากกว่าเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับการอ่านน้อย ซึ่งการจัดประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับการอ่าน คือ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการอ่านรวมทั้งการจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมประสบการณ์ให้แก่เด็ก ทำให้เด็กเกิดความสนใจในการอ่าน เช่น การเล่านิทาน เล่าเรื่องจากภาพ เล่นเกม แสดงหุ่น จัดมุมหนังสือ การหัดสะกดคำจากป้ายชื่อห้างร้าน ป้ายโฆษณา การไปทัศนศึกษา การเล่นเกมบทบาทสมมติ

กนกพร พันธุ์เถระ (2538 : 73) ศึกษาผลการจัดสภาพแวดล้อมในศูนย์เล่นสมมติที่ส่งเสริมความสนใจในการอ่านและเขียนของเด็กปฐมวัย โดยกลุ่มทดลองเล่นในศูนย์สมมติที่มีการจัดสภาพแวดล้อม โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเรื่องที่เรียน และวัสดุที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา กลุ่มควบคุมเล่นในศูนย์สมมติที่มีการจัดสภาพแวดล้อมตามปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยดังกล่าวเห็นว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน บทบาทครูที่มีต่อเด็กและลักษณะการเล่นที่เป็นอิสระของเด็ก ตลอดจนการจัดประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับการอ่านและเขียน ล้วนแต่มีอิทธิพลต่อความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กทั้งสิ้น นอกจากนี้ บทบาทครูในการจัดกิจกรรมให้เด็กมีอิสระในการเลือกทำกิจกรรม ได้อ่านเขียนโดยเสรี ได้แบบอย่างในการอ่านเขียนจากครู ได้รับการยอมรับการเสริมแรงในการทำกิจกรรมน่าจะทำให้เด็กมีความสนใจในการอ่านเขียนสูงขึ้นเช่นเดียวกัน

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

2.1 ความหมายและความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ความหมายของการจัดประสบการณ์

นักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ ดังนี้

ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ (2529 : 2) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการเล่น การลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

พัฒนา ชัชพงศ์ (2530 : 24) ได้กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาครบทุกด้าน มิได้มุ่งให้อ่านเขียนได้ดังเช่นระดับประถมศึกษา แต่จะเป็นการปูพื้นฐานให้ โดยคำนึงถึงวัยและความสามารถของเด็กและจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้พร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับต่อไป

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึงการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย โดยการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งเป็นการปูพื้นฐานโดยคำนึงถึงวัย และความสามารถของเด็ก โดยมุ่งส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ให้พร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับต่อไป

ความสำคัญของการจัดประสบการณ์

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย มีความสำคัญมากในการฝึกให้เด็กคิดแก้ปัญหา การแสดงออกอย่างอิสระ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์นั้น ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาพร้อมด้วย เนื่องจากเด็กปฐมวัยกำลังมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เด็กจะเรียนรู้ได้ดี เมื่อการเรียนการสอนและประสบการณ์ที่จัดให้กับเด็กเป็นประสบการณ์ตรง เด็กลงมือปฏิบัติเอง การจัดประสบการณ์โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางจึงสำคัญมาก (จักรสิน พิเศษสาร. 2521 : 232 ; อ้างอิงมาจาก Dewey. n.d.)

อุทัย เพชรช่วย (2522 : 24) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้กับเด็คนั้น เด็กยังมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ฝึกการทำกิจกรรมตามลำพัง และการรวมกลุ่ม เด็กจึงได้เรียนรู้จากกันและกัน ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะนี้น่าจะทำให้เกิดความเข้าใจกันได้ดีกว่าการเรียนรู้จากครูเสียอีก เพราะภาษาที่เด็กใช้พูดจาสื่อสารกันนั้นสามารถสื่อความหมายได้ดี และเหมาะสมกว่าภาษาของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจท์ (Piaget) ที่ว่า การจัดประสบการณ์ตรงโดยให้เด็กมีอิสระในการคิด การแสดงออกและการสนทนาระหว่างเด็กด้วยกัน จะทำให้เด็กสามารถเข้าใจกันได้เร็วกว่าครูเป็นผู้อธิบายหรือเล่าให้ฟัง (ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม. 2518 : 45 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. n.d.)

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยจึงมีความสำคัญมาก เพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่กำลังมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งการจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้ฝึกฝนการคิดการแสดงออกอย่างอิสระร่วมกับเพื่อนและสื่อจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถนำประสบการณ์การเรียนรู้ไปแก้ปัญหาได้

2.2 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นการจัดสภาพแวดล้อม ประสบการณ์ ให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองโดยการใช้ร่างกาย และประสาทรับรู้ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ กล่าวคือ มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งแนวคิดของนักปรัชญาการศึกษา นักปฐมวัยศึกษา และนักทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ มีอิทธิพลต่อการจัดประสบการณ์และกิจกรรมในระดับปฐมวัยศึกษานั้น มีหลายบุคคลด้วยกัน (พัชรี ผลโยธิน. 2537 : 121 - 125) ได้แก่

จอห์น ล็อก (John Lock) มีความเห็นว่า เด็กทารกนั้นเปรียบเสมือนผ้าขาว ประสบการณ์ต่าง ๆ และสิ่งแวดล้อมจะมีความสำคัญอย่างมากต่อการเจริญเติบโตของเด็ก ทำให้เด็กมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน

บี เอฟ สกินเนอร์ (B.F. Skinner) เชื่อว่าพฤติกรรมของคนเรานั้นเกิดจากการ ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นได้ด้วยตัวเสริมแรง ดังนั้นในการ สอน ครูสามารถนำเด็กไปสู่พฤติกรรมหรือการเรียนรู้ที่ต้องการได้ การเรียนรู้ภาษาของเด็กก็เช่น เดียวกัน

รูสโซ (Rousseau) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสซึ่งเชื่อในพื้นฐานความดีของสัญชาตญาณ ในมนุษย์เรา เป็นนักทฤษฎีภาวะนิยมที่มีความเห็นว่า ถ้าเราให้โอกาสเด็กเจริญเติบโตตามวิถีทาง ธรรมชาติแล้ว เด็กจะพัฒนาได้เต็มศักยภาพ เพราะฉะนั้นพ่อแม่หรือครูควรหลีกเลี่ยงที่จะขัดขวาง การเจริญเติบโตตามธรรมชาติของเด็ก ไม่บังคับเด็ก

ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) มีความเห็นว่า อิทธิพลสำคัญที่สุดของ พัฒนาการนั้นมาจากภายในตัวของเด็ก ทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา และทางกาย

เกิเซล (Gesell) มีความเห็นว่า พัฒนาการของเด็กจะเป็นไปตามธรรมชาติ ตามอายุ ของเด็กเมื่อถึงวันนั้น เด็กจะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องไปเร่งหรือฝึกเด็ก นักการศึกษา หรือพ่อแม่ควรให้อิสระเด็กในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจ

และยังมีนักปรัชญาการศึกษาอีกหลายคนที่เน้นประสบการณ์ที่เหมาะสมและการ มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ว่าเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญในการช่วยให้เด็กได้พัฒนาดีขึ้น ได้แก่

เพียเจท์ (Piaget) นักจิตวิทยาชาวสวิสได้อธิบายถึงกระบวนการคิดและสร้าง ความรู้ของเด็ก หลักการทางทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์หลายประการ ที่ช่วยครู ให้คิดสร้างสรรค์ จัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่เหมาะสมให้กับเด็ก กล่าวคือ

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่อาศัยความกระตือรือร้นทั้งทางร่างกายและ จิตใจของผู้เรียน
2. พัฒนาการแต่ละขั้นจะดำเนินไปตามลำดับขั้นตอน จะข้ามขั้นไม่ได้ และ ด้วยอัตราที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล
3. ภาษาไม่ใช่ปัจจัยที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และความคิดรวบยอดเพียง อย่างเดียว
4. พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กส่งเสริมได้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น ผู้ใหญ่และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ได้พัฒนาแนวคิดที่ว่าประสบการณ์สำหรับเด็กเกิดขึ้นได้ต้องใช้ความคิดและการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ทดลองและค้นพบด้วยตนเอง ไม่นิยมการสอนให้เด็กท่องจำ แต่เชื่อในการให้อิสระเด็กได้สำรวจ เล่นในสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยกิจกรรมที่จะนำไปสู่ความสนใจของเด็ก ลักษณะการเรียนรู้ของเด็กนั้น จะเรียนสิ่งที่เด็กเกี่ยวข้องด้วย หรือต่อเมื่อเด็กยอมรับด้วยใจเขาเอง หรือสมัครใจทำเอง การที่เด็กจะเรียนมากน้อยเพียงใดก็แล้วแต่ว่าสิ่งนั้นจะมีความสำคัญต่อเด็กเพียงใด หรือเกี่ยวข้องมีความหมายกับสิ่งที่เด็กทราบอยู่แล้ว

จะเห็นว่า นักปรัชญาการศึกษา นักปฐมวัยศึกษา และนักทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของเด็กนั้นได้รับอิทธิพลมาทั้งภายนอกและกระบวนการทางจิตภาวะ ดังนั้น การจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดและความเชื่อของนักปรัชญาการศึกษา นักปฐมวัยศึกษาและนักทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ ควรมีลักษณะดังนี้ (พัชรี ผลโยธิน. 2537 : 121 - 125 ; อ้างอิงมาจาก Dopyera. 1990)

1. จัดให้เด็กมีโอกาสเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการ
2. มีวัสดุ อุปกรณ์หลายชนิดให้เด็กเลือกใช้ โดยผู้ใหญ่จะจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับความสนใจ และระดับขั้นพัฒนาการ ถ้าเด็กไม่เลือกใช้แสดงให้เห็นว่าวัสดุอุปกรณ์นั้นไม่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการ
3. กิจกรรมที่จัดให้เด็กจะมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมที่มีลักษณะให้เด็กออกแรงเคลื่อนไหวกับไม่ต้องออกแรงเคลื่อนไหว กิจกรรมที่ทำเป็นกลุ่มกับที่เป็นรายบุคคลและกิจกรรมที่กำหนดให้กับที่ไม่กำหนดให้
4. เด็กจะไม่ถูกกดดันหรือถูกหว่านล้อมให้แสดงหรือทำในสิ่งที่เกินระดับความสามารถ เด็กจะค่อย ๆ พัฒนาความสามารถขึ้นเอง ถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างเอาใจใส่สม่ำเสมอไม่เร่งรัด
5. เด็กได้รับการยอมรับ ชื่นชมอย่างอ่อนโยน และอำนวยความสะดวกให้เด็กตามความต้องการและความสนใจเป็นสิ่งที่ควรทำ แต่ไม่มีบทบาทในการควบคุม
6. ครูมีบทบาทในการช่วยเด็กให้เข้าใจและยอมรับตนเอง
7. กิจกรรมที่จัดควรให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เพราะเด็กจะได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

8. ปล่อยให้เด็กทำกิจกรรมที่เด็กสามารถเลือกวางแผนได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ
9. ให้ออกาสเด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น ซึ่งช่วยในการปรับเปลี่ยนความคิดเห็นของเด็ก
10. ให้เด็กได้นึกย้อนกลับ ตั้งเคราะห์ คาคะเน ประมาณ สาริต และทดลองอยู่เสมอ
11. มีการเน้นความคิดรวบยอดของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคม
12. ครูมีบทบาทในการเสริมแรงเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้หรือมีพฤติกรรมที่ต้องการ

13. เนื่องจากมีการพิจารณาว่า ภาษามีความหมายหรือความสำคัญต่อการพัฒนาสติปัญญา ดังนั้นการฝึกใช้ภาษาอย่างถูกต้องและการฝึกใช้ถ้อยคำเชิงเหตุผลถือเป็นวิถีทางสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา

จะเห็นว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตั้งอยู่บนแนวคิดพื้นฐานหลายแนวคิด ซึ่งใครจะจัดประสบการณ์แบบใดขึ้นอยู่กับความเชื่อของแต่ละบุคคล แต่การทำให้การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กบรรลุผลตามเป้าหมายได้นั้นสิ่งสำคัญคือ บทบาทครู ไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม การจัดกิจกรรม ด้านแต่เป็นหน้าที่ของครูในการวางแผนให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน อันจะนำไปสู่เป้าหมายนั้น ๆ

2.3 หลักการและรูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่าน กล่าวถึงหลักการจัดประสบการณ์ว่า ควรคำนึงถึงวัยของเด็กเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพียเจท์ (Piaget) และ บรูเนอร์ (Bruner) ได้สนับสนุนการให้เด็กได้เรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเอง และการคำนึงถึงความพร้อมของเด็ก ครูต้องจัดรูปแบบกิจกรรม สิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมเอื้ออำนวยต่อความเจริญงอกงามทางสติปัญญาของเด็ก การจัดประสบการณ์ที่มีคุณค่า หรือกิจกรรมที่เปิดกว้างจะช่วยกระตุ้นให้เด็กคิด รวมทั้งการที่เด็กได้กระทำต่อวัตถุต่าง ๆ ซึ่งภรณ์ คุรุรัตน์ (2523 : 76 - 81) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัย มีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้เด็กพัฒนาไปในรูปแบบที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ครูหรือผู้ดูแลเด็กควรมีความรู้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับสาเหตุที่มาของพฤติกรรม และลักษณะพัฒนาการโดยทั่วไปเพื่อเป็นพื้นฐานในการจัด
 ประสิทธิภาพที่ส่งเสริมพัฒนาการดังกล่าวโดยให้สอดคล้องกับความพร้อม วุฒิภาวะ ความสนใจ
 ความต้องการ และความสามารถของเด็ก ตลอดจนป้องกันหรือแก้ไขพฤติกรรมที่อาจเป็นปัญหา
 ได้เหมาะสม กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 11 - 12) ได้กล่าวถึงหลักการจัด
 ประสิทธิภาพหรือแนวการจัดกิจกรรมไว้ดังนี้

1. จัดกิจกรรมในรูปบูรณาการ โดยคำนึงถึงพัฒนาการทุกด้าน
2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ เพื่อสนองต่อความต้องการ
 และความสามารถในการเรียนรู้ของเด็ก
3. จัดกิจกรรมการเล่นที่หลากหลายให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่นตามความสนใจ
4. จัดกิจกรรมยึดเด็กเป็นศูนย์กลางโดยคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการและ
 ความแตกต่างของเด็กแต่ละคน
5. จัดกิจกรรมที่มีความสมดุล มีทั้งกิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่ม ใช้กล้ามเนื้อ
 ใหญ่-เล็ก ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เคลื่อนไหวและสงบ
6. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น และสามารถ
 นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
7. จัดกิจกรรมให้เด็กมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนรวม
 รักธรรมชาติและรักท้องถิ่น
8. ให้เด็กมีนิสัยรักการทำงาน มีส่วนร่วมในการวางแผน ลงมือปฏิบัติ และ
 บอกผลการปฏิบัติกิจกรรมของตนเองและผู้อื่นได้
9. จัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้มีมุมเล่นหรือมุมประสิทธิภาพ ให้เด็กมี
 โอกาสเล่นร่วมกับผู้อื่น
10. จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้มีความอบอุ่นเป็นกันเอง เน้นให้เด็กมี
 ความสุขในการร่วมกิจกรรม
11. จัดกิจกรรมให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ ฝึกประสาทสัมผัส
 ระหว่างตากับมือ ให้เด็กได้มีโอกาสช่วยเหลือตนเอง เลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจและ
 ความสามารถของเด็ก และควรมีวัสดุอุปกรณ์ให้เด็กได้สังเกต สัมผัส สำนวน ทดลอง
 แก้ปัญหาด้วยตนเอง (พัชรี ผลโยธิน. 2539 : 299) ซึ่ง ทิศนา ขัมมณี และคนอื่น ๆ (2535 :
 212)

แนะนำว่า สื่อและอุปกรณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ควรเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กได้เกิดความสนุกสนาน เรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างปลอดภัย ไม่เป็นอันตราย ทั้งยังช่วยพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้ตามต้องการ ควรมีหลากหลายเพื่อสนองความแตกต่างของอายุ ความสามารถ และความสนใจของเด็กแต่ละคน ซึ่งคุณสมบัติของสื่อที่ดี ควรมีดังนี้

11.1 สื่อชั้นเดียวสามารถสอนได้หลายเรื่อง ใช้ประโยชน์ได้หลายทาง

11.2 เป็นสื่อที่เล่นได้หลายรูปแบบตามความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเองและตามวัยที่แตกต่างกัน

11.3 เป็นสื่อที่เด็กเล่นได้ทั้งตามลำพังหรือเล่นกับเด็กคนอื่นได้ ทั้งยังเหมาะกับความสามารถของเด็ก

11.4 เป็นสื่อที่เด็กสามารถค้นพบความรู้ต่าง ๆ ได้โดยไม่จำเป็นต้องบอก

และ พัฒนา ชัยพงศ์ (2531 : 7) ได้ประมวลหลักการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมไว้ดังนี้

1. เป็นการปูพื้นฐานให้กับเด็ก โดยคำนึงถึงความสามารถและความเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นหลัก การจัดกิจกรรมปูพื้นฐานทักษะทางการเรียนรู้เป็นการฝึกการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เช่น การมอง การดม การฟัง การชิมรส และการสัมผัส

2. บูรณาการด้วยประสบการณ์เข้าด้วยกัน การจัดการศึกษาปฐมวัยไม่ได้แบ่งเป็นรายวิชา แต่จัดรวมกัน (บูรณาการ) เป็นหน่วยประสบการณ์ โดยแต่ละหน่วยจะประมวลทุกวิชาให้เด็กเรียนรู้

การบูรณาการ

การบูรณาการ หมายถึงการจัดรูปแบบกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง นำสิ่งที่เด็กต้องการเรียนรู้ในทุกด้านมาลำดับความสำคัญของประสบการณ์ จัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการและชีวิตของเด็ก หลักการบูรณาการที่เหมาะสม คือ

1. ยึดเด็กเป็นสำคัญ ใช้เด็กเป็นศูนย์กลาง เน้นเรื่องที่เด็กสนใจ และใกล้ชิดตัวเด็ก ให้มีโอกาสมทำกิจกรรม อาจเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม ความยากง่ายของกิจกรรมมีปะปนกัน

2. สอดคล้องกับพัฒนาการ เด็กปฐมวัยมีความสนใจในสิ่งแวดล้อมรอบตัว ฉะนั้นจึงเลือกสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เด็กคุ้นเคยมาให้เด็กเรียนรู้

3. ให้ประสบการณ์กว้างขวาง เมื่อเด็กพบเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง เด็กมีโอกาสดำเนินประสบการณ์หลายด้านพร้อมกัน ดังนั้น การช่วยให้เด็กได้ประโยชน์เต็มที่จึงน่าจะจัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 11) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการบูรณาการว่า การจัดเนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่งสามารถจัดเพื่อส่งเสริมทักษะด้านต่าง ๆ ได้อย่างผสมกลมกลืน และกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งสามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ไปพร้อมกันซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2532 : 6) ที่ว่า การสอนแบบบูรณาการเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับวัยและความต้องการของเด็ก ทำให้เด็กสนใจและได้เรียนรู้ทักษะหลายทักษะในแต่ละกิจกรรม เป็นการสร้างเสริมพัฒนาการของเด็กทุกด้าน

การยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child Center)

นักการศึกษาหลายท่านมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การเรียนรู้ที่ดีเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งหลักการนี้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อแนวการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ภรณ์ คุรุรัตน์ (2532 : 3 - 4) ได้กล่าวสรุปผลจากงานวิจัยหลายฉบับว่า ในสภาพการเรียนการสอน ครูยังคงเป็นผู้มีบทบาทมากที่สุด เป็นศูนย์กลางของห้องเรียน ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียน ที่ว่า “เด็กควรจะได้มีเสรีภาพในการคิด การแสดงออก การศึกษาจะต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง”

การยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child Center) เป็นการเพิ่มบทบาทในการจัดการเรียนการสอน โดยให้เด็กเป็นผู้ร่วมหรือดำเนินกิจกรรมให้มากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยให้การสนับสนุน ให้คำแนะนำ การที่ครูเปิดโอกาสให้เด็กร่วมกิจกรรมนั้น จะเป็นการนำไปสู่การเรียนรู้โดยการกระทำ เด็กจะมีอิสระในการคิด การเล่น การแสดงออกทั้งทางวาจา ท่าทาง อันจะส่งผลต่อพัฒนาการทุกด้านของเด็กในที่สุด

นอกจากนี้ คณะผู้ศึกษาดูงานโครงการพัฒนานักบริหารและผู้จัดการศึกษาระดับสูง (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2539 : 13) ได้สรุปหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ว่า การสอนเน้นการสอดคล้องการสอนภาษา

ตลอดเวลาจากการฟังเด็ก จดบันทึกสิ่งที่เด็กพูด เพื่อจะได้รู้ความสนใจของเด็ก จะได้จัดกิจกรรม ได้ถูกต้อง ให้เด็กแสดงความคิดเห็น จัดสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยตัวหนังสือ จะได้กระตุ้นการเรียนรู้ อ่านเขียน เล่นเกมที่สัมพันธ์กับตัวหนังสือ การหัดสะกดชื่อ เขียนชื่อทำกิจกรรมโดยไม่เน้นความ ถูกต้องของการเขียน เพราะเด็กสามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้เองเมื่อเด็กสังเกตสิ่งแวดล้อมที่เขียน ถูกต้องได้ตลอดเวลา

จากการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ดังกล่าว กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 32 - 34) จึงได้กำหนดกิจกรรมหลักสำหรับเด็กปฐมวัยเป็น 6 กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมเสรี หรือเล่นตามมุม , กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะสร้างสรรค์) , เกมการศึกษา , กิจกรรมเสริม ประสบการณ์ (กิจกรรมที่อยู่ในวงกลม) , กิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมการเคลื่อนไหวและ จังหวะ ซึ่งกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรมนี้สามารถนำมาจัดลงในตารางกิจกรรมประจำวันได้หลาย รูปแบบ โดยยึดหลักการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนในอัตราส่วนที่เหมาะสม กิจกรรม ที่ต้องใช้ความคิด ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลานานเกิน 20 นาที ส่วนกิจกรรมที่เด็ก มีอิสระเลือกเล่นเสรี อาจใช้เวลา 40 - 60 นาที นอกจากนี้กิจกรรมมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมที่ ใช้กล้ามเนื้อใหญ่กับกล้ามเนื้อเล็ก และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ดังตัวอย่างตารางกิจกรรมประจำวัน

08.00 - 08.30 น.	รับเด็ก
08.30 - 08.45 น.	เคารพธงชาติ สวดมนต์
08.45 - 09.00 น.	ตรวจสอบสุขภาพ ไปห้องน้ำ
09.00 - 09.20 น.	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
09.20 - 10.20 น.	กิจกรรมศิลปะและเล่นเสรีตามมุม
10.20 - 10.30 น.	พัก (ของว่างเช้า)
10.30 - 10.45 น.	กิจกรรมเสริมประสบการณ์ (ในวงกลม)
10.45 - 11.30 น.	กิจกรรมกลางแจ้ง
11.30 - 12.00 น.	พัก (รับประทานอาหารกลางวัน)
12.00 - 14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.00 - 14.20 น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า
14.20 - 14.30 น.	พัก (ของว่างบ่าย)
14.30 - 14.50 น.	เกมการศึกษา
14.50 - 15.00 น.	เตรียมตัวกลับบ้าน

หมายเหตุ กิจกรรมประจำวันที่น่าเสนอนี้ สามารถปรับให้เหมาะสมกับสภาพชุมชน โรงเรียน ตัวเด็ก อาจสลับกิจกรรมก่อนหลัง เร็วหรือช้ากว่าตารางที่น่าเสนอ แต่ควรจัดให้ครบทุกประเภท

สรุปได้ว่า หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเน้นให้เด็กมีพัฒนาการทั้งสี่ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยยึดหลักการจัดในลักษณะบูรณาการ ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง จัดกิจกรรมให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง มีรูปแบบที่หลากหลายสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์ กิจกรรมมีความหมายต่อผู้เรียน และหลักการเหล่านี้สอดคล้องกับหลักการสร้างความสนใจของเด็ก ซึ่งน่าจะส่งผลให้เด็กเกิดความสนใจในการอ่านการเขียนเพิ่มขึ้น

รูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัยนั้นจัดในรูปของการบูรณาการ จัดให้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันเป็นเรื่องเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป. : 4) ได้เสนอการจัดประสบการณ์ไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยระบุว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมิได้แบ่งเป็นวิชา แต่จัดรวม (บูรณาการ) เนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เป็นหน่วยการสอน และประมวลทักษะต่าง ๆ ให้เกิดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนหลายรูปแบบ ได้แก่ การอธิบาย การสนทนาและอภิปราย การสาธิต และปฏิบัติการทดลอง การเล่นเกม การเล่านิทาน การศึกษานอกสถานที่ และการประกอบอาหาร ในที่นี้จะขอกล่าวรายละเอียด 5 รูปแบบ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ คือ การสนทนาและอภิปราย การสาธิต และปฏิบัติการทดลอง การเล่านิทาน การศึกษานอกสถานที่ และการประกอบอาหาร ดังนี้

การจัดประสบการณ์แบบสนทนาและอภิปราย

ความหมายและความสำคัญของการสนทนาและอภิปราย

การอภิปราย คือ การที่คนหลายคนเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งสมาชิกในกลุ่มทุกคนมีโอกาสปริกษาหารือกันโดยให้ข้อมูล และความคิดเห็นแก่กันและกัน ทำให้กลุ่มมีโอกาสคิดร่วมกัน ควรสร้างบรรยากาศที่ดีร่วมกันด้วย สิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น (ทิสนา แชนมณี และคนอื่น ๆ . 2528 : 50 - 51) และกรณีการ์ พวงเกษม (2522 : 20) ได้ให้ความหมายของการสนทนาและอภิปรายว่า เป็นการสำรวจและตรวจสอบหัวข้อเรื่องที่จะเรียนหรือปัญหาที่จะหาคำตอบ โดยมีการพิจารณาอย่างรอบคอบจากหลายท่าน โดยที่ผู้ร่วมสนทนาและอภิปรายทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็น ซึ่งจำนง พรายเข้มแข็ง (2529 : 75)

ได้กล่าวถึงบทบาทครูในการจัดกิจกรรมการสนทนาและอภิปรายว่า ครูควรเป็นผู้ประสานความคิด ครูไม่ควรตอบปัญหาให้เด็ก ควรเปิดโอกาสให้เด็กคิดตอบปัญหาค้นคว้าด้วยตัวเอง ครูเป็นเพียงผู้แนะแนวทางให้เด็กคิดไปตามลำดับจนถึงจุดหมายปลายทาง คือคำตอบในที่สุด ซึ่งเป็นวิธีที่สอนให้เด็กรู้จักเป็นคน ที่คิดเป็นนั่นเอง

การจัดกิจกรรมการสนทนาและอภิปราย เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมเด็กทุกคนให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมซึ่งจะช่วยพัฒนาสติปัญญาของเด็กแต่ละคน เด็กได้ทักษะกระบวนการคิด การทำงานแบบประชาธิปไตย (สุวัฒน์ นิยมคำ. 2517 : 158) และช่วยส่งเสริมให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สร้างเจตคติที่ถูกต้อง และขยายประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง (วินิจ เกตุจำ และ ชาญชัย ศรีไสยเพชร. 2522 : 164 - 165) นอกจากนี้ยังทำให้ครูทราบความสามารถของนักเรียนที่คนสอนในด้านการพูด ฟังการพูดและการฟังของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้รักการค้นคว้าหาความรู้ และส่งเสริมในการทำงานหมู่ (น้อมฤดี จงพฤษะ และคนอื่น ๆ. 2517 : 48)

ขั้นตอนการสนทนาและอภิปราย

กาญจนา เกียรติประวัติ (2524 : 73) ได้แบ่งขั้นตอนการจัดกิจกรรมเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตกลงเกี่ยวกับขอบเขตของปัญหา หรือความชัดเจนของหัวข้ออภิปราย
ในกรณีที่ครูและผู้เรียนมีโอกาสพิจารณาปัญหาหรือหัวข้อด้วยกัน หัวข้อการอภิปรายควรมีลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทักษะคิดต่อกัน
2. การรวบรวมข้อมูลและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การอภิปราย เป็นการสนทนามิใช่การตั้งคำถามและทุกคนมีส่วนร่วม ให้เด็กแสดงความคิดเห็นโดยทั่วถึงเป็นสิ่งที่ควรทำ การเตรียมตัวผู้เรียนให้มีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องที่จะอภิปรายล่วงหน้า จะทำให้ทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นดีขึ้น
3. การหาข้อยุติ การอภิปรายที่สามารถดำเนินไปถึงขั้นสรุปผลได้ นับว่าเป็นความสำเร็จตามจุดหมาย แต่ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินไปถึงขั้นนั้นก็จำเป็นต้องมีการสรุปอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นข้อยุติ

การจัดประสบการณ์แบบการเล่านิทาน

ความหมายและความสำคัญของนิทาน

นิทาน หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสู่กันมาหรือมีผู้แต่งขึ้นเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลินหรือเพื่อสอนคนในเรื่องของการดำรงชีวิต เนื้อเรื่องในนิทานอาจเป็นเรื่องเหลือเชื่อไม่สมเหตุผลหรือเป็นเรื่องที่แสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะนิทานเป็นเรื่องที่มุ่งให้ความเพลิดเพลินเป็นส่วนใหญ่ (รัชนี้ ศรีไพรวรรณ. 2516 : 37) นอกจากนี้นิทานยังช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตให้แก่เด็ก และช่วยเสริมสร้างอุปนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก นิทานเป็นสื่อที่จะช่วยพัฒนาจริยธรรมของเด็กเพราะนิทานสอดแทรกคตินิยมสอนเด็กไว้ (พรทิพย์ วินโกมินทร์. 2530 : 8) และศิริกาญจน์ โกสมุทร (2520 : 38) กล่าวว่า นิทานที่เด็กฟังแม้จะเป็นเรื่อง เล็ก ๆ น้อย ๆ แต่เป็นสิ่งที่มิมีประโยชน์ที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์แก่เด็ก คือ

1. ช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่น มีที่พึ่งทางใจ รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เพราะขณะที่ฟังนิทานเด็กมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
2. ทำให้เด็กเกิดจินตนาการจากเรื่องราวที่ฟัง เช่น เรื่องนางฟ้า เรื่องสัตว์ต่าง ๆ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ

3. ช่วยให้เด็กรู้จักโลกในแง่มุมเล็ก ๆ น้อย ๆ จากนิทานที่ได้ฟัง

4. การฟังนิทานทำให้เด็กได้พักผ่อนคลายความตึงเครียด ได้รับความเพลิดเพลิน ความสดชื่น และความรู้จากเรื่องราวที่ได้ฟัง จะฝึใจเด็กทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อโลกและชีวิต

นอกจากนี้นิทานยังช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้แก่เด็กหลายประการ คือ

1. เพื่อสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก เพราะเด็กชอบฟังนิทาน
2. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็ก รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง
3. เพื่อส่งเสริมในด้านมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม ศีลธรรม และมีเจตคติที่ดี
4. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็ก
5. เพื่อให้เกิดการเรียนรู้วิธีการต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา จริยศึกษา

ฯลฯ

6. เพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมในการเล่านิทาน แสดงความคิดเห็น และสนทนา

7. เพื่อช่วยกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจอยากอ่านหนังสือ (ฉวีวรรณ กินาวงศ์. 2526 : 124 - 125)

ลักษณะของนิทานที่ควรนำมาเล่าให้เด็กฟัง

รัชนี้ ศรีไพรวรรณ (2516 : 37) เสนอแนะลักษณะนิทานที่ควรนำมาเล่าให้เด็กฟัง ควรมีลักษณะดังนี้

1. เป็นเรื่องที่ได้ความสนุกสนาน เบิกบาน ฟังแล้วมีความสุข ไม่โศกเศร้าเกินไป แต่ดำเนินเรื่องเศร้า ควรเป็นเรื่องร้ายปลายดี จบอย่างมีความสุข
2. เป็นเรื่องที่ไม่ยาวเกินไป และควรมีข้อง่าย
3. มีตัวละครในนิทานไม่มากเกินไป เพื่อเด็กจะได้เข้าใจและจำได้
4. เป็นเรื่องที่ส่งเสริมศีลธรรมอันดีงาม เป็นแนวคิสอนเด็กทั้งด้านจิตใจและความประพฤติให้ยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดี

5. ส่งเสริมความคิดของเด็กในด้านความคิดสร้างสรรค์ หรือจินตนาการ

ในการเล่านิทาน ครูแต่ละคนย่อมมีศิลปะในการเล่านิทานแตกต่างกัน จึงขอเสนอแนะวิธีการเล่านิทาน ดังนี้

1. เนื้อเรื่องต้องเหมาะสมกับวัย มีคุณธรรมและสอดแทรกพฤติกรรมที่พึงประสงค์
2. เสียงต้องชัดเจนมีระดับเสียงและจังหวะการพูดถูกต้อง เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ต้องใส่อารมณ์และความรู้สึกลงในน้ำเสียงด้วย
3. ท่าทาง ถ้ามีภาพประกอบควรใช้ท่าทางประกอบบ้างบางโอกาส แต่ไม่ควรมากเกินไปให้เป็นไปตามธรรมชาติ
4. อารมณ์ ในขณะที่เล่าควรใส่อารมณ์ความรู้สึกให้เด็กรับรู้ถึงความรู้สึกของผู้เล่าได้ เช่น อารมณ์เศร้า คื่นเค็น รื่นเริง ฯลฯ
5. ข้อตกลง ก่อนฟังนิทานต้องมีข้อตกลงกันในขณะฟังนิทาน เช่น ต้องไม่พูดแทนในขณะที่ครูเล่า
6. เวลา เล็กน้อย 4 - 6 ขวบ มีช่วงความสนใจในการฟัง 10 - 15 นาที ในการเล่านิทานอาจใช้สื่อประกอบการเล่านิทาน ได้แก่ หนังสือนิทาน แผ่นภาพ แผ่นป้าย ลำโพง หุ่นชนิดต่าง ๆ วาดบนนิ้วมือ เล่าปากเปล่าโดยใช้ท่าทางประกอบ การวาดภาพบนกระดานดำ ดังนั้นในการเล่านิทานจึงควรเลือกสิ่งที่เหมาะสมและผู้เล่านักที่สุด

การจัดประสบการณ์แบบสาธิต

การสาธิต คือ การแสดง การทำให้เห็น การทำให้รู้ การชี้แนะให้ทำตามเป็นการบูรณาการไปสู่การเรียนรู้เบื้องต้น การจัดประสบการณ์แบบสาธิต เป็นวิธีสอนแบบหนึ่งที่ช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในการเรียน เพราะเป็นการเรียนจากประสบการณ์ตรง จะทำให้ผู้เรียนเรียนได้ดีกว่า

ฟังคำบรรยาย และคำบอกเล่าของครู (น้อมฤดี จงพฤษะ และคนอื่น ๆ. 2517 : 41) นอกจากนี้ ทำให้ผู้เรียนตั้งใจสนใจเรียน รู้จักฝึกการสังเกต การคิดหาเหตุผล การสรุปหาหลักเกณฑ์ และเป็น การป้องกันอันตรายจากการทดลองเรื่องที่อาจเป็นอันตรายได้ ทั้งนี้ เพราะผู้เรียนได้มีส่วนร่วมใน กิจกรรม ได้เห็นการสาธิตพร้อมกันทั้งห้อง (สุเทพ อ่อนไสว. 2523 : 92 - 93)

ลำดับขั้นการสาธิต

1. ขั้นเตรียม

- 1.1 ครูศึกษาเนื้อหาบทเรียนอย่างละเอียด
- 1.2 ตั้งจุดมุ่งหมายสำหรับการสาธิตทุกครั้ง
- 1.3 จัดซื้ออุปกรณ์การสาธิตมาเป็นอย่างดี
- 1.4 จัดสถานที่สำหรับการสาธิตให้พร้อม และคงคำนึงถึงการมองเห็น

ของเด็ก

- 1.5 จัดโต๊ะเก้าอี้ภายในห้องให้เด็กได้มีโอกาสมองเห็นอย่างทั่วถึง

2. ขั้นสาธิต

- 2.1 ครูบอกเรื่องราวที่จะสาธิตให้นักเรียนทราบ
- 2.2 ครูบอกชื่ออุปกรณ์แต่ละอย่างให้นักเรียนรู้จัก
- 2.3 ครูสาธิตทีละขั้นอย่างช้า ๆ เพื่อให้เด็กดูได้ทัน
- 2.4 ครูคอยสังเกตนักเรียนในชั้นว่าเห็นทั่วถึงหรือไม่

3. ขั้นสรุป

- 3.1 ให้นักเรียนสรุปจากที่เห็นตามลำดับขั้น
- 3.2 สนทนาและให้นักเรียนลองทำดูบ้างว่าทำได้ถูกต้องหรือไม่

4. ขั้นวัดผล

ซักถามปัญหาต่าง ๆ จากเด็ก (น้อมฤดี จงพฤษะ และคนอื่น ๆ. 2517 :

41 - 43)

ประโยชน์ของการสาธิต

1. ทำให้นักเรียนสนใจและตั้งใจเรียน
2. นักเรียนได้เห็นการสาธิตพร้อม ๆ กันทั้งห้อง
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
4. ฝึกให้นักเรียนรู้จักสังเกต รู้จักคิดหาเหตุผล และรู้จักสรุปหลักเกณฑ์ได้
5. ป้องกันอันตรายจากการทดลองเรื่องที่อาจเป็นอันตรายได้ (สุเทพ

อ่อนไสว. 2523 : 92 - 93)

การจัดประสบการณ์แบบการปฏิบัติการทดลอง

การปฏิบัติการทดลอง หมายถึง การเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติทดลองด้วยตนเอง เด็กจะได้รับประสบการณ์ตรงและค้นพบความรู้ใหม่ด้วยตนเองภายใต้การแนะนำของครู (วินิจ เกตุขำ. 2522 : 161) ซึ่ง น้อมฤดี จงพฤษะ และคนอื่น ๆ (2517 : 48) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองไว้ดังนี้

1. นักเรียนเกิดความเข้าใจเพราะได้ลงมือปฏิบัติการ
2. นักเรียนเกิดทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. ทำให้นักเรียนสนใจ เกิดความสนุกสนาน

และ ลาวัลย์ พลกล้า (2523 : 3) กล่าวถึงความสำคัญของการสอนแบบปฏิบัติการทดลองไว้ดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้น ๆ เกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการหากระบวนการและวิธีการต่าง ๆ
2. นักเรียนสามารถโยงคณิตศาสตร์ให้เข้ากับโลกภายนอกห้องเรียนหรือชีวิตจริง เพราะนักเรียนเรียนจากกิจกรรมที่ปฏิบัติจริง ทำให้เกิดมโนภาพในเรื่องนั้น ๆ นักเรียนไม่คิดว่าคณิตศาสตร์เป็นเรื่องลึกลับสำหรับเขา
3. การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง นักเรียนจะเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ทำให้เกิดความสามารถในการถ่ายโยง (Transfer) การเรียนรู้ซึ่งเป็นสิ่งที่พึงประสงค์อย่างยิ่งของการศึกษา
4. บรรยากาศในชั้นเรียนจะเป็นแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนต้องได้คิดได้ทำ มีการแสดงความคิดเห็นและรับผิดชอบงานของตนเอง
5. การเรียนแบบปฏิบัติการทำให้นักเรียนอยู่ในบรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียด ส่งผลให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน
6. เปิดโอกาสในการนำปัญหาต่าง ๆ มาให้นักเรียนคิดโดยอาศัยวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นเครื่องช่วยในการวิเคราะห์โจทย์นั้นให้เป็นรูปธรรม หรือถึงรูปธรรมทำให้เกิดภาพพจน์เข้าใจโจทย์ปัญหา
7. ช่วยเร้าให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา
8. เสริมสร้างลักษณะการคิดคำนวณ

ขั้นตอนในการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลอง

1. **ขั้นปฐมนิเทศและเร้าความสนใจ (Orientation and Motivation)** ในขั้นนี้เป็นการพิจารณาธรรมชาติของงาน จุดมุ่งหมาย และการวางแผน ความเข้าใจแจ่มแจ้งในธรรมชาติของงานหรือสิ่งที่ทำ จะช่วยให้ผู้เรียนไม่ต้องเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์

2. **ขั้นปฏิบัติการ (Work Period)** ผู้เรียนทุกคนอาจทำงานปัญหาเดียวกันหรือคนละปัญหาก็ได้ ในช่วงนี้จะเป็นการทำงานภายใต้การนิเทศ ความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นสิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาในการจัดมอบหมายงาน

3. **ขั้นสรุปกิจกรรม (Culminating Activities)** อาจใช้การอภิปราย การรายงาน การจัดนิทรรศการผลงาน และอธิบายเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ หรือการค้นพบของผู้เรียน (กาญจนา เกียรติประวุฒิ. ม.ป.ป. : 141 - 142)

การจัดประสบการณ์แบบการศึกษานอกสถานที่

การศึกษานอกสถานที่ หมายถึง การศึกษานอกห้องเรียนเป็นการพานักเรียนไปศึกษาชีวิตจริง สถานที่จริง สิ่งของที่ต้องศึกษา วัตถุประสงค์หลักของการศึกษานอกสถานที่ คือ ให้นักเรียนได้ประสบการณ์ตรงกับสถานที่ บุคคล โรงงาน เครื่องมือ เหมืองแร่และสิ่งที่จะศึกษาจริง ๆ โดยมีเงื่อนไขว่า สิ่งเหล่านั้นไม่สามารถนำใส่ในห้องเรียนได้ เป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เป็นประโยชน์ (ทองทิพย์ วรรณพัฒน์ และคนอื่น ๆ. 2522 : 99)

ความสำคัญของการศึกษานอกสถานที่

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง (Direct Experience) ตามสภาพที่เป็นจริง เป็นการให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยให้การถ่ายทอดประสบการณ์ของมนุษย์ที่มีผลดีที่สุดมีคุณค่าและมีความหมายต่อผู้เรียน

2. ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพบปะกับบุคคลอาชีพต่าง ๆ เช่น การไปชมโรงเรียนผลิตยา นักเรียนก็จะได้พบกับเภสัชกร เป็นต้น

3. ช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพของผู้เรียนในแง่ที่การทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ รู้จักร่วมมือกับผู้อื่นเกิดความอยากรู้ อยากเห็น รู้จักซักถาม และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

4. ช่วยให้ผู้เรียนได้พบบรรยากาศของการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากในห้องเรียน ผู้เรียนจะรู้สึกตื่นเต้น สนใจ และเพลิดเพลิน ไม่เคร่งเครียด ในขณะที่เดียวกันก็จะได้รับความรู้ไปด้วย

5. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งหรือเรื่องที่จะศึกษาอย่างแท้จริงโดยตลอดและสามารถนำความรู้กลับไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง

6. ช่วยพัฒนาความรู้สึทางด้านสุนทรียภาพแก่นักเรียน เช่น การพานักเรียนไปศึกษาตามป่า วนอุทยานน้ำตก ฯลฯ นักเรียนจะรู้สึกชื่นชมในความงามเหล่านี้ และในขณะที่เดียวกันครูสามารถปลูกฝังความคิดด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแก่เด็กด้วย

7. สามารถนำสิ่งที่ได้เห็นมาปรับปรุงโรงเรียนและชุมชนที่ตนเองอยู่ให้ดีขึ้น

8. สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หรือสถานที่ที่ไปศึกษา (ทองทิพย์ วรรณพัฒน์ และคนอื่น ๆ. 2522 : 100 ; ประดับ เรืองมาลัย. 2524 : 314 - 315)

นอกจากนี้การศึกษานอกสถานที่ที่จะเกิดผลดีต่อการเรียนรู้ของเด็กนั้นครูควรมีการวางแผนอย่างระมัดระวัง ในเรื่องต่อไปนี้

1. มีจุดประสงค์ที่แน่นอนว่าจะออกไปทำอะไรที่ไหน และอย่างไร
2. จะต้องใช้เวลานานเท่าใด
3. เด็กทุกคนจะต้องมีบทบาทอย่างไร เมื่ออยู่นอกห้อง และเมื่อกลับเข้าห้องเรียนแล้ว
4. ถ้ามีอุปสรรคไม่สามารถออกไปศึกษานอกสถานที่ได้ จะมีกิจกรรมใดมาทดแทนได้ และทดแทนกัน (จำนง พรายเข้มแข. 2529 : 74 - 75)

การจัดประสบการณ์แบบการประกอบอาหาร

การจัดกิจกรรมการประกอบอาหาร หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทุกด้านในการเรียนรู้ คือ การมองเห็น การสัมผัส การชิมรส การดมกลิ่นและการฟัง เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทดลองและปฏิบัติจริงจากของจริง (วไลพร พงษ์ศรีทัศน์. 2533 : 6 - 7 และบุญประจักษ์ วงษ์มงคล. 2536 : 38)

จุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

กิจกรรมประกอบอาหารเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานและสร้างความสนใจในการเรียนรู้ของเด็กเป็นอย่างดี กิจกรรมนี้ไม่มีจุดประสงค์เพื่อผลงานหรืออาหารที่เสร็จ แต่อยู่ที่กระบวนการระหว่างการทำกิจกรรมเป็นสำคัญ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2536 : 21) กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. ฝึกสังเกตความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น ไข่ดิบกับไข่ที่ต้มสุกแล้ว (สังเกตว่าแตกต่างกันอย่างไร)
2. ฝึกการติดตามขั้นตอนต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนเกิดผลงาน เด็กได้เรียนรู้ว่าสิ่งที่ทำได้จากไหน ได้อย่างไร
3. ส่งเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

4. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา
 5. ฝึกการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การสังเกต การชิมรส การดมกลิ่น การฟังเสียงที่เกิดขึ้น การสัมผัส
 6. ส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็ก ความสัมพันธ์ระหว่างมือและตา เช่น จากการหั่น การนวดแป้ง การปอก ฯลฯ
 7. ปลุกฝังให้เด็กรักและสนุกกับการทำงานตั้งแต่ยังเล็ก
 8. สร้างทัศนคติที่ดีในการรับประทานอาหารที่มีคุณค่า และปลุกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้กับเด็ก เช่น การประหยัด ความสะอาด มารยาทในการรับประทานอาหาร ฯลฯ
 9. เรียนรู้สิ่งที่เป็นประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน
 10. รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม
- ขั้นตอนการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร
1. ขั้นเตรียมงาน มีรายละเอียด ดังนี้
 - 1.1 ปรึกษาหารือระหว่างครูกับเด็ก เพื่อตกลงกันว่าจะทำอะไร ใครเป็นผู้ทำในขั้นตอนใด
 - 1.2 กำหนดวันที่จะลงมือประกอบอาหาร
 - 1.3 ติดต่อขอความร่วมมือผู้ปกครองในการจัดเตรียมสิ่งที่นำมาประกอบอาหาร
 - 1.4 เตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ในการประกอบอาหาร
 - 1.5 จัดทำแผนภูมิรายการอาหาร ลำดับขั้นตอนการประกอบอาหาร เพื่อนำไปให้เด็กดูขณะทำ (ควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดทำด้วย)
 2. ขั้นปฏิบัติ

ก่อนลงมือประกอบอาหาร ควรปฏิบัติดังนี้

 1. ครูคิดแผนภูมิภาพ และขั้นตอนในการประกอบอาหารให้เด็กเห็นชัดเจน
 2. ครูวางแผนและจัดแบ่งงานให้เหมาะสมตามความสามารถของเด็ก
 3. ครูจัดวางอุปกรณ์ทุกอย่างให้เด็กเห็นตามขั้นตอนการทำ
 4. แนะนำขั้นตอนในการทำพร้อมกับแนะนำวิธีใช้อุปกรณ์ต่างๆ

ข้อควรระวังในการใช้และความปลอดภัยในขณะที่ทำกิจกรรม

 5. ให้เด็กทำความสะอาดมือก่อนเริ่มประกอบอาหาร

ขณะประกอบอาหาร ปฏิบัติดังนี้

1. ครูลงมือสาธิตการประกอบอาหารตามขั้นตอน (อย่างช้า ๆ) ในขั้นนี้ครูอาจให้เด็กลงมือปฏิบัติด้วย

2. กระตุ้นให้เด็กได้หัดสังเกตถึงความเปลี่ยนแปลงของอาหารในขณะสาธิต เช่น สี กลิ่น รส ความชื้น-ใส รูปร่างลักษณะที่เปลี่ยนไป

3. ฝึกเด็กให้รู้จักการรอคอย รู้จักมารยาทการทำงานร่วมกัน ซึ่งในการรับประทานอาหารร่วมกันฝึกเด็กให้รู้จักส่งต่อไปนี้

3.1 จัดโต๊ะรับประทานอาหาร

3.2 ฝึกมารยาทในการรับประทานอาหาร เช่น การใช้ช้อนส้อม การใช้ช้อนกลาง การเลี้ยวอาหาร ฯลฯ

3.3 การบริการ เช่น เสิร์ฟน้ำ บริการอาหาร ฯลฯ

3.4 เก็บโต๊ะและเก็บล้างหลังจากรับประทานอาหารเสร็จแล้ว

4. ให้เด็กรู้จักแบ่งหน้าที่ในการทำงาน เช่น จัดเก็บสิ่งของที่ใช้แล้วเข้าที่ เก็บโต๊ะทำความสะอาดโต๊ะ เก็บถ้วยชาม แก้วน้ำ และทำความสะอาดภาชนะ

3. ขั้นสรุปกิจกรรม ฝึกให้เด็กปฏิบัติดังนี้

3.1 ให้เด็กเล่าประสบการณ์ขั้นตอนการทำงาน

3.2 สนทนาพูดคุยกับเด็กในข้อที่เกิดความสงสัย หรือเกิดปัญหา

3.3 ช่วยแนะนำสิ่งที่ควรเรียนรู้จากกิจกรรม

3.4 กระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นจากการร่วมกิจกรรม (สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2536 : 21 - 24)

สรุปได้ว่า รูปแบบของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจัดได้หลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีประโยชน์ในการพัฒนาเด็ก ครูจึงต้องเลือกจัดให้เหมาะสมและควรจัดหลาย ๆ รูปแบบ โดยยึดหลักความสนใจของเด็ก และความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.4 บทบาทครูในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นจะประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด สิ่งที่มีอิทธิพลสำคัญอย่างหนึ่ง คือ บทบาทครู กล่าวคือ

ซิคเคแดนซ์ และคนอื่น ๆ (หรรษา นิลวิเชียร. 2535 : 87 ; อ้างอิงมาจาก Schickedanz and others. 1983) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้เด็กนั้นครูต้องจัดสภาพแวดล้อม จัดสื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งการจัดตารางกิจกรรมประจำวันอย่างเหมาะสม จัดกิจกรรมให้เด็กได้ใช้พลังงานไปในการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

คณะผู้ศึกษาดูงานโครงการนักพัฒนาผู้บริหารและผู้จัดการศึกษาระดับสูง (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และสมาคมอนุบาลแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2539 : 13) ได้สรุปบทบาทครูในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนอนุบาลหรือศูนย์เลี้ยงเด็กเล็กไว้ว่า การจัดกิจกรรมครูยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในการคิดกิจกรรม หรือจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามความสนใจของเด็ก ทั้งยังเป็นการแสดงความเคารพในความเป็นบุคคลของเด็กคนนั้น ๆ ที่จะมีอิสระ ในการพูด แสดงความคิดเห็น เลือกทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจ ตลอดจนครูลดบทบาทในการเป็น ผู้สอนมาเป็นเพียงผู้สนับสนุนในการจัดเตรียมกิจกรรมและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งเด็กเป็นผู้เลือกการเรียนรู้หัวข้อนั้น ๆ เอง

นอกจากนี้ เฟรนเดอร์ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2527 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Flander. n.d.) กล่าวว่า พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็ก เพราะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอน มีผลการศึกษาวิจัยมากมาย ที่ค้นพบว่า พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางที่ครูแสดงออกมีแนวโน้มกระตุ้นหรือเป็น สิ่งเร้าให้นักเรียนมีปฏิกิริยาตอบสนองได้ทั้งในทางบวกและทางลบ ครูที่มีประสิทธิภาพในการสอน รู้จักกระตุ้น ใช้คำถาม แนะนำแนวทาง ให้คำชมเชย จะได้รับพฤติกรรมตอบสนองจากนักเรียนในเชิงบวก ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2533 : 7 - 9) กล่าวถึงการปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับเด็กไว้ดังนี้

1. แสดงการยอมรับ ชื่นชมในตัวเด็ก เช่น ยิ้ม สัมผัส พูดยกย่องเด็ก
2. รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของเด็ก พยายามให้เวลาแก่เด็กและกระตุ้นให้ สนทนา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ แสดงความคิดเห็นและความรู้สึก
3. พูดยกย่องเด็กอย่างเป็นกันเอง สุภาพอ่อนโยน พยายามพูดยกย่องเด็กแต่ละคน บ่อย ๆ โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาให้แก่เด็ก
4. ปฏิบัติต่อเด็กอย่างเท่าเทียมเสมอภาคกัน และให้โอกาสเด็กได้ทำกิจกรรม ทั้งชายและหญิง

5. ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง ช่วยเหลือตนเองในการ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ซึ่งการให้โอกาสเด็กได้ทำสิ่งต่าง ๆ ตามความสามารถของคน เป็นสิ่ง สำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็กปฐมวัย

6. ใช้การให้กำลังใจเด็กมากกว่าใช้วิธีการแข่งขัน เปรียบเทียบหรือวิพากษ์ วิจารณ์

7. บรรยากาศในห้องเรียน ควรเป็นบรรยากาศที่มีความสนุกสนาน เป็นกันเอง พุดคุย หัวเราะได้ กระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม สามารถเคลื่อนไหวทำกิจกรรมต่าง ๆ ตาม ความสนใจและความต้องการของเด็ก

8. ครูควรส่งเสริมให้เด็กทำงานร่วมกัน มีการหมุนเวียนกันเล่น ช่วยเหลือกัน กิจแก้ปัญหาาร่วมกัน จะทำให้เด็กเห็นตัวอย่างที่ดีจากครูและจากเด็ก

9. ครูควรพิจารณาและเห็นความแตกต่างของเด็กแต่ละคน

สรุปได้ว่า บทบาทของครูมีอิทธิพลต่อการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ซึ่งมีหลาย บทบาท ถ้าครูแสดงบทบาทที่เหมาะสมแล้วส่งผลดีต่อเด็ก ทำให้เด็กมีบรรยากาศที่อบอุ่น มีผล ให้การจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ใด ๆ ดำเนินไปอย่างราบรื่น และประสบผลสำเร็จ เด็ก สามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมาย ดังนั้น การจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กมีความสนใจใน การอ่านเขียนบทบาทครูย่อมมีอิทธิพลเช่นกัน

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

งานวิจัยต่างประเทศ

ดิกสัน และคนอื่น ๆ (Dixon and others. 1977 : 367 - 369) ได้ศึกษาเด็ก 4 กลุ่ม ในจำนวน 3 กลุ่ม ได้รับการเล่านิทานให้ฟัง หลังจากได้ทำกิจกรรม คือ ฟังนิทาน แล้วมีการ สนทนาหรือพาไปศึกษานอกสถานที่ หรือแสดงบทบาทเลียนแบบตัวคน อีกกลุ่มหนึ่งฟังนิทาน โดยไม่มีกิจกรรมอื่น ๆ ผลการทดลองพบว่า ในการฟังนิทานนั้น ถ้าเด็กได้แสดงบทบาทเลียนแบบ ตัวละครในเรื่องไปด้วยจะพัฒนาความคิดต่าง ๆ ได้ดีที่สุด แสดงว่าหลังจากเด็กได้ฟังนิทานแล้ว ถ้าเด็กได้มีการสนทนาลำเรื่อง ได้ไปศึกษานอกสถานที่ และได้มีการเลียนแบบตัวละคร จะพัฒนาการคิดได้ดีกว่าเด็กที่ฟังนิทานโดยไม่มีกิจกรรมอื่นๆ

และในปีเดียวกัน ไบรอันท์ และ ฮังเกอร์ฟอร์ด (Bryant and Hungerford. 1977 : 44 - 49) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์กลวิธีสอนความคิดรวบยอดและค่านิยมทางสิ่งแวดล้อม โดยทดลองสอนเรื่องสิ่งแวดล้อมและปัญหามลภาวะ ใช้เวลาการทดลองสอน 1 เดือน ผลปรากฏว่า นักเรียนอนุบาลสามารถสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับผลสืบเนื่องของสิ่งแวดล้อม และสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อสิ่งแวดล้อม และอภิปรายผลเพิ่มเติมว่า ความสำเร็จในการสร้างความคิดรวบยอดและค่านิยมขึ้นอยู่กับการพัฒนาแบบการสอนด้วย ผู้สอนต้องมีความรู้อย่างเพียงพอ และต้องการกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น

งานวิจัยในประเทศ

วไลพร พงษ์ศรีทัศน์ (2533 : 64 - 68) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารกับแบบปกติที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารกับแบบปกติ มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองกับแบบปกติมีทักษะการสังเกต การสื่อความหมาย การลงความเห็น และการหามิติสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และ ปี 2535 วันทนี้อยู่ เหมาะสงกุล (2535 : 66 - 72) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กก่อนประถมศึกษา ที่ครูมีการใช้คำถามระหว่างการจัดกิจกรรมในวงกลม และเด็กก่อนประถมศึกษาที่ครูมีการใช้คำถามหลังการจัดกิจกรรมในวงกลม โดยทดลองกับเด็กอายุ 5 - 6 ปี จำนวน 32 คน ใช้เวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 5 วัน ๆ ละ 1 ครั้ง ผลปรากฏว่า เด็กก่อนประถมศึกษาที่ครูมีการใช้คำถามในระหว่างการทำกิจกรรมในวงกลม มีพัฒนาการด้านสติปัญญาสูงกว่ากลุ่มที่ครูใช้คำถามหลังจากการทำกิจกรรมในวงกลมแล้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ แสดงว่าเด็กปฐมวัยจะพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ได้อย่างสมบูรณ์นั้นขึ้นอยู่กับบทบาทของครูในการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับหลักพัฒนาการและหลักการเรียนรู้ของเด็ก และการที่

จะจัดประสบการณ์ให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาได้ดี เด็กต้องมีพัฒนาการด้านสติปัญญาดีด้วย กล่าวคือ ภาษา คือ เครื่องมือในการถ่ายทอดความคิด นอกจากนี้ พัฒนาการเด็กแต่ละด้านจะมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

8. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

8.1 ความหมายและความสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

ความหมายของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

กู๊ดแมน (บึงอร พานทอง. 2534 : 70 - 72 ; อ้างอิงมาจาก Goodman. 1986)

กล่าวถึงความหมายของการสอนภาษาแบบธรรมชาติว่าเป็นการเรียนการสอนที่เน้นการสอนภาษาอย่างมีความหมาย โดยผู้เรียนจะอาศัยประสบการณ์ของตนเองประกอบการเรียน ไม่แบ่งแยกภาษาเป็นส่วนย่อย เป็นการเรียนที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความกล้าและมั่นใจในตนเองในการที่จะใช้ภาษา ไม่เกรงว่าจะผิด ทั้งนี้เพราะผู้สอนไม่เน้นการลงโทษเมื่อเด็กใช้ภาษาผิด แต่พยายามชี้ให้เห็นข้อบกพร่องโดยทางอ้อม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแก้ไขตนเอง การเรียนอีคนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

มณีรัตน์ สุกโชติรัตน์ (2537 : 67) กล่าวว่า การสอนภาษาแบบบูรณาการ (Whole Language Approach) เป็นแนวการสอนทักษะทางภาษาสัมพันธ์ที่จัดรวมทักษะทางภาษา คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ไปด้วยกันอย่างมีระบบ เนื่องจากการเรียนรู้ทักษะทั้งสี่ไปพร้อม ๆ กัน จะช่วยเสริมพัฒนาทักษะซึ่งกันและกัน

และ พัชรี ผลโยธิน (2537 : 196) กล่าวถึงการสอนภาษาแบบธรรมชาติว่า เป็นการสอนที่พยายามจะใช้ภาษาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ การสื่อสาร และการคิด โดยไม่พยายามแยกภาษาออกเป็นส่วนย่อย ๆ แต่เป็นการพยายามมองภาษาโดยรวม สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์จริงมาช่วยทำให้ภาษานั้นง่ายต่อการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการพูด การอ่าน การฟังและการเขียน ถ้าเป็นสิ่งที่มีความหมายมีประโยชน์หรือเด็กสนใจและต้องการ จะเป็นสิ่งที่ย่ง่ายสำหรับการเรียนภาษา

สรุปได้ว่า การสอนภาษาแบบธรรมชาติ หมายถึงการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ภาษาอย่างมีความหมาย โดยเน้นให้เด็กเรียนรู้ทักษะทางภาษา ฟัง พูด อ่าน และเขียนไปพร้อม ๆ กัน ไม่แยกเป็นทักษะย่อย ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และอาศัยประสบการณ์ของผู้เรียน

ความสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

หรรษา นิลวิเชียร (2535 : 234) กล่าวถึงความสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติว่า เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้เด็กเกิดลักษณะทางการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน อย่างสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ไม่แยกจากกัน ถึงแม้ว่าบางครั้งจะเน้นที่ทักษะหนึ่งทักษะใดเป็นพิเศษก็ตาม

ฉันทนา ภาคบังกช (2537 : 2) กล่าวถึงความสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติไว้ดังนี้

1. ทำให้เด็กมีความสุข สนุกสนานในการเรียนภาษาและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้
2. ช่วย让孩子ได้รับการพัฒนาภาษา ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ครอบคลุมทุกด้านและเต็มศักยภาพ
3. ทำให้ครูและผู้ปกครองเกิดความเข้าใจ ในการพัฒนาทางภาษาทั้งด้านการอ่านและการเขียนเพิ่มขึ้น
4. สนองความต้องการของผู้ปกครองส่วนมาก ซึ่งต้องการให้เด็กได้รับการพัฒนาภาษาในช่วงปฐมวัย

และ อารี ตัณฑลวี (2537 : 213) กล่าวว่า การสอนภาษาแบบธรรมชาติทำให้เด็กได้แสดงออกโดยไม่กลัวผิด มีแบบอย่างที่ดีในการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน จากผู้ใหญ่ การเรียนรู้ภาษาของเด็กจะง่ายและสนุก ได้มีประสบการณ์ตรง มีโอกาสได้อภิปรายพูดคุยในบรรยากาศที่อบอุ่น ยอมรับ เด็กจะเรียนรู้ภาษาได้ดีด้านเข้าใจทั้งหมด ช่วยให้เด็กเรียนอย่างมีความสุขและใฝ่เรียนด้วยตนเอง

จะเห็นว่าการสอนภาษาแบบธรรมชาติทำให้เด็กเรียนทักษะทางภาษาทุกด้านอย่างสัมพันธ์ต่อเนื่อง มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษา ทำให้การเรียนภาษาง่ายขึ้น และมีความหมายต่อผู้เรียน ดังนั้นการสอนภาษาแบบธรรมชาติจึงมีความสำคัญต่อการสร้างความสนใจในการอ่านเขียนเช่นกัน

3.2 ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติที่ใช้กับเด็กปฐมวัยในงานวิจัยนี้ มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีที่ว่าด้วยธรรมชาติของภาษา ดังนี้ (บุษบง คันติวงศ์. 2535 : 44 - 49)

1. ทฤษฎีว่าด้วยระบบภาษา

ภาษาประกอบด้วย 3 ระบบ คือ ระบบความหมาย ระบบไวยากรณ์ และระบบเสียง หัวใจของภาษาคือ ความหมาย ไวยากรณ์และเสียงเป็นเพียงส่วนประกอบ สถานการณ์กำหนดคำซึ่งกำหนดความหมายในการสื่อสารอีกทีหนึ่ง เด็กจะไม่พยายามอ่านและเขียนด้วยการสะกดคำไปที่ละตัว แต่เขาจะคิดหาคำที่สื่อความหมายได้เหมาะสมที่สุดในสถานการณ์นั้นด้วยเหตุนี้จึงไม่จำเป็นต้องรู้จักเสียงของตัวอักษรก่อน จึงจะสามารถสื่อความหมายโดยการอ่านเขียนได้ เนื่องจากการอ่านเพื่อสื่อความหมายเป็นกระบวนการที่กำหนดโดยสถานการณ์ การสอนอ่านเขียนสำหรับเด็กปฐมวัยจึงไม่ควรแยกออกเป็นทักษะเดี่ยว ๆ หลาย ๆ ทักษะ แต่ควรให้เด็กได้สำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และใช้กระบวนการอ่านเขียนเพื่อศึกษาสิ่งที่เขาสำรวจ ครูจะสอนทักษะเฉพาะที่จำเป็นต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันของเด็ก และถ้าเด็กไม่ต้องการเรียน ครูจะไม่บังคับ เพราะการบังคับทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการอ่านเขียน และจะสกัดกั้นความงอกงามของเด็กเมื่อเขาโตขึ้นและพร้อมที่จะเรียนอ่านเขียนในชั้นประถมศึกษา ครูมีหน้าที่ในการแนะนำให้เข้าใจภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เขาประสบในชีวิตประจำวัน เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาในหลาย ๆ สถานการณ์ เด็กจะได้ทดสอบความสามารถในการตัดสินใจของคนโดยเทียบกับความล้มเหลว น้อยมาก เพราะเขาสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของคนได้เสมอ ทั้งจะได้ทั้งประสบการณ์และทัศนคติที่ดีต่อภาษาไปพร้อม ๆ กัน ครูต้องระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ตัดสินใจแทนเด็กเพียงเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดในการอ่านเขียน นอกจากนี้ ครูยังมีหน้าที่ในการจัดสภาพแวดล้อมที่สร้างประสบการณ์ทางภาษา เชิญชวนให้เด็กเรียนรู้ภาษาจากประสบการณ์นั้น และสนับสนุนให้เขาสื่อสารแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น

2. ทฤษฎีว่าด้วยภาษา ความคิดและสัญลักษณ์สื่อสาร

ภาษาเป็นสัญลักษณ์สื่อสารที่ไม่สามารถถ่ายทอดความคิดทุกอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ สัญลักษณ์ที่ใช้ต้องเหมาะกับเรื่องที่ต้องการสื่อสาร เด็กต้องคิดสัญลักษณ์เพื่อสื่อความคิดและถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ สัญลักษณ์ที่สามารถสื่อความหมายได้มีหลายรูปแบบ ได้แก่ ภาษา ศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกาย ละคร และคณิตศาสตร์ การจัดประสบการณ์อ่านเขียนตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ จึงรวมเอาศิลปะ ดนตรีและละครเป็นส่วนสำคัญในการเรียนการสอน เพราะสิ่งเหล่านี้จะกระตุ้นให้เด็กค้นหาสัญลักษณ์ที่เหมาะสมสำหรับสื่อความคิดในแต่ละเรื่อง เด็กจะไม่ถูกจำกัดให้ถ่ายทอดความคิดเป็นเพียงภาษาเท่านั้น ศิลปะและ

ละครเป็นสัญลักษณ์สื่อสารที่เด็กใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าสัญลักษณ์ภาษา จากทฤษฎีว่าด้วยภาษา ความคิดและสัญลักษณ์ พบว่าถ้าเด็กไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาเขียนเด็กจะเปลี่ยนเป็นวาดภาพแทน ศิลปะสามารถช่วยให้เด็กรวบรวมความคิดก่อนจะเขียนและช่วยให้เด็กทำงานต่อไปทั้ง ๆ ที่ความคิดในการเขียนหยุดชะงัก การแสดงละครช่วยให้เด็กเข้าใจความรู้สึกในเรื่อง และทำให้คุณภาพการเขียนดีขึ้น คนตรีช่วยสร้างอารมณ์สำหรับเรื่องที่จะอ่านเขียน อุปกรณ์คนตรีและศิลปะหลายอย่างสามารถใช้ประกอบกิจกรรมอ่านเขียนได้ เด็กอาจทำอุปกรณ์คนตรี และศิลปะสำหรับกิจกรรมอ่านเขียนในมุมเขียนจะมีเครื่องเขียนหลายชนิดให้เด็กทดลองใช้วิธีต่าง ๆ ที่จะช่วยให้สามารถสื่อความหมายได้ดีที่สุด

3. ทฤษฎีว่าด้วยการอ่านเขียนในระบบภาษา

ทฤษฎีนี้มีความเชื่อเกี่ยวกับพัฒนาการในการอ่านเขียนว่า ทุกคนต้องสะสมประสบการณ์ทางภาษาไว้เป็นข้อมูลสำหรับใช้ต่อไป ประสบการณ์จากภาษาพูดเป็นข้อมูลสำหรับภาษาเขียนและประสบการณ์จากภาษาเขียนเป็นข้อมูลสำหรับภาษาพูด ความก้าวหน้าในการใช้ภาษาไม่ว่าในด้านใด ต้องอาศัยองค์ประกอบทางภาษาหลายด้าน การที่เด็กเขียนเล่าประสบการณ์ทั้ง ๆ ที่ยังไม่รู้จักคำ และต้องให้เด็กได้เห็นว่ามีสัญลักษณ์ตัวอักษรแทนได้ เด็กจะเริ่มเข้าใจในการสื่อความหมายกับผู้อื่น เขาต้องใช้อักษรที่มีทั้งรูปและเสียงแทนความหมาย รูป เสียง และความหมายที่เขาใช้ต้องสอดคล้องกันในสายตาผู้อื่น มิฉะนั้นสิ่งที่เขาเขียนจะไม่สื่อความหมาย ในจุดนี้เองที่ทำให้เด็กต้องพยายามจำแนกและจดจำรูปตัวอักษรที่เขาเห็นรอบ ๆ ตัวไปพร้อม ๆ กับจำแนกและจดจำเสียงตัวอักษร เมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยเรียน เขาก็มีประสบการณ์ทางภาษาพร้อมที่จะจำแนกเสียง และรูปของตัวอักษรได้อย่างมีระบบมากขึ้น เนื่องจากการอ่านเขียนเป็นกิจกรรมที่ต้องสื่อความหมายกับผู้อื่น การคุยกับครูและเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านและเขียนไม่ว่าก่อนจะเริ่มเรื่อง กลางเรื่องหรือหลังเรื่องจะช่วยให้เด็กเห็นการตีความลักษณะต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้เขา เข้าใจความหมายของเรื่องมากขึ้น การตีความนี้เป็นประสบการณ์จากการอ่านช่วยในการสื่อความหมายเมื่อเด็กเขียน และการสื่อความหมายซึ่งเป็นประสบการณ์จากการเขียนช่วยในการตีความเมื่อเด็กอ่าน การอ่านเขียนเป็นประสบการณ์ที่ใช้เวลานานและต้องอาศัยสะสมประสบการณ์ อันเป็นระบบที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน สรุปได้ว่า ทฤษฎีการอ่านเขียนในระบบภาษานั้น เชื่อว่า เด็กเรียนรู้ภาษาพูด และภาษาเขียนจากการลองผิดลองถูกในการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวและประสบการณ์การอ่านเขียน

จากกรอบความคิดของ 3 ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานดังกล่าวข้างต้น ยังมีแนวความคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่อธิบายเรื่องธรรมชาติของภาษาและการเรียนรู้ของเด็กในแง่มุมที่มีรายละเอียดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

จอห์น ดิวอี้ (ฮารี สัมหลวี. 2535 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Dewey. 1943) กล่าวว่าเด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ จากการกระทำ และหลักสูตรควรจะบูรณาการให้เห็นความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

จังก์ เพียเจต์ (ฮารี สัมหลวี. 2535 : นค ; อ้างอิงมาจาก Piaget. 1955) มีอิทธิพลต่อการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เพราะเพียเจต์ (Piaget) กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้จากกิจกรรมการเคลื่อนไหวของตนเอง และการได้สัมผัสกับสิ่งของภายนอก เด็กคิดสร้างสรรค์ ความรู้ขึ้นภายในตนหรืออีกนัยหนึ่งเด็กต้องเป็นผู้กระทำ (Active) ในการเรียนรู้ ในการคิดการเรียนรู้มิใช่สิ่งที่รับเข้าเฉย ๆ (Passive) ซึ่งในการอ่านและการเขียน เด็กจะสร้างกระบวนการอ่านและเขียนด้วยลักษณะเดียวกับที่เรียนรู้สิ่งอื่น ผ่านการทดลองปฏิบัติสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางภาษาของเด็ก (พัชรี ผลโชธิน. 2537 : 195 -196) และเด็กต้องการสิ่งแวดล้อมที่จะส่งเสริมให้เด็กสร้างกฎระบบเสียง ระบบคำ ระบบประโยคและความหมายของภาษาด้วยตนเอง (हरभा निविशेर और प्ररन्सी गोरररर. 2534 : 2)

คอน กรอฟ (Goodman. 1989 : 119 ; citing Graves. 1983) สรุปจากผลงานวิจัยด้านการเรียนรู้ที่จะเขียนของเด็กว่าเด็กอยากเขียน ถ้าได้เขียนเพื่อสื่อสารในบรรยากาศที่สนับสนุนให้กำลังใจ

กูดแมน (Goodman. 1989 : 123 - 124) พบว่าการสอนภาษาที่ได้ผลนั้นเด็กจะต้องรู้สึกว่าได้รับการยอมรับนับถือเป็นเอกตบุคคล และบรรยากาศของการเรียนมีความเป็นชุมชนหรือชุมชนที่มีการยอมรับความคิดเห็นและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจปลอดภัยไม่กลัวผิด เรื่องที่เรียนเป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับเด็ก เพราะฉะนั้นครูจะต้องมีความสามารถในการสังเกตเด็กและสร้างหลักสูตรการสอนจากความสนใจของนักเรียน

ไวโกตสกี (Goodman. 1987 : 117 ; citing Vygotsky. 1987) กล่าวว่าการเรียนรู้ภาษาของเด็กเป็นการได้รับอิทธิพลของบุคคลอื่น และสังคมมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ถึงแม้เด็กจะต้องรับผิดชอบในการคิดสร้างโครงสร้างความรู้ความคิดของตน แต่บุคคลอื่น เช่น เพื่อนและครูมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก อนึ่งกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การพูด การสนทนา การวาด การเขียน

การอ่าน ตลอดจนการเล่นช่วยในการเรียนรู้ภาษาของเด็ก เพราะกิจกรรมเหล่านี้เป็นการใช้ สัญลักษณ์ (Symbol Using Media) ซึ่งการที่เด็กเรียนรู้ภาษาจากผู้อื่นนั้น เด็กจะเรียนรู้ทีละน้อย โดยการได้รับคำแนะนำจากผู้อื่น จนเด็กสามารถคิด เกิดเป็นความรู้ภายในคนได้ แนวความคิดนี้ ต่อมา บรูเนอร์ และคนอื่น ๆ (Bruner and others) ขยายเป็นแนวการสอนที่ เรียกว่า การพัฒนา ทีละคืบ วิธีสอนแบบนี้ช่วยเสริมและสนับสนุนผู้เรียนจากระดับพัฒนาการที่มีอยู่ไปสู่ระดับ พัฒนาการที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการที่ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Interaction) ดังนั้น การสอนตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language Approach) จึงเน้นการให้มีปฏิสัมพันธ์ การสนทนาโต้ตอบในกลุ่มช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน

ชอมสกี (McGee and Rechsels. 1990 : 45 - 46 ; citing Chomsky. n.d.) กล่าวว่า เด็กเกิดมาพร้อมกับความสามารถที่จะเรียนรู้ภาษา เด็กเล็ก ๆ ไม่ถึงหนึ่งปีจะส่งเสียง ออกเสียง เล่น และเมื่ออายุหนึ่งปีขึ้นไป เด็กจะเริ่มพูดภาษาเป็นคำ ๆ และเป็นประโยคได้เหมือนผู้ใหญ่เมื่อ ประมาณอายุสี่ปี เด็กจะเรียนรู้จากความหมาย ประสบการณ์ และการเลียนแบบ เด็กเรียนรู้ที่จะพูด ภาษาได้อย่างมหัศจรรย์ เรียนได้ตามธรรมชาติ นอกจากนี้เด็กเรียนรู้ภาษาจากกิจวัตรประจำวัน ภายในบ้าน เช่น พ่อแม่เล่นกับลูก เล่านิทาน ร้องเพลง อ่านหนังสือ ให้ลูกฟังก่อนนอน อธิบาย หรือตอบสิ่งที่พบปะ เด็กจึงเรียนรู้ภาษาจากกรอบคร่าวอย่างเป็นธรรมชาติ มิได้เป็นการจงใจสอน ภาษาเป็นทางการ เด็กจะไม่รู้สึกว่าเป็นความยากลำบากที่จะเรียนรู้ภาษา ซึ่งมีนักวิจัยภาษาตาม แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติได้ค้นพบการวิจัยที่สนับสนุนทฤษฎีของชอมสกี (Chomsky) ใน เรื่องพัฒนาการภาษาพูด และเกิดแนวคิดว่าการเรียนอ่านเขียนของเด็ก ก็ควรจะเป็นการเรียนรู้ ตาม ธรรมชาติ (Whole Language) จึงเน้นการส่งเสริมกำลังใจให้เด็กกล้าพูดกล้าเขียนไม่กลัวผิด มากเกินไป การให้เด็กเรียนสะกดเอง แม้ว่าจะยังไม่ถูกต้องเป็นที่ยอมรับได้ ในทำนองเดียวกับการ พูด กล่าวคือ ตอนแรก ๆ เด็กจะพูดไม่ชัด พูดไม่ถูกต้องแต่เด็กจะพูดเพื่อสื่อความหมาย ผู้ใหญ่ พยายามรับฟังและพยายามเข้าใจก็จะช่วยให้เด็กกล้าพูด จนพูดได้ถูกต้องชัดเจนภายหลัง การเขียน ก็เช่นเดียวกัน เด็กต้องการสื่อความหมายโดยการเขียน ในตอนต้นก็จะเขียนไม่ถูก แต่ผู้ใหญ่หรือ ครูควรพยายามทำความเข้าใจกับข้อความที่เด็กเขียนสื่อความหมาย โดยการซักถาม และยอมรับ การเขียนของเด็ก ถ้าครูหรือผู้ใหญ่บังคับให้เด็กเขียนให้ถูกต้องทันทีในขณะที่ยังไม่สามารถทำได้ เด็กจะรู้สึกว่าเป็นเรื่องยากลำบากและทำให้ไม่อยากเขียน

กู๊ดแมน (Goodman. 1986 : 26) เป็นผู้นำทางความคิดคนสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) กล่าวว่า ภาษาของมนุษย์เป็นตัวแทนความคิดของผู้ใช้ภาษา บุคคลสามารถรวบรวมสัญลักษณ์อันได้แก่ เสียงในภาษาพูด และอักษรในภาษาเขียนมาเป็นคำเพื่อใช้ทดแทนสิ่งต่าง ๆ แทนความรู้สึกและความคิด ใช้ภาษาโดยมีจุดประสงค์เพื่อการสื่อสารนอกจากนี้ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการคิดและในการเรียนรู้ กู๊ดแมน (Goodman) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ดังนี้

1. ภาษาที่ใช้ต้องมีความหมายสมบูรณ์ มีใจความครบถ้วนและเน้นความสำคัญของการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน การเรียนทักษะย่อยของภาษา เช่น การฝึกสะกดคำ การคัดลายมือ จะทำต่อเมื่อเด็กต้องการและการเรียนทักษะย่อยนั้นสามารถช่วยให้เด็กสื่อความหมายได้สมบูรณ์ขึ้น เรียนจากสิ่งที่เป็นจริงและเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้เรียน
2. เนื้อหาในการเรียนภาษาสำหรับเด็ก คือ ประสบการณ์จริงที่เด็กจะได้ศึกษากระบวนการใช้ภาษาอย่างมีจุดมุ่งหมายในสถานการณ์ที่หลากหลาย
3. การเรียนภาษาสามารถเรียนได้จากการใช้ภาษาในทุกรายวิชาโดยใช้ภาษาในสิ่งแวดล้อมทางภาษาที่มีความหมาย
4. การสอนภาษาต้องให้ความสำคัญแก่กิจกรรมที่เด็กริเริ่มขึ้นเอง ครูเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมนั้น นอกจากนี้ครูเป็นแบบอย่างในการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนในชีวิตประจำวัน
5. การสอนภาษาต้องอยู่บนพื้นฐานของการทำกิจกรรมทางภาษาร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก โดยครูมองข้อผิดพลาดของเด็กว่า เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และสนับสนุน ให้เด็กกล้าพูด กล้าทำ เพื่อจะได้เรียนรู้เพิ่มขึ้น
6. ผู้เรียนมีอำนาจในการตัดสินใจด้วยตนเองในการพิจารณาว่าใช้ภาษาเมื่อไร เทเลอร์ และมอร์โร (Raines and Canady. 1990 : 224 ; citing Taylor. 1983 ; Morrow. 1989) กล่าวว่าประสบการณ์ที่ช่วยให้เด็กเรียนอ่านเขียนได้ดี คือ
 1. ประสบการณ์ในการมีปฏิสัมพันธ์และร่วมมือกับผู้ให้แรงจูงใจ ให้กำลังใจ และความช่วยเหลือในการอ่านเขียน
 2. ประสบการณ์ในการได้สังเกตพฤติกรรมกรรมการอ่านเขียนของผู้ใหญ่
 3. ประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้วคนเดียวหรือกับคนอื่น
 4. ประสบการณ์ที่ได้แสดงความสามารถและได้รับการยอมรับจากผู้ใหญ่

นอกจากนี้เด็กสามารถจะเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติได้ดีที่สุดด้วยการสำรวจตามธรรมชาติ ภาษาวรรณกรรมที่ปรากฏในสิ่งแวดล้อมจะทำให้เด็กสร้างประสบการณ์และความรู้ขึ้นด้วยตัวเอง (Schlosser and Phillips. 1991 : 6)

หลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

พัชรี ผลโยธิน (2537 : 188 - 189) กล่าวถึงหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติไว้ดังนี้

1. จัดสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยภาษา
2. ให้เด็กมีโอกาสเล่นและปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้ใหญ่ สื่ออุปกรณ์
3. เด็กได้รับประสบการณ์ตรง
4. มีแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา
5. เด็กได้รับการยอมรับจากผู้ใหญ่และให้กำลังใจ
6. เด็กมีโอกาสในการเลือกเล่นและทำกิจกรรมที่คนสนใจและชอบด้วยตนเอง
7. ให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีความหมายกับเด็ก รวมทั้งกิจกรรมและ

อุปกรณ์สำหรับอ่านและเขียน มณีรัตน์ ตุภษิตีร์ (2537 : 67 - 75) มีความเห็นว่าการสอนภาษาแบบธรรมชาตินั้นควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเริ่มจากการพูดคุยอภิปรายระหว่างกันเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่สนใจร่วมกัน ไม่จำกัดหัวข้อเรื่อง เด็กสามารถสืบเสาะหาความรู้ได้อย่างอิสระจากประสบการณ์เดิม และจัดกิจกรรมให้เด็กได้ปฏิบัติ เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการอ่านและเขียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของอาร์ สัมพลวิ (2535 : 22 - 23) ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่อยู่ในศูนย์เด็กและโรงเรียนอนุบาล สามารถจะเรียนภาษาอ่านและเขียนโดยวิธีธรรมชาติ กล่าวคือเด็กคุ้นเคยกับหนังสือและตัวหนังสือจากประสบการณ์ การอ่าน และเขียน เพื่อสื่อสารจากการวาดและสะกดเอง (Invented Spelling) ซึ่งการสอนภาษาในศูนย์ปฐมวัยเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมให้เด็กคุ้นกับหนังสือ จมรับเรื่องราวในหนังสือ โดยครูอ่านหนังสือให้เด็กฟังทุกวัน และสนทนาพูดคุยกับเด็กให้เด็กเล่าเรื่องจากการพูดและการเขียน หรือการวาด การแสดง

2. การสอนภาษาต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ครูต้องศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล ศึกษาความสนใจ ความสามารถ และสอนเด็กตามระดับความสามารถที่แตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่าเด็กเป็นผู้ให้ข้อมูล (Informant) แก่ครูในการเตรียมและวางแผนการสอน

3. ส่งเสริมให้เด็กสนใจและรักที่จะเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง การที่จะให้เด็กเกิดแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) จะต้องให้เด็กมีโอกาสเลือกเรื่องหรือหนังสือที่สนใจ

4. การสอนภาษามีพื้นฐานมาจากประสบการณ์จริงที่มีความหมายต่อเด็ก เช่น การศึกษานอกสถานที่ การทดลองวิทยาศาสตร์ การประกอบอาหาร การทำสวน การเลี้ยงสัตว์

5. ให้เด็กเห็นประโยชน์ของการใช้ภาษาในลักษณะต่าง ๆ เช่น จดหมาย หนังสือพิมพ์ ป้ายประกาศ ฉลากยา

6. ให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู ซึ่งการปฏิสัมพันธ์เป็นไปในทางสนับสนุนให้กำลังใจช่วยเหลือส่งเสริมซึ่งกันและกัน

7. ทำให้เด็กมีความมั่นใจกล้าพูดกล้าเขียน โดยไม่กลัวผิด

8. การสอนต้องให้สัมพันธ์กับประสบการณ์และชีวิตของผู้เรียน การสอนมีลักษณะเป็นบูรณาการ

9. ครูต้องสังเกตเด็กแต่ละคนเพื่อสร้างหลักสูตร และเนื้อเรื่องที่จะสอน

กล่าวโดยสรุปการสอนภาษาแบบธรรมชาตินั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานทฤษฎี และแนวคิดของนักภาษาศาสตร์มากมาย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำทฤษฎีดังกล่าวมาจัดทำแผนการวิจัย กล่าวคือ ทฤษฎีระบบภาษาใช้ในชั้นนำ เด็กได้เรียนได้เลือกในสิ่งที่มีความหมาย ได้อ่านเขียนถึงที่อยู่ในความสนใจเด็ก ทฤษฎีสัญลักษณ์ เด็กมีอิสระในการสื่อสารด้วยรูปแบบต่าง ๆ ทฤษฎีระบบการอ่านเขียน เด็กได้เห็นแบบอย่างการอ่านการเขียน ได้ลองฝึกลองดู และนำแนวคิดของนักภาษามาใช้ในบทบาทของครู คือ ให้กำลังใจ เสริมแรง ขอมรับ เป็นแบบอย่าง เป็นต้น

3.3 ลักษณะของห้องเรียนที่ใช้แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

จากการหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติที่เชื่อว่า เด็กควรจะมีสิ่งแวดล้อมที่เป็นตัวหนังสือ มีกิจกรรมปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู มีโอกาสเลือกและทำงานที่ชอบและสนใจ เพราะฉะนั้นห้องเรียนของแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติควรมีลักษณะดังนี้ (อารี สัมหลวี. 2535 : 14) มีมุม หรือศูนย์ต่าง ๆ เช่น มุมบ้าน มุมบล็อก มุมวิทยาศาสตร์ตามปกติ แต่ที่มุมหนังสือนั้นจะมีชั้นวางหนังสือเป็นห้องสมุด มีหนังสือวรรณกรรมเด็กอย่างน้อยควรเท่ากับจำนวนเด็กและจะเพิ่มมุมเขียนหนังสือ มุมอ่านหนังสือ มุมห้องสมุดในห้องเรียนจะถือเป็นจุดเด่นในการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เด็กจะขอยืมหนังสือไปอ่านที่บ้านได้ โดยครูจะสนับสนุนให้พ่อแม่อ่านหนังสือให้ลูกฟังที่บ้าน สำหรับหนังสือวรรณกรรมเด็กที่มุมห้องสมุดนั้นครูจะต้องแสวงหาเพิ่มเติมและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาโดยอาจแลกเปลี่ยนกับห้องอื่น ถ้าโรงเรียนมีห้องสมุดกลางในโรงเรียน ครูควรรหาโอกาสนำเด็กให้เลือกดูหนังสือในห้องสมุด จัดกิจกรรมในห้องสมุดคู่กับบรรณารักษ์ แต่มุมห้องสมุดในห้องเรียนก็ต้องมีเพราะเป็นสิ่งจำเป็นในการสอนภาษา

แบบธรรมชาติที่เด็กจะต้องใกล้ชิดและแวดล้อมด้วยหนังสือตามหลักการจุ่มซาบภาษา (Immersion) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามธรรมชาติ มุมเขียนหนังสือควรมีโต๊ะเก้าอี้ให้เด็กนั่งเขียน บอร์ดชานอ้อยที่ติดผนังอาจจะใช้ติดผลงานเขียนหรืองานวาดของเด็ก และเป็นที่ติดประกาศต่าง ๆ เพื่อให้เด็กคุ้นเคยกับตัวหนังสือ มุมเวทีหุ่น เพื่อให้เด็กได้แสดงออกทางภาษาในการแสดง เล่าเรื่อง ส่วนมุมอื่น ๆ เช่น มุมคณิตศาสตร์ มุมวิทยาศาสตร์ก็มีป้าย หรือบัตรชื่อ จำนวนเพื่อให้เด็กคุ้นเคยกับสัญลักษณ์

จะเห็นว่าห้องเรียนตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติเน้นที่การจัดสภาพแวดล้อมให้เต็มไปด้วยภาษามีสื่ออุปกรณ์เอื้อต่อการฝึกทักษะทางภาษาทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนอย่างอิสระ ตามความสนใจของเด็กเอง ทั้งนี้เพราะมีแนวคิดว่าการเรียนรู้ภาษาที่ดีเกิดจากการได้สำรวจสิ่งแวดล้อมได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว การได้ลงมือกระทำ ปฏิบัติด้วยตนเอง และทราบผลการกระทำด้วยตนเอง

3.4 กิจกรรมและการเรียนการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

กิจกรรมประจำวันในชั้นเรียนระดับปฐมวัยที่ใช้แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ คล้ายคลึงกับชั้นเรียนที่สอนตามแบบปกติ เพียงแต่ละกิจกรรมจะมีการใช้ภาษาและตัวหนังสือมากขึ้น เพิ่มมุมห้องสมุด มุมอ่านและมุมเขียน ก็เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับสื่อและสิ่งแวดล้อมต่อการใช้ภาษาอ่านเขียนมากขึ้น

กิจกรรมประจำวันตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (อารี สัมหลวี. 2535 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Raines and Canady. 1990) เป็นดังนี้

08.30 - 09.00 น.	โรงเรียนเข้า รับเด็กเป็นรายบุคคล กิจกรรมเสรีตามมุม กิจกรรมศิลปะที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้
09.00 - 09.30 น.	กิจกรรมในวงกลม ครูกับนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน มีการสนทนา ร้องเพลง เล่นหุ่น อ่านหนังสือร่วมกัน
09.30 - 10.30 น.	เล่นเสรีตามมุม และมีมุมพิเศษมุมหนึ่งที่แสดงเรื่องราวตามหน่วย
10.30 - 10.40 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.40 - 11.15 น.	เล่นกลางแจ้ง ทำให้การเล่นกลางแจ้งมีความสัมพันธ์กับหน่วยเรื่องที่กำลังเรียน
11.15 - 11.25 น.	พัก เข้าห้องน้ำ ล้างมือ เด็กที่เสร็จก่อนทยอยมาดูหนังสือที่มุมห้องสมุด

11.25 - 11.50 น.	กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ทำให้กิจกรรมนี้สัมพันธ์กับหน่วยที่กำลังเรียน
11.50 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารและเตรียมนอนพักตอนบ่าย
13.00 - 14.30 น.	นอนพัก
14.30 - 14.50 น.	ตื่นนอน
15.10 - 15.30 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
15.30 - 15.50 น.	เกมการศึกษา
15.50 - 16.00 น.	สรุป เตรียมตัวกลับบ้าน ครูจะฝากเอกสารเกี่ยวกับกิจกรรม หรือหน่วยเรื่องที่เรียนไปให้ผู้ปกครอง

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. กิจกรรมส่งเสริมการอ่านและให้คุ้นเคยกับหนังสือ ได้แก่

1.1 ครูอ่านหนังสือให้เด็กฟังทุกวัน การอ่านอาจนำเล่มเก่ามาอ่านให้ฟัง ถ้าเด็กขอร้อง อาจจะอ่านในช่วงเล่นเสรี 4 - 5 คนก็ได้

1.2 หนังสือที่อ่านได้นำมาจากห้องสมุด เมื่ออ่านเสร็จควรนำไปไว้ในห้องสมุดเพื่อเด็กจะได้ตามไปอ่าน

1.3 ครูสนทนาอภิปรายเกี่ยวกับหนังสือกับเด็ก ให้เด็กได้คิด พูดออกความคิดเห็น

1.4 ตามมุมต่าง ๆ ของห้องเรียน ครูควรหาของจริงที่มีตัวหนังสือมาวางให้เด็กเล่น

2. กิจกรรมการเล่นเสรี

การเล่นเสรีหรือศูนย์ต่าง ๆ เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งในการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เพราะทุกวันเด็กมีโอกาสดัดนิสัยด้วยตนเองว่าจะเลือกกิจกรรมมุมใด และในแต่ละมุมจะมีวัสดุอุปกรณ์ส่งเสริมภาษา เช่น มุมบ้าน ครูเพิ่มสิ่งของเครื่องใช้ในบ้านให้มีของที่มีตัวหนังสือ มุมบล็อก ครูจะหาสิ่งที่มีตัวหนังสือมาประกอบการเล่นบล็อก และสร้างเรื่องราว มุมวิทยาศาสตร์ ครูอาจเขียนบัตรคำออกชื่อสิ่งต่าง ๆ ไว้ มุมห้องสมุดจัดให้มีบรรยากาศสบาย ๆ มีมุมเขียนอยู่ใกล้ ๆ มุมคณิตศาสตร์จัดให้มีตัวเลข ตัวหนังสือที่ของเล่น เป็นต้น การเล่นเสรีของเด็กนี้เป็นโอกาสที่ครูจะได้สังเกตเด็กและสนทนาซักถามเด็กได้ที่ละคน พยายามชักชวนให้เด็กทำกิจกรรมหลากหลาย

3. การสอนเป็นหน่วยบูรณาการ

การสอนภาษาแบบธรรมชาติจะใช้วิธีสอนเป็นหน่วยบูรณาการเพื่อให้ประสบการณ์ที่มีความหมายกับเด็ก เพราะได้เห็นความสัมพันธ์ ตัวอย่าง เช่น “การเจริญเติบโตของพืช” แสดงให้เห็นถึงการบูรณาการเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ (Strickland and Morrow. 1989 : 142) ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมหาความรู้ เช่น การเพาะถั้ว สังเกตการเติบโต วัดความเจริญเติบโต และบันทึก แกะเมล็ดในถั้วดูอภิปราย ศึกษาต้นไม้ในสถานที่ ฯลฯ
2. กิจกรรมครุอ่านหนังสือให้ฟัง เช่น อ่านนิทานเรื่อง “ห้วผักกาดยักษ์” แล้วเปรียบเทียบวิธีการปรุงห้วผักกาดเป็นอาหารแบบต่าง ๆ ฯลฯ
3. กิจกรรมที่ทำแล้วนำมาเล่าสู่กันฟัง เช่น เด็กไปทดลองเพาะพืชที่บ้านแล้วนำมาเล่า
4. กิจกรรมเขียนอ่านร่วมกัน เช่น ช่วยกันทำชาร์ต ว่าพืชต้องการอะไร อ่านบทกลอนเกี่ยวกับต้นไม้ ดอกไม้ ฯลฯ
5. กิจกรรมเขียนตามคำฟัง เช่น วาดหรือเขียนเรื่องเกี่ยวกับพืชและการปลูกต้นไม้
6. กิจกรรมอ่านตามคำฟัง เช่น อ่านหนังสือเกี่ยวกับต้นไม้ในมุมห้องสมุด
7. กิจกรรมดนตรีและจังหวะ เช่น ร้องเพลงและแสดงท่าทางเกี่ยวกับพืช
8. กิจกรรมศิลปะ เช่น ปั้น วาด เกี่ยวกับพืช
9. กิจกรรมคณิตศาสตร์ เช่น เปรียบเทียบการเติบโตของพืช ฯลฯ
10. กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง เช่น เล่น “ขายดอกไม้”

จะเห็นว่าการสอนภาษาแบบธรรมชาติมีทั้งส่วนที่เด็กเรียนรู้โดยอิสระตามความสนใจของเด็กเอง และมีทั้งส่วนที่ครูเสนอแนะการใช้ภาษาที่บูรณาการกับหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้การสอนภาษาแบบธรรมชาติในส่วนของบูรณาการกับหน่วยการเรียนรู้ใช้ช่วงกิจกรรมในวงกลม

3.5 บทบาทครูในการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

บุษบง คันติวงศ์ (2538 : 142 - 150) ได้กล่าวถึงบทบาทครูว่า ครูควรคำนึงถึงการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาให้กับเด็ก ครูจะแนะนำให้เด็กเข้าใจการใช้ภาษาในสถานการณ์

ต่าง ๆ ที่เด็กประสบในชีวิตประจำวันและจะเปิดให้เด็กตัดสินใจ โดยเสี่ยงกับความล้มเหลวน้อยที่สุด เพราะเด็กสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของคนได้เสมอ เด็กจะได้รับประสบการณ์และทัศนคติที่ดีต่อภาษาไทยไปพร้อม ๆ กัน ครูจะถือว่าการตัดสินใจเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการทางภาษา เมื่อเด็กได้เริ่มงานแล้ว เด็กจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจในการนำเสนอผลงานของคน ครูจะจัดสภาพแวดล้อมที่สร้างประสบการณ์ทางภาษาให้แก่เด็ก เชิญชวนให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์นั้น และสนับสนุนให้เด็กสื่อสารและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น

และฉันทนา ภาคบงกช (2536 : 1) ได้กล่าวถึงบทบาทครูในการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

1. รักเด็กและเข้าใจพัฒนาการเด็ก
2. รู้หลักการจัดประสบการณ์และกิจกรรม สามารถจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก
3. ให้โอกาสเด็กฝึกปฏิบัติการใช้ภาษาแบบธรรมชาติ เพื่อให้เด็กแต่ละคนพัฒนาไปตามศักยภาพ
4. เป็นต้นแบบของการอ่านและการเขียน
5. นำประสบการณ์เดิมของเด็กมาใช้
6. นำโลกเข้ามาในชั้นเรียน เช่น พาเด็กไปร้านขายของ แล้วนำสิ่งที่ประทับใจมาพูดคุยเพื่อนำเข้าสู่การเรียนการสอน

7. จัดเวลา อุปกรณ์และเตรียมสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์

นอกจากนี้คณะศึกษาดูงาน ณ ประเทศอิสราเอล (2538 : 20) กล่าวถึงบทบาทครูในการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ไว้ดังนี้

1. เป็นแบบอย่างของการอ่านการเขียน โดยแสดงให้เด็กเห็นว่า ครูเองก็สนุกกับการอ่านการเขียน เช่น มีการนำหนังสือต่าง ๆ จากบ้านมาอ่านให้เด็กฟัง และให้เด็กเห็นแบบอย่างการเขียนสื่อความหมายในชีวิตจริง
2. ครูไม่ตำหนิเมื่อเด็กอ่านผิด แต่ครูจะมองข้อผิดพลาดของเด็กว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ สนับสนุนให้เด็กกล้าพูดกล้าทำ เพื่อให้ได้เรียนรู้
3. ครูจะต้องกระตุ้น ส่งเสริมให้เด็กนำประสบการณ์เดิมมาใช้
4. ครูต้องทำความเข้าใจในพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่ตนสอน

โดยสรุปบทบาทครูมีส่วนสำคัญที่ทำให้การสอนตามแนวการสอนภาษาแบบ
 ธรรมชาติประสบผลสำเร็จ เพราะบทบาทครูตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติทำให้เด็กมี
 ความสนใจ อยากรู้ อยากเห็น อยากทำกิจกรรมด้วยตนเอง อันเป็นความต้องการที่เกิดจากแรงจูงใจ
 ภายในตัวเด็ก ดังนั้น บทบาทครูตามการสอนภาษาแบบธรรมชาติน่าจะทำให้เด็กมีความสนใจ
 ในการอ่านเขียนสูงขึ้น

8.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ งานวิจัยต่างประเทศ

รีด (Goodman. 1989 : 118 ; citing Read. n.d.) ได้ศึกษาการสอนภาษาแบบ
 ธรรมชาติ โดยสอนให้เด็กวาดภาพและเขียนเพื่อสื่อสารโดยอิสระ ไม่บังคับที่จะต้องเขียนสะกด
 ให้ถูกต้องตั้งแต่ต้น เพื่อให้เด็กมีแรงจูงใจในการเขียนสื่อสาร พบว่า ในระยะเริ่มต้น การเขียนเพื่อ
 สื่อสารเด็กจะคิดแบบการเขียนของคนจีน (Invented Spelling)

เฟนนาศี (Fennacy. 1988 : 12 - A) ได้ศึกษาวิธีการสอนและวิธีการรู้หนังสือใน
 ห้องเรียนอนุบาล 2 แบบ คือ ห้องเรียนแรกใช้หลักสูตรโดยใช้แบบฝึกหัดที่เน้นพยัญชนะ เสียง
 และคำ ห้องที่สอง มีการใช้หลักสูตรตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ โดยปฏิบัติต่อเด็ก
 เสมือนว่าเด็กเป็นนักอ่านและนักเขียน ผลการวิจัย พบว่าเด็กในห้องเรียนที่สอนภาษาแบบธรรม
 ชาติมีความรู้ด้านการอ่านเขียนเพิ่มขึ้น เดิมใจที่จะเขียนและปรับปรุงการเขียนด้วยตนเองโดยไม่
 ต้องให้ ผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือ และเรียบเรียงระหว่างเขียนบ่อยขึ้น

งานวิจัยในประเทศ

ภาวินี แสันทวีสุข (2538 : 91 - 93) ได้ศึกษาพัฒนาประสพการณ์การเขียน
 ร่วมกัน ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยกลุ่มทดลองได้รับการ
 จัดประสพการณ์การเขียนร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเขียนตามโอกาส เช่น กิจกรรม
 การสำรวจเด็กมาโรงเรียน กิจกรรมแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ กิจกรรมช่วยกันเตือน กิจกรรมประกาศ
 ข่าว กิจกรรมอวยพรวันเกิด กิจกรรมเขียนบัตรขอบคุณ โดยครูจะเลือกมาให้เด็กทำวันละกิจกรรม
 และกิจกรรมเขียนเสรี เป็นกิจกรรมที่เด็กเขียนสื่อความหมายโดยอิสระในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์
 และเล่นเสรี ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนการสอนทางภาษาด้วยการเขียนตามแนวการ

เตรียมความพร้อมของแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ผลการศึกษาพบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนด้วยการสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน ด้านทิศทางการเขียน ด้านการถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน ด้านความซับซ้อนของความหมายสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่าเด็กในวัยอนุบาลเริ่มมีความสนใจในการอ่านและการเขียน ผู้ใหญ่ควรส่งเสริมให้เด็กมีความสนใจในการอ่านและการเขียน เพราะถ้าเด็กได้อ่านเขียนด้วยความสนใจแล้ว การอ่านเขียนของเด็กก็จะมีประสิทธิภาพ ซึ่งการส่งเสริมให้เด็กสนใจในการอ่านและการเขียนนั้นเริ่มตั้งแต่ที่บ้านและที่โรงเรียน ในส่วนของโรงเรียนเป็นหน้าที่ของครูที่จะจัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดความสนใจในการอ่านและการเขียนในรูปแบบต่าง ๆ การจัดประสบการณ์การสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นรูปแบบหนึ่งที่สามารถทำให้เด็กเกิดความสนใจในการอ่านเขียน เพราะจากการศึกษาพบว่า การจัดประสบการณ์ตามแนวนี้นี้ มีผลให้เด็กคิดแบบการเขียนของคนจีน เด็กมีความรู้ด้านการอ่านการเขียนสูงขึ้น และปรับปรุงการเขียนของตนเองโดยไม่ต้องคอยให้ผู้ใหญ่ช่วยเหลือ ตลอดจนทำให้การอ่านการเขียนของเด็กพัฒนาขึ้น การสอนแนวนี้นั้นเน้นให้เด็กเรียนรู้ทักษะทางภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนไปพร้อม ๆ กัน ไม่แยกเป็นทักษะย่อยจากสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยภาษา จัดให้เด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เรียนรู้ภาษาจากสิ่งที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก และเรียนตามความสนใจของเด็กเอง เด็กมีอิสระในการเลือกทำกิจกรรม ครูมีบทบาทในการสนองความต้องการ ความสนใจของเด็ก เป็นแบบอย่างในการอ่านเขียน ขอมรับฟังเด็ก ให้การเสริมแรงแก่เด็กซึ่งวิธีการเหล่านี้ทำให้เด็กเกิดแรงจูงใจภายในที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จึงทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่าการสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาตินี้น่าจะทำให้เด็กมีความสนใจในการอ่านเขียนสูงขึ้นเช่นกัน

สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติก่อนการทดลอง และหลังการทดลองมีความสนใจในการอ่านและการเขียนแตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีความสนใจในการอ่านและการเขียนแตกต่างกัน
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติและได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ มีความสนใจในการอ่านและการเขียนแตกต่างกัน

บทที่ 8

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีรายละเอียดจำแนกตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. แบบแผนการทดลอง และการดำเนินการทดลอง
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 ของโรงเรียนบ้านทุ่งกรวด ตงกักสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 2 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 ของโรงเรียนบ้านทุ่งกรวด ตงกักสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยดำเนินการดังนี้

1. จับฉลากห้องเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านทุ่งกรวด จากจำนวนห้องเรียน 2 ห้องเรียน เลือกมา 1 ห้องเรียน

2. สังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนของกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 2 คน รวมผู้สังเกต 3 คน สังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนในสถานการณ์การเล่นในมุมหนังสือ และการเล่นในมุมศิลปสร้างสรรค์ โดยบันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นเวลา 2 วัน ๆ ละ 1 สถานการณ์ สถานการณ์ละ 1 ชั่วโมง 50 นาที

3. นำคะแนนที่ได้มาเรียงจากมากไปหาน้อย แล้วจับคู่เด็กนักเรียนที่มีคะแนนเท่ากัน หรือใกล้เคียงกันโดยสลับให้ได้ 15 คู่ ทั้งนี้เพื่อให้มีการกระจายของคะแนนในแต่ละกลุ่มเท่า ๆ กัน

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสนใจในการอ่านและการเขียนก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการทดสอบค่าที

จากการทดสอบค่าที พบว่า คะแนนก่อนการทดลองของทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 เปรียบเทียบคะแนนความสนใจในการอ่านและการเขียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยวิธีการจับคู่คะแนน

คู่ที่	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	คนที่	คะแนน	คนที่	คะแนน
1	1	21	2	20
2	4	17	3	18
3	6	15	5	16
4	8	15	7	15
5	9	15	10	15
6	12	14	11	14
7	13	14	14	14
8	16	12	15	13
9	18	12	17	12
10	19	12	20	12
11	21	12	22	12
12	24	11	23	11
13	25	9	26	9
14	28	7	27	8
15	29	5	30	3
รวม		191	รวม	192
$\bar{X} = 12.73$ $S^2 = 15.50$			$\bar{X} = 12.80$ $S^2 = 17.17$	
t = .045			(0.05t 28 = 2.048)	

5. จัดลากลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดังนี้

5.1 กลุ่มทดลอง เป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ

5.2 กลุ่มควบคุม เป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ

เครื่องมือใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แผนการจัดประสบการณ์มี 2 รูปแบบ ดังนี้
 - 1.1 แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ
 - 1.2 แผนการจัดประสบการณ์แบบปกติ
2. แบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน
3. สถานการณ์ที่ใช้ในการสังเกต

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. การสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ และแผนการจัดประสบการณ์แบบปกติ ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 - 2 ปีการศึกษา 2536 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

1.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ และการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ตลอดจนศึกษาดูงานโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

1.3 สร้างแผนการจัดประสบการณ์โดยกำหนดรูปแบบของแผนการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วย ครั้งที่ สัปดาห์ที่ หน่วยการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 เล่ม 2 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2536 จุดประสงค์การจัดประสบการณ์ เนื้อหา การดำเนินกิจกรรม สื่อการเรียน การประเมินผล และภาคผนวกสอดคล้องกับหน่วยประสบการณ์ซึ่งกำหนดขั้นตอนดำเนินกิจกรรมเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นนำ ขั้นกิจกรรม และขั้นสรุป

1.4 นำแผนการจัดประสบการณ์ เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาความสอดคล้องของจุดประสงค์ เนื้อหา การดำเนินกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผล เป็นผู้ตรวจเพื่อปรับปรุงแก้ไข จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

อาจารย์อนินิตา ไปยะกฤษณะ อาจารย์โรงเรียนอนุบาลหน้อย
 อาจารย์ธนพร เอี่ยมสมุทร อาจารย์โรงเรียนอนุบาลหน้อย
 อาจารย์รุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามแสน

1.5 ปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ในข้อ 1.4 ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญเป็นดังนี้ เพิ่มเติมจุดประสงค์ให้สอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษา เปลี่ยนแปลงลักษณะกิจกรรมบางส่วนให้เป็นธรรมชาติมากขึ้น และปรับปรุงเรื่องการใช้ภาษาให้ถูกต้องชัดเจน

1.6 นำแผนการจัดประสบการณ์ ไปทดลองใช้กับนักเรียนอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องของแผนการจัดประสบการณ์ แล้วปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์อีกครั้ง

2. แบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย การสังเกตพฤติกรรม และการบันทึกการสังเกต

2.2 สังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กอนุบาลปีที่ 2 ในช่วงกิจกรรมการเล่นเสรีซึ่งใช้แนวการสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเวลา 2 วัน และสัมภาษณ์จากครูที่มีประสบการณ์ในการสอนเด็กปฐมวัย จำนวน 10 ท่าน ทั้งนี้เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน

2.3 นำผลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนจากการศึกษาและการสัมภาษณ์ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนปฐมวัย มาสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน ดังนี้

1. หยิบหนังสือต่าง ๆ มาเปิดดูรูปภาพ ข้อความ และทำทำอ่าน
2. หยิบจับอุปกรณ์ ดินสอ ปากกา สี กระดาษ มาขีดเขียน หรือวาดภาพ
3. ขอให้ครูหรือเพื่อนช่วยเล่าเรื่องในหนังสือให้ฟัง หรือขอให้ช่วยเขียนช่วยวาดภาพให้ดู
4. พูกลำเรื่องตามหนังสือ ป้ายสัญลักษณ์ ข้อความ ตามลำพัง
5. ชักชวน แนะนำ ให้เพื่อนเขียนหรือวาดภาพ

6. นำหนังสือให้เพื่อนดู หรือพูดคุยตามหนังสือให้เพื่อนฟัง
7. พูดคุยซักถามครูหรือเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องในหนังสือ ตัวหนังสือ ภาพวาด

และวิธีเขียน

8. นำผลงานของคนให้ผู้อื่นดูอย่างภาคภูมิใจ หรือขอดูผลงานของผู้อื่น

2.4 นำแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน 8 ข้อดังกล่าว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาความเที่ยงตรงในเนื้อหาและความเหมาะสมของแบบสังเกต จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

อาจารย์พัชรีย์ ผลโยธิน นักวิชาการกองวิชาการสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
อาจารย์วรนาท รักสกุลไทย อาจารย์โรงเรียนเกษมพิทยา
อาจารย์อารี เกษมรติ อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน

2.5 นำแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญข้อ 2.4 มาปรับปรุงแก้ไข ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ซึ่งถือเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ เป็นดังนี้ ปรับปรุงการใช้ภาษาให้สื่อความหมายได้ถูกต้องและชัดเจน

2.6 นำแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 2 คน ร่วมกันสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน ในสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น 2 สถานการณ์ คือ สถานการณ์การเล่นในมุมหนังสือ และสถานการณ์การเล่นในมุมศิลปะสร้างสรรค์

2.7 นำแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนที่ผ่านการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์อีกครั้ง

2.8 หากคุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน

ในการหาคุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน โดยใช้วิธีการหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยการนำแบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ในข้อ 2 ตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา เพื่อให้แบบสังเกตมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ เหมาะสมกับการนำไปสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัย โดยการลงความเห็นและให้คะแนนแบบสังเกต (บุญเชิด ภิญญโณอันตพงษ์, 2526 : 89) แบบสังเกตทุกข้อได้ค่าดัชนี IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 จึงถือว่าใช้ได้ ดังในภาคผนวก ก

2.9 หาความเชื่อมั่นของการสังเกต

โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 2 คน รวมเป็นผู้สังเกต 3 คน ร่วมกันสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนในสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น 2 สถานการณ์ ตามข้อ 2.6 แล้วนำผลของการสังเกตหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตของผู้สังเกต 3 คน โดยใช้สูตรความเชื่อมั่นแบบคะแนนจริงสัมพัทธ์ (Congeneric Reliability) ของคริสตอฟ (Kristof) (บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์. 2533 : 30 ; อ้างอิงมาจาก Kristof. 1974) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91

3. การสร้างสถานการณ์ที่ใช้ในการสังเกต ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 สังเกตพฤติกรรมเด็กในช่วงกิจกรรมการเล่นเสรี ในมุมหนังสือและมุมศิลปสร้างสรรค์

3.2 ศึกษาเอกสาร ดำรงงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อศึกษาสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นในมุมหนังสือและมุมศิลปสร้างสรรค์

3.3 สร้างสถานการณ์ที่ใช้ในการสังเกตซึ่งสร้างเป็นคู่มือในการจัดสถานการณ์ โดยกำหนดสถานการณ์ขึ้น 2 สถานการณ์ คือ

3.3.1 สถานการณ์การเล่นในมุมหนังสือ เพื่อสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน

3.3.2 สถานการณ์การเล่นในมุมศิลปสร้างสรรค์ เพื่อสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน

แต่ละสถานการณ์ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ระยะเวลา สื่ออุปกรณ์ การดำเนินการและการประเมินผล ดังในภาคผนวก ข

3.4 นำสถานการณ์ที่ใช้ในการสังเกต เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจพิจารณาความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ ระยะเวลา สื่ออุปกรณ์ การดำเนินการ และการประเมินผล เป็นผู้ตรวจเพื่อปรับปรุงแก้ไข จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

อาจารย์พัชรี ผลโยธิน นักวิชาการชำนาญการคณะกรรมการประเมินศึกษาแห่งชาติ

อาจารย์วรรณาท รักสกุลไทย อาจารย์โรงเรียนเกษมพิทยา

อาจารย์อารี เกษมวัติ อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน

3.5 ปรับปรุงสถานการณ์ที่ใช้ในการสังเกตตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ในข้อ 3.4 ซึ่งผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ เป็นดังนี้ เปลี่ยนแปลงสื่ออุปกรณ์บางส่วน การประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ และปรับปรุงการใช้ภาษาให้สื่อความหมายได้ถูกต้องและชัดเจน

3.6 นำสถานการณ์ที่ใช้ในการสังเกตไปทดลองใช้กับนักเรียนอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่อง แล้วปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์อีกครั้ง

แบบแผนการทดลองและการดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง โดยใช้แผนการทดลองแบบ Randomized Control - Group Pretest - Posttest Design (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2536 : 216)

ตาราง 2 แผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	กลุ่ม	สอบหลัง
ER	T ₁	X	T ₂
CR	T ₁	-	T ₂

เมื่อ	E	แทน	กลุ่มทดลอง
	C	แทน	กลุ่มควบคุม
	R	แทน	การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม
	T ₁	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง
	T ₂	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง
	X	แทน	การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ
	-	แทน	การดำเนินการจัดประสบการณ์แบบปกติ

ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลองมีขั้นตอนดังนี้

ตาราง 3 ขั้นตอนในการดำเนินการทดลอง

กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
1. ทดสอบก่อน	1. ทดสอบก่อน
2. ดำเนินการทดลอง	2. ดำเนินการทดลอง
3. ทดสอบหลัง	3. ทดสอบหลัง
4. นำข้อมูลทั้ง 2 ครั้งมาวิเคราะห์	4. นำข้อมูลทั้ง 2 มาวิเคราะห์

การดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 5 วัน วันละ 30 นาที รวม 40 ครั้ง ดังนี้

1. ก่อนดำเนินการทดลอง ผู้ช่วยผู้วิจัยและผู้วิจัย รวม 3 คน สังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน ในสถานการณ์การเล่นในมุมหนังสือ และสถานการณ์การเล่นในมุมศิลปสร้างสรรค์ โดยบันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นเวลา 2 วัน ๆ ละ 1 สถานการณ์ ๆ ละ 1 ชั่วโมง 50 นาที
2. การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในช่วงกิจกรรมในวงกลม โดย
 - 2.1 กลุ่มทดลอง ใช้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ
 - 2.2 กลุ่มควบคุม ใช้การจัดประสบการณ์แบบปกติ ดังนี้

กลุ่มทดลอง (การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ)	กลุ่มควบคุม (การจัดประสบการณ์แบบปกติ)
ขั้นนำ : การเลือกกิจกรรม 1. ครูแนะนำอุปกรณ์และกิจกรรมที่ครูกับเด็ก ร่วมกันเตรียม 2. เด็กเลือกกิจกรรมที่จะทำและร่วมกันเขียน โดยบันทึกในแผนภูมิ 3. เด็กและครูร่วมกันอ่านที่บันทึกไว้ ขั้นกิจกรรม 1. เด็กดำเนินกิจกรรมตามที่ตนเลือก 2. เด็กรับรู้ เก็บสะสมความรู้และประสบการณ์ ขั้นสรุป เด็กถ่ายทอดประสบการณ์จากการดำเนินกิจกรรม เพื่อสื่อสารให้ครูและเพื่อนทราบในรูปแบบของการ สนทนา อภิปราย แสดงท่าทางเคลื่อนไหว ศิลปะ และการเขียนได้อย่างเสรีตามความสนใจของเด็ก เอง และนำเสนอผลงานศิลปะ (ถ้ามี) บทบาทครู : ตอบสนองความต้องการความสนใจ ของเด็ก ช่วยเหลือแนะนำทันทีที่เด็กต้องการ ให้กำลังใจ เมื่อเด็กแสดงออกว่าสนใจที่จะอ่านและเขียน ยอมรับความคิดเห็นในการสื่อความหมายของเด็ก ใช้คำถามได้ตอบใจให้เด็กอยากอ่านอยากเขียน	ขั้นนำ ร้องเพลง สนทนา คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย ขั้นกิจกรรม 1. ครูแนะนำสื่ออุปกรณ์และขั้นตอน การทำกิจกรรมที่ครูเตรียมไว้ 2. เด็กและครูดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน ที่ครูแนะนำ ขั้นสรุป ร้องเพลง สนทนา คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย บทบาทครู : กระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรมที่ครูเตรียมไว้ ช่วยเหลือ แนะนำทันทีเมื่อเด็กต้องการ ให้กำลังใจ เมื่อเด็กเข้าร่วมกิจกรรม ยอมรับความ คิดเห็น ใช้คำถามได้ตอบ จูงใจให้เด็ก เข้าร่วมกิจกรรม

ภาพประกอบ 1 แสดงแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติและการจัด
ประสบการณ์แบบปกติ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการกิจกรรมทั้ง 2 กลุ่มด้วยตนเอง ในขณะที่ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกลุ่มหนึ่ง อีกกลุ่มหนึ่งได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นตามมุม แต่ละกลุ่มจะได้รับการจัดกิจกรรมสลับกันตามวันและเวลาดังนี้

ตาราง 4 การดำเนินการทดลอง

สัปดาห์ที่	วัน	เวลา 9.00 - 09.30	เวลา 09.40 - 10.10 น.
1	จันทร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	อังคาร	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	พุธ	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	พฤหัสบดี	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	ศุกร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม

หมายเหตุ สัปดาห์ที่ 2 จะสลับค่อจากสัปดาห์ที่ 1 จนถึงสัปดาห์ที่ 8

3. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้ช่วยผู้วิจัยและผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน เช่นเดียวกับการเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง

4. นำคะแนนที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลองไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีทางสถิติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม ซึ่งมีหลักดำเนินการ ดังนี้

1. การสังเกตครั้งนี้ใช้ผู้สังเกต 3 คน มีหลักในการเลือกผู้ช่วยผู้วิจัย คือ เป็นครูที่มีประสบการณ์ในการสอนเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

2. สถานการณ์ที่ใช้ในการสังเกต ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์ขึ้นมา 2 สถานการณ์ เพื่อใช้สังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน แต่ละสถานการณ์ใช้สังเกตทั้งก่อน ทดลองและหลังทดลอง ดังในตาราง

ตาราง 5 สถานการณ์ที่ใช้ในการสังเกต

พฤติกรรม	สถานการณ์ก่อนการทดลอง	สถานการณ์หลังการทดลอง
ความสนใจในการอ่านและการเขียน	1. การเล่นในมุมหนังสือ 2. การเล่นในมุมศิลปสร้างสรรค์	1. การเล่นในมุมหนังสือ 2. การเล่นในมุมศิลปสร้างสรรค์

3. การสังเกตแบ่งเด็กเป็น 10 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน สังเกตพฤติกรรมทีละกลุ่ม กลุ่มละ 10 นาที ระหว่างกลุ่มจะพัก 1 นาที การสังเกตผู้สังเกต 3 คน จะสังเกตเด็กคนเดียวกันในเวลาเดียวกัน คือ สังเกตเด็กทั้ง 3 คนในกลุ่มพร้อมกัน และสังเกตทุกพฤติกรรม

เมื่อหมดเวลาการสังเกตกลุ่มที่ 1 จะพัก 1 นาที แล้วเริ่มสังเกตเด็กกลุ่มต่อไปทันที จนถึงกลุ่มที่ 10 ของแต่ละสถานการณ์

4. การเข้าเล่นในสถานการณ์ หมุนเวียนเล่นทีละกลุ่ม ๆ ละ 10 นาที ในการนี้ บันทึกการสังเกต 2 ครั้ง ๆ ละ 5 นาทีในแต่ละกลุ่ม ซึ่งการเข้าเล่นหมุนเวียน ดังนี้

ตาราง 6 การหมุนเวียนการเล่น

สถาน การณ์ที่	กลุ่มที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
การนั่ง	เวลา	09.30	09.41	09.52	10.03	10.14	10.25	10.36	10.47	10.58	11.09
สังเกต	ผู้สังเกต	09.40	09.51	10.02	10.13	10.24	10.35	10.46	10.57	11.08	11.19
1	1,2,3	1	4	7	10	13	16	19	22	25	28
		2	5	8	11	14	17	20	23	26	29
		3	6	9	12	15	18	21	24	27	30
2	1,2,3	28	16	25	4	19	22	1	7	10	13
		29	17	26	5	20	23	2	8	11	14
		30	18	27	6	21	24	3	9	12	15

5. เวลาที่ใช้ในการสังเกต

การสังเกตในครั้งนี้ใช้เวลาวันละ 1 สถานการณ์ ดังนั้นต้องใช้เวลาในการสังเกต ก่อนการทดลอง 2 วัน หลังการทดลอง 2 วัน คือ

วันที่ 1 สังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน ในสถานการณ์ เล่นในมุมหนังสือ

วันที่ 2 สังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน ในสถานการณ์ เล่นในมุมศิลปสร้างสรรค์

6. การนับจำนวนครั้ง ให้นับดังนี้ สังเกต 1 สถานการณ์ นับเป็น 2 ครั้ง นั่นคือ เด็ก จะถูกสังเกตก่อนการทดลอง 4 ครั้ง หลังการทดลอง 4 ครั้ง ต่อผู้สังเกต 1 คน ดังนั้น ผู้สังเกต 3 คน เด็กจะถูกสังเกตก่อนการทดลอง 12 ครั้ง และหลังการทดลอง 12 ครั้ง

7. การฝึกผู้ช่วยผู้วิจัย

ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยฝึกสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการสังเกต ดังนี้

7.1 ให้ศึกษาและทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการวิจัย

7.2 ให้ศึกษานิยามศัพท์ เฉพาะพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน และแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนให้เข้าใจตรงกันเพื่อบันทึกการสังเกตได้

7.3 ผลการสังเกตจริงในช่วงที่ผู้วิจัยทดลองใช้ (Try Out) เครื่องมือทั้งแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน และสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น 2 สถานการณ์ หลังจากให้ผู้ช่วยผู้วิจัยศึกษาจุดมุ่งหมายของการวิจัยและพฤติกรรมที่จะสังเกตแล้ว ผู้วิจัยอธิบายวิธีการสังเกตและการบันทึกการสังเกตให้ฟังอย่างละเอียดอีกครั้ง ว่าให้เริ่มสังเกตเด็กเมื่อเริ่มเข้าเล่นในสถานการณ์ที่กำหนดจนหมดเวลา 10 นาที (สังเกตทุกพฤติกรรม) ในการสังเกตผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย สามารถเข้าไปอยู่ใกล้บริเวณที่เด็กเล่นได้ เพื่อคอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ

การฝึกสังเกตเริ่มจาก ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 2 คน รวมเป็นผู้สังเกต 3 คน สังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กพร้อมกัน ในสถานการณ์การเล่นในมุมหนังสือ และสถานการณ์การเล่นในมุมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นเวลา 2 วัน ๆ ละ 1 สถานการณ์ ๆ ละ 1 ชั่วโมง 50 นาที หลังจากนั้นผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการสังเกตมาคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบสังเกตของผู้สังเกต 3 คน โดยใช้สูตรความเชื่อมั่นแบบคะแนนจริงสัมพันธ์ (Congeneric Reliability) ของคริสตอฟ (Kristof) (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2533 : 30 ; อ้างอิงมาจาก Kristof. 1974)

8. การบันทึกคะแนน

การให้คะแนนของแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน ถ้าพฤติกรรมที่ต้องการบันทึกเกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น (ช่วง 5 นาที) ให้นับเพียง 1 ครั้ง โดยเขียนเลข 1 ลงในช่วงเวลาที่พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้น ถ้าพฤติกรรมที่ต้องการไม่เกิดขึ้น ให้เขียนเลข 0 ในช่วงเวลานั้น

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของความสนใจในการอ่านและการเขียนก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย และความแปรปรวน (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2536 : 59, 63)

2. เปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้ t - test แบบ Dependent Samples (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2536 : 87)

3. เปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและการเขียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t - test แบบ Independent Samples (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2536 : 87)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

1.1 หากคุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน โดยวิธีการ หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2526 : 89)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับลักษณะพฤติกรรม
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 หากความเชื่อมั่นของแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน โดยวิธีนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try Out) และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตของผู้สังเกต 3 คน โดยใช้สูตรความเชื่อมั่นแบบคะแนนจริงสัมพันธ์ (Congeneric Reliability) ของคริสตอฟ (Kristof) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2533 : 30 ; อ้างอิงมาจาก Kristof. 1974)

$$K_r = \frac{[S_{x_1x_2} S_{x_1x_3} + S_{x_2x_3} + S_{x_1x_3} S_{x_2x_3}]^2}{S_x^2 (S_{x_1x_2}) (S_{x_1x_3}) (S_{x_2x_3})}$$

เมื่อ K_r แทน ค่าความเชื่อมั่น
 $S_{x_1x_2}$ แทน ความแปรปรวนร่วมของผู้สังเกตคนที่ 1 กับคนที่ 2
 $S_{x_1x_3}$ แทน ความแปรปรวนร่วมของผู้สังเกตคนที่ 1 กับคนที่ 3
 $S_{x_2x_3}$ แทน ความแปรปรวนร่วมของผู้สังเกตคนที่ 2 กับคนที่ 3
 S_x^2 แทน ความแปรปรวนร่วมของผู้สังเกตคนทั้ง 3 คน

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 หาค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 :

59)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$ แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$ แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2.2 หาค่าความแปรปรวน (Variance) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 63)

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ	S^2 แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
	N แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$ แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$(\sum X)^2$ แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

2.3 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ภายในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้สูตร t - test แบบ Dependent Samples (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 87)

$$t = \frac{\frac{\sum d}{\sqrt{N \sum d^2 - (\sum d)^2}}}{\sqrt{N - 1}}$$

เมื่อ t แทน ค่าความแตกต่างของคะแนน
D แทน ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
N แทน จำนวนคู่

2.4 เปรียบเทียบความแตกต่างของความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สูตร t - test แบบ Independent Samples (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 84)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1) S_1^2 + (n_2 - 1) S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}$$

โดยมี df = $n_1 + n_2 - 2$

เมื่อ $\bar{X}_1, \bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

S_1^2, S_2^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

n_1, n_2 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง และการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

X	แทน	คะแนนดิบที่ได้จากการทดลอง
X_1	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง
X_2	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม
S_1^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มทดลอง
S_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มควบคุม
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
n_1	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง
n_2	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มควบคุม
D	แทน	ผลต่างของคะแนนดิบก่อนและหลังการทดลอง
D^2	แทน	ผลต่างของคะแนนดิบก่อนและหลังการทดลองยกกำลังสอง
t	แทน	อัตราส่วนวิกฤตที่พิจารณาจากค่าตาราง t
df	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
กลุ่มทดลอง	แทน	เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ
กลุ่มควบคุม	แทน	เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและการเขียนก่อนการทดลอง และหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ และได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ และเปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและการเขียนหลังการทดลองของทั้งสองกลุ่ม ซึ่งได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตาราง 7 เปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและการเขียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
ก่อนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	15	12.73	15.50	0.045
กลุ่มควบคุม	15	12.80	17.17	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 7 พบว่า ความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติและแบบปกติ ก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 8 เปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและการเขียนของกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองและ
หลังการทดลอง

ตัวแปรตาม	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
		$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
ความสนใจในการ	15	12.73	15.50	17.40	8.54	7.408**
อ่านและการเขียน						

**t .01, 14 = 2.169

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 8 พบว่า ความสนใจในการอ่านและการเขียนของกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความสนใจในการอ่านและการเขียนสูงกว่าก่อนการทดลอง

ตาราง 9 เปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและการเขียนของกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและ
หลังการทดลอง

ตัวแปรตาม	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
		$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
ความสนใจในการ อ่านและการเขียน	15	12.80	17.17	14.47	16.41	2.527*

$$*t_{.05, 14} = 2.145$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 9 พบว่า ความสนใจในการอ่านและการเขียนของกลุ่ม
ควบคุมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความสนใจ ในการอ่าน
และการเขียนสูงกว่าก่อนการทดลอง

ตาราง 10 เปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและการเขียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
หลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	15	17.40	8.54	2.272*
กลุ่มควบคุม	15	14.47	16.41	

$$*t_{.05, 28} = 2.048$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 10 พบว่า ความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติและแบบปกติ หลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความสนใจในการอ่านและการเขียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาและเปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติและได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ ซึ่งสรุปเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติและได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติและได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติก่อนการทดลองและหลังการทดลอง มีความสนใจในการอ่านและการเขียนแตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติก่อนการทดลองและหลังการทดลอง มีความสนใจในการอ่านและการเขียนแตกต่างกัน
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ และได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ มีความสนใจในการอ่านและการเขียนแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 -6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 ของโรงเรียนบ้านทุ่งกรวด ตั้งกีดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 2 ห้องเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 -6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 ของโรงเรียนบ้านทุ่งกรวด สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้

3.1 แผนการจัดประสบการณ์มี 2 รูปแบบ ค้างนี้

3.1.1 แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ

3.1.2 แผนการจัดประสบการณ์แบบปกติ

4. การดำเนินการทดลอง

4.1 ก่อนดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยดำเนินการสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนกลุ่มตัวอย่างในสถานการณ์การเล่นในมุมหนังสือและการเล่นในมุมศิลปสร้างสรรค์ เพื่อแบ่งกลุ่มเด็ก และเป็นคะแนนก่อนการทดลอง โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน

4.2 ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในช่วงกิจกรรมในวงกลม โดยกลุ่มทดลองได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ ซึ่งใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 1 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที รวม 40 ครั้ง

4.3 หลังดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยดำเนินการสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนกลุ่มตัวอย่าง ในสถานการณ์การเล่นในมุมหนังสือและการเล่นในมุมศิลปสร้างสรรค์ โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนเช่นเดียวกับการสังเกตพฤติกรรมก่อนการทดลอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 เปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและการเขียนก่อนการทดลองและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติและได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ โดยใช้ t - test Dependent Samples

5.2 เปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติกับที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ โดยใช้ t - test Independent Samples

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง มีความสนใจในการอ่านและการเขียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ หลังการทดลองมีความสนใจในการอ่านและการเขียนสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง มีความสนใจในการอ่านและการเขียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติหลังการทดลองมีความสนใจในการอ่านและการเขียนสูงกว่าก่อนการทดลอง
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ และได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ มีความสนใจในการอ่านและการเขียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ หลังการทดลองมีความสนใจในการอ่านและการเขียนสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ

อภิปรายผล

1. จากการเปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและการเขียนก่อนการทดลองและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ พบว่าก่อนการทดลองและหลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีความสนใจในการอ่านและการเขียนแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1 โดยหลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีความสนใจในการอ่านและการเขียนสูงกว่าก่อนการทดลอง ทั้งนี้เนื่องจากเด็กในกลุ่มทดลองได้รับการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนจากสิ่งที่สนใจ มีความหมายต่อตัวเด็ก หรือเรียนจากประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กในชีวิตประจำวัน มีกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย เน้นให้ได้รับประสบการณ์ทางภาษาไปพร้อม ๆ กันทุกทักษะ ทั้งการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ไม่แยกเป็นทักษะย่อย เปิดโอกาสให้อ่านเขียนจากสิ่งที่สำรวจ มีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู การจัดประสบการณ์ลักษณะดังกล่าว ทำให้การเรียนรู้ภาษาของเด็กง่ายและสนุก ดังที่วรณี โสมประยูร (2537:

131) กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมที่เด็กสนใจเป็นกระบวนการธรรมชาติที่ช่วยส่งเสริมความสนใจในการอ่านเขียนของเด็ก พัทรี ผลโยธิน (2537 : 196) มีความเห็นที่คล้ายคลึงกันว่า การสอนที่พยายามจะใช้ภาษาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ การสื่อสาร การคิด โดยไม่พยายามแยกออกเป็น ส่วนย่อย ๆ แต่เป็นการพยายามมองภาษาโดยรวม สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์จริง มาช่วยให้ภาษานั้นง่ายต่อการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการพูด การฟัง การอ่านและการเขียน ถ้าเป็นสิ่งที่มีความหมาย มีประโยชน์หรือเด็กสนใจและต้องการจะเป็นสิ่งที่ง่ายสำหรับการเรียนภาษา และไวโกดสกี (Goodman. 1987 : 117 ; citing Vygotsky. 1978) กล่าวว่า การเรียนรู้ภาษาของเด็ก เกิดจากการได้รับอิทธิพลของบุคคลอื่นและสังคมมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ถึงแม้เด็กจะต้องรับผิดชอบในการคิดโครงสร้างความรู้ ความคิดของตน แต่บุคคลอื่น เช่น เพื่อน ครู มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก การที่เด็กเรียนรู้ภาษาจากบุคคลอื่นนั้น เด็กจะเรียนรู้ทีละน้อย โดยการได้รับคำแนะนำจากผู้อื่น จนสามารถคิดเกิดเป็นความรู้ในตนได้ การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติจึงเน้นการปฏิสัมพันธ์ ในกลุ่มทดลองครูมีบทบาทในการตอบสนองความต้องการความสนใจของเด็ก ใช้คำถามได้ตอบใจให้เด็กอยากอ่านอยากเขียน ส่งเสริมให้กำลังใจเมื่อเด็กแสดงออกว่าสนใจที่จะอ่านและเขียน ยอมรับความคิดเห็น สนับสนุนในการแลกเปลี่ยนหรือในการสื่อความหมาย ช่วยเหลือเด็กในการอ่านและการเขียนทันทีเมื่อเขาต้องการ บทบาทครูดังกล่าวเป็นผลให้เด็กมีความสนใจในการอ่านและการเขียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโฮลดาเวย์ (กนกพร พันธุ์เถระ 2538 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Holdaway. 1979) ที่ว่าเด็กจะมีความสนใจในการอ่านเขียนได้ก็ต่อเมื่อ ได้สังเกตพฤติกรรมการอ่านเขียนจากผู้ใหญ่ ได้ทดลองอ่านเขียนด้วยตนเองตามลำพัง เขตคา กูดแมน (Goodman. 1989 : 123 - 124) มีความเห็นว่าการสอนภาษา ที่ได้ผลนั้นเด็กจะต้องรู้สึกว่าได้รับการยอมรับนับถือเป็นเอกบุคล และบรรยากาศของการเรียนมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยไม่กลัวผิด และฐนีย์ ทองศิริประภา (2535 : 1 - 2) เห็นว่าการเรียนรู้ในการอ่านเขียนของเด็กนั้น ควรเกิดจากความสนใจของเด็กเอง ไม่ใช่การถูกบังคับจากผู้ใหญ่ ซึ่งผู้ใหญ่มีหน้าที่ในการสนับสนุน ส่งเสริมสร้างแรงจูงใจให้เด็กสนใจ จนสามารถอ่านเขียนได้ ซึ่งคอน กราฟ (Goodman. 1989 : 119 ; citing Graves. 1983) ได้กล่าวถึงผลการวิจัยว่า เด็กจะมีความรู้สึกละอายใจ ถ้าได้เขียนสื่อสารในบรรยากาศที่สนับสนุนให้กำลังใจ นอกจากนี้ เด็กในกลุ่มทดลองได้ถ่ายทอดความคิดได้อย่างเสรี ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าตนเองประสบผลสำเร็จในการสื่อความหมาย เกิดความรู้สึกละอายใจ เห็นคุณค่าของตนเอง จึงส่งผลให้เด็กมีความสนใจในการอ่านและการเขียนสูงขึ้น

2. จากการเปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและการเขียนก่อนการทดลองและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ พบว่าก่อนการทดลองและหลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีความสนใจในการอ่านและการเขียนแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2 โดยหลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีความสนใจในการอ่านและการเขียนสูงกว่าก่อนการทดลอง ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดให้กลุ่มควบคุมได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายรูปแบบ เช่น เล่นิทาน สันทนาการปราช ศึกษาออกสถานที่ ทดลองและประกอบอาหาร ทำให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก เด็กกับครู และเด็กกับสื่อ ซึ่งการเรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์มีผลให้พัฒนาการทางภาษาสูงขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจต์ (Piaget) ที่ว่าพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กส่งเสริมได้ด้วยการปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นกับผู้ใหญ่ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ภาษาซึ่งเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิดจึงพัฒนาได้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ (พัชรีย์ ผลโยธิน. 2537 : 121 - 125) การจัดประสบการณ์ของกลุ่มควบคุมใช้สื่อที่หลากหลายเปลี่ยนแปลงไปตามแผนการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยส่งเสริมความสนใจในการอ่านและการเขียน ลักษณะของกิจกรรมที่จัดเหมาะสมกับวัย ความสามารถของเด็ก ทำให้เด็กเกิดความเข้าใจ กระตุ้นความสนใจที่จะเรียนรู้ เพราะเด็กเกิดมาพร้อมกับความสามารถที่จะเรียนรู้ภาษาอยู่แล้ว เด็กอายุ 4 ขวบ จะเรียนรู้จากความหมาย ประสบการณ์และการเลียนแบบ เรียนได้ตามธรรมชาติ (McGee and Rechgels. 1990 : 45 - 46 ; citing Chomsky. n.d.) ดังนั้น เมื่อเด็กได้รับการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความต้องการและความสนใจแล้ว การพัฒนาทักษะทางภาษาด้านความสนใจในการอ่านและการเขียนก็จะดีขึ้น นอกจากนี้กิจกรรมที่จัดเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการกระทำ (Learning by doing) เรียนจากประสบการณ์ตรง เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม มีการเสริมแรงใจในการทำกิจกรรม ทำให้เด็กสนุกสนานกับการเรียน ส่งผลให้เด็กสนใจอ่านเขียน ซึ่ง พัชรีย์ ผลโยธิน (2537 : 121 - 125) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมควรจัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ให้ได้รับการเสริมแรง เพราะจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และวรรณิ์ โสมประยูร (2537 : 131) มีแนวคิดที่สอดคล้องกันว่า การจัดกิจกรรมให้เด็กมีส่วนร่วม มีการเสริมแรง มีบรรยากาศที่สนุกสนานและเป็นธรรมชาติ จะทำให้เด็กมีความสนใจในการอ่านและการเขียนสูงขึ้น

3. จากการเปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ และได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติพบว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ และได้รับการจัดประสบการณ์

แบบปกติมีความสนใจในการอ่านและการเขียนแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 3 โดยกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติมีความสนใจในการอ่านและการเขียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดให้กลุ่มทดลองได้รับประสบการณ์โดยเด็กมีส่วนร่วมในการเลือกกิจกรรมที่จะทำด้วยตนเองแล้วบันทึกลงในแผนภูมิพร้อมกับร่วมกันอ่าน ได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินกิจกรรมที่เลือก เปิดโอกาสให้ถ่ายทอดประสบการณ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เขียน วาดภาพ สนทนา แสดงท่าทางได้อย่างเสรี การจัดประสบการณ์ในลักษณะดังกล่าวทำให้เด็กสนใจและรัก ที่จะเรียนรู้ภาษาด้วยตนเองอันเกิดจากแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ซึ่งจากการทดลอง พบว่า

3.1 การเลือกกิจกรรมที่เด็กสนใจ เด็กมีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และสนใจ ในกิจกรรมเพราะเป็นกิจกรรมที่มีความหมายต่อตัวเด็ก เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เด็กได้ประสบการณ์ทางภาษาทั้งฟัง พูด อ่าน และเขียน จากการเขียนและอ่านร่วมกัน เด็กสนใจกระตือรือร้นที่จะอ่านและอาสาสมัครเขียนสิ่งที่เลือก แม้ว่าจะเขียนสื่อความหมายเองไม่ได้ แต่เมื่อเด็กเข้าใจความมุ่งหมายของการใช้ภาษาเด็กก็สามารถสื่อความหมายได้ เด็กสนใจที่จะเรียนทักษะย่อยของภาษา เช่น เมื่อครูเขียนคำลงในแผนภูมิ เด็กจะพูดชื่อพยัญชนะที่ครูเขียน หรือขณะที่เด็กลงชื่อเพื่อเลือกกิจกรรม เด็กจะพูดชื่อพยัญชนะที่เขียนไปด้วย เด็กยังสนใจระบบเสียงที่สัมพันธ์กับ ความหมาย นั่นคือเด็กสนใจองค์ประกอบย่อยของภาษาที่สัมพันธ์กับความหมาย โดยเริ่มจากสิ่ง ที่เด็กสนใจและมีความหมายต่อตัวเด็ก ส่งผลให้เด็กรักภาษาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ มอริสัน (हररषष ढलवलषषर. 2535 : 225 ; อ้างอิงมาจาก Morrison. n.d.) ที่ว่าการส่งเสริมความสนใจในการอ่านและการเขียนให้กับเด็กควรให้เด็กเลือกกิจกรรมด้วยตนเองในกิจกรรมที่น่าสนใจและมีความหมาย ส่งเสริมให้เด็กพูดเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง ให้เด็กมีประสบการณ์ด้านการอ่านและการเขียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีระบบภาษาที่ว่า ระบบความหมายเป็นหัวใจสำคัญของการสอนภาษา การสอนอ่านเขียนสำหรับเด็กไม่ควรแยกเป็นทักษะย่อย แต่ควรให้สำรวจถึงรอบตัว และใช้กระบวนการอ่านเขียนศึกษาถึงที่เขาสำรวจ ตอนเฉพาะทักษะที่จำเป็นต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ถ้าเด็กไม่ต้องการเรียนจะไม่บังคับ เพราะการบังคับทำให้เด็กเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการอ่านเขียน สกัดกันความงอกงามของเด็กเมื่อโตขึ้น (บุษบง ดันดลวศ. 2535 : 44 - 49)

3.2 การปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่มีความหมาย เด็กได้เรียนรู้ภาษาโดยการลองผิดลองถูก สะสมประสบการณ์ทางภาษาจากครูและเพื่อน หรือจากสภาพแวดล้อมทางบ้าน

ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของเด็ก ซึ่งการที่เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่มีความหมายทำให้เด็กมีการพัฒนาทางภาษาดีขึ้น สอดคล้องกับคำกล่าวของ ภรณี สุวรรณะ (2535 : 17 - 18) ที่ว่าภาษาของเด็กนั้นย่อมเป็นผลเนื่องมาจากโอกาสที่เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น และยังสอดคล้องกับทฤษฎีที่ว่าด้วยการอ่านเขียนในระบบภาษาที่ว่าเด็กเรียนรู้ภาษาจากการลองผิดลองถูกในการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งรอบตัว และจากประสบการณ์การอ่านเขียน เด็กได้เห็นแบบอย่างการอ่านเขียน ทำให้รู้ว่าสิ่งที่เด็กคิดและพูดออกมาสามารถสื่อมาเป็นภาษาเขียนได้ และจากภาษาเขียนก็สามารถอ่านได้ ซึ่งส่วนนี้ เด็กจะพยายามจำคำที่พูดกับคำที่เขียนให้สัมพันธ์กันเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ เป็นผลให้เด็กสนใจในการอ่านและการเขียน (บุษบง คันคิงส์. 2535 : 44 - 49)

3.3 จากการถ่ายทอดประสบการณ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเขียน การวาดภาพ การสนทนา การแสดงท่าทาง โดยเสรี พบว่าในสัปดาห์ที่ 1 - 2 เด็กยังไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ส่วนใหญ่ใช้การวาดภาพสัปดาห์ที่ 3 - 4 เด็กเริ่มถ่ายทอดประสบการณ์ด้วยความสนุกสนานและมั่นใจมากขึ้น มีรูปแบบที่หลากหลาย มีทั้งการวาดภาพ วาดภาพและเขียนประกอบ และสนทนา การเขียนยังเขียนไม่ถูกต้อง แต่เด็กกล้าที่จะเขียน ลักษณะการเขียนจะเป็นการลอกแบบ ในระยะนี้เด็กจะใช้สัญลักษณ์สื่อความหมายหลากหลายความมุ่งหมาย สัปดาห์ที่ 5 - 6 เด็กถ่ายทอดความคิดด้วยการเขียนมากขึ้น มีทั้งเขียนลอกแบบ จำมาเขียน ขอให้ครูช่วยเขียน และสัปดาห์ที่ 7 - 8 เด็กยังถ่ายทอดความคิดในหลายรูปแบบ แต่ส่วนใหญ่เด็กจะคิดสร้างคำขึ้นเองแล้วมาอ่านให้ครูฟัง จะเห็นว่าการเปิดโอกาสให้เด็กได้ถ่ายทอดประสบการณ์ในรูปแบบต่าง ๆ ตามความสมัครใจเป็นหลักการที่สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก ทำให้เด็กแสดงออกโดยไม่กลัวผิด การเรียนรู้ภาษาของเด็กง่ายและสนุก ช่วยให้เกิดเรียนอย่างมีความสุขและได้เรียนด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับหลักทฤษฎีที่ว่าด้วยการสื่อสาร สื่อความคิด ที่ว่าภาษาเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการถ่ายทอดความคิด เด็กไม่จำเป็นต้องถ่ายทอดความคิดด้วยภาษาเพียงอย่างเดียวเปิดโอกาสให้ถ่ายทอดความคิดด้วยวิธีที่สมัครใจ (บุษบง คันคิงส์. 2535 : 44 - 49) ซึ่งจะช่วยให้เด็กสนใจในการอ่านและการเขียนสูงขึ้น

การจัดกิจกรรมตามความสนใจของเด็ก ชีวเด็กเป็นศูนย์กลาง มีการเรียนภาษาสัมพันธ์กับชีวิตและประสบการณ์ของผู้เรียน เรียนรู้ทักษะทางภาษาโดยรวม ไม่แยกเป็นทักษะย่อย มีการสื่อสารที่มีความหมาย เด็กมีโอกาสทดลองอ่านเขียนโดยเสรี มีกิจกรรมหลายรูปแบบ บทบาทครูตอบสนองความต้องการของเด็กทันที ให้กำลังใจเมื่อเด็กแสดงออกว่าสนใจอ่านเขียน ยอมรับความคิดเห็น ใช้คำถามได้ตอบ ชูใจให้อยากอ่านอยากเขียน เป็นการจัดประสบการณ์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) ส่งผลให้กลุ่มทดลองมีความสนใจในการอ่านและ

การเขียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม ส่วนเด็กในกลุ่มควบคุม ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติโดยผ่าน
 ขั้วนำ คือ สนทนา ร้องเพลง คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย ร่วมดำเนินกิจกรรมตามที่ครูเตรียมไว้
 และสรุปด้วยกิจกรรมเดียวกับขั้วนำ ไม่มีโอกาสได้เลือกกิจกรรมที่ตนสนใจด้วยตนเอง ไม่เน้นให้
 เด็กได้ประสบการณ์ในการอ่านและการเขียนครุมีบทบาทในการกระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำ
 กิจกรรม ช่วยเหลือแนะนำเมื่อเด็กต้องการ ให้กำลังใจเมื่อเด็กเข้าร่วมกิจกรรม ยอมรับความคิดเห็น
 ของใจให้เข้าร่วมกิจกรรม ทำให้เด็กขาดโอกาสที่จะเรียนในสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง และเกี่ยวข้องกับ
 ประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็ก ขาดประสบการณ์ในการอ่านเขียน มีผลให้เด็กขาด
 แรงจูงใจภายในที่จะทำให้เกิดความสนใจในการอ่านการเขียน ซึ่งการส่งเสริมให้เด็กรักและสนใจ
 ที่จะเรียนรู้ภาษาด้วยตนเองอันเกิดจากแรงจูงใจภายในนั้น (Intrinsic Motivation) ฮารี สัมพลวิ
 (2535 : 22 - 23) กล่าวว่า จะต้องให้เด็กมีโอกาสเลือกเรื่องหรือหนังสือที่สนใจ และ กูดแมน
 (Goodman. 1986 : 26) เห็นว่า การสอนภาษาต้องให้ความสำคัญแก่กิจกรรมที่เด็กริเริ่มขึ้นเอง
 และต้องอยู่บนพื้นฐานของกิจกรรมทางภาษาร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก โดยครูมองการเขียนที่ไม่
 ถูกต้องของเด็กว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง
 ในการพิจารณาว่าจะใช้ภาษาเมื่อไร นอกจากนี้ เฟนนาศี (Fennacy. 1988 : 12 - A) ได้ศึกษาวิธี
 การสอนและวิธีการรู้หนังสือในห้องเรียนอนุบาลโดยปฏิบัติต่อเด็กเสมือนว่าเด็กเป็นนักอ่านและ
 นักเขียน ผลพบว่า เด็กมีความรู้ด้านการอ่านเขียนเพิ่มขึ้น เดิมใจที่จะเขียนและปรับปรุงการเขียน
 ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องให้ผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือและเรียบเรียงระหว่างการเขียนบ่อยขึ้น นั่นคือ เด็ก
 มีความสนใจในการอ่านการเขียนสูงขึ้น

จากการศึกษาครั้งนี้แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบ
 ธรรมชาติและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ มีการพัฒนาความสนใจในการอ่าน
 และการเขียนทั้ง 2 กลุ่ม แต่เด็กปฐมวัยในกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบ
 ธรรมชาติมีความสนใจในการอ่านและการเขียนสูงกว่าเด็กปฐมวัยในกลุ่มที่ได้รับการจัด
 ประสบการณ์แบบปกติ ดังนั้นครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้
 กับเด็กปฐมวัย จึงควรให้ความสนใจในเรื่องของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ
 โดยการจัดกิจกรรมตามความสนใจของเด็ก ให้เด็กเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเอง ให้มีประสบการณ์
 ในการฟัง พูด อ่านและเขียน ให้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เรียนในสิ่งที่มีความหมาย ได้อำทอด
 ความคิดในรูปแบบต่าง ๆ ตามความสนใจ เพื่อเด็กจะได้พัฒนาทักษะทางภาษาได้เต็มศักยภาพ

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

1. บรรยายภาพในการทำกิจกรรม จากการทดลองซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสอนเองทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า บรรยายภาพในการทำกิจกรรมกลุ่มทดลองสนุกสนาน เด็ก ๆ ทำกิจกรรมร่วมกันกับครูด้วยความร่าเริง เบิกบาน เพลินเพลิน และเป็นเวลานาน เพราะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความสนใจของเด็กเอง ไม่ใช่เกิดจากการบังคับของผู้ใหญ่ เด็กจึงเรียนด้วยความสนุกสนาน ตั้งใจ และเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสนับสนุนคำกล่าวของ วรณี โสมประยูร (2534 : 91) ที่ว่าความสนใจเป็นรากฐานที่สำคัญ ที่จะทำให้คนเรา มีความตั้งใจประกอบกิจกรรมต่าง ๆ มีผลให้บุคคลประกอบกิจนั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าสามารถสร้างความสนใจให้กับเด็กอย่างได้ผล ก็จะทำให้เด็กตั้งใจฝึกทักษะนั้น ๆ อย่างจริงจังและเป็นเวลานาน แต่สำหรับในกลุ่มควบคุมนั้น บรรยายภาพในการทำกิจกรรมของเด็ก ๆ จะค่อนข้างเครียด เพราะเด็กเรียนจากสิ่งที่ครูเตรียมไว้ ไม่ได้เกิดจากการเลือกกิจกรรมเอง ความสนใจเด็กจึงสั้นมาก ซึ่งตามธรรมชาติแล้วเด็กปฐมวัยซุกซน อยากรู้ อยากเห็น มีความสนใจสั้น จึงทำให้เด็กไม่สนใจในการทำกิจกรรม บางคนลุกขึ้นเดินไปในที่ต่าง ๆ ทำให้ การเรียนรู้ของเด็กไม่มีประสิทธิภาพ ครูต้องใช้เทคนิคการเตรียมเด็กอยู่บ่อย ๆ

2. พัฒนาการในการอ่านเขียนของเด็กบางคนจะไม่เหมือนกัน กล่าวคือ พัฒนาการเขียนของเด็กเริ่มจากการวาดภาพเพียงอย่างเดียว ต่อมาพัฒนาเป็นการเขียนลอกคำหรือข้อความ บางคนพัฒนาในระดับวาดภาพและข้ามมาสู่ระดับจำมาเขียน บางคนพัฒนาในระดับเดียวกัน แต่ระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนาไม่เท่ากัน ส่วนพัฒนาการการอ่านก็เช่นกัน เด็กจะมองคู่มือของที่ครูเขียน แล้วอ่านตัวอักษรที่ครูเขียน ต่อมาพัฒนามาเป็นการอ่านตามครู แต่บางคนมองคู่มือตัวอักษรในภาษาเขียน แล้วพัฒนาข้ามขั้นมาอ่านตามครู บางคนอ่านตามครูแล้วพัฒนามาอ่านเองตามจินตนาการเป็นเรื่องราว

3. การถ่ายทอดความคิด ถ้าเด็กต้องการสื่อความหมายโดยการเขียน ในตอนต้นเด็กอาจเขียนไม่ถูก แต่ผู้ใหญ่หรือครูควรพยายามทำความเข้าใจกับข้อความที่เด็กเขียนสื่อความหมายโดยการซักถาม และยอมรับการเขียนของเด็ก ถ้าครูหรือผู้ใหญ่บังคับให้เด็กเขียนให้ถูกต้องทันทีในขณะที่ยังไม่สามารถทำได้ เด็กจะรู้สึกว่าเป็นเรื่องยากลำบาก และทำให้ไม่อยากเขียน

4. ผู้ที่จะนำแบบสังเกตพฤติกรรมมาใช้ ควรฝึกการสังเกตให้มีความรู้ความเข้าใจ ในหลักการสังเกต ขอบข่ายของพฤติกรรมที่สังเกต เกณฑ์การให้คะแนน ฝึกให้มีความคล่องแคล่ว ว่องไว ในการสังเกต เพราะจะได้สังเกตเจาะลึกถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้ และที่สำคัญแบบสังเกต

พฤติกรรมกับสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นต้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อให้สังเกตเห็นพฤติกรรมที่เป็นจริงและเป็นธรรมชาติมากที่สุด ดังนั้น ผู้ที่จะนำเครื่องมือมาใช้ต้องมีความละเอียดอ่อนทั้งในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการนำเครื่องมือมาใช้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. วิธีสร้างความสนใจในการอ่านเขียนให้กับเด็ก ครูต้องพิจารณาเลือกวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพนักเรียนของคน เพราะเด็กแต่ละคนมีความสนใจที่แตกต่างกัน จึงควรใช้วิธีการหลาย ๆ อย่าง ต่าง ๆ กัน เพื่อช่วยให้เด็กเกิดความสนใจ ครูไม่ควรเลือกเฉพาะวิธีเดียวตลอด โดยศึกษาความต้องการของผู้เรียนก่อน
2. ควรมีการปลูกฝังให้มึนั้สัยรักการอ่านเขียน รักหนังสือ รู้จักวิธีดูแลรักษาหนังสือ รักการเขียน สนุกกับการเขียน รู้จักเขียนในที่ที่สมควร ไม่ขีดเขียนเลอะเทอะตามหนังสือหรือฝาผนัง โดยจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเขียนไว้ในมุมหนังสือ เช่น มีกระดาน ดินสอ ปากกา สี หนังสือนิทานวางไว้ เป็นต้น เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านเขียนให้กับเด็ก
3. การที่จะชักจูงให้เด็กสนใจอ่านเขียน โดยเริ่มตั้งแต่เกิดความสนใจ อยากหยิบดู หยิบอ่าน อยากเขียน เห็นหนังสือเป็นเพื่อนที่จะหันเข้าหาได้ทั้งในยามทุกข์และยามสุข และมีนิสัยรักการอ่านไปตลอดชีวิต จะต้องเริ่มจากการที่ผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่หรือครู ควรศึกษาถึงความสนใจในการอ่านเขียนของเด็กก่อน ผู้ใหญ่มีหน้าที่ในการส่งเสริมสร้างแรงจูงใจในการอ่านและการเขียน
4. การจัดประสบการณ์ควรจัดให้สัมพันธ์และสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก มีการใช้สื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเด็กและความหมายในชีวิตประจำวัน
5. การศึกษาค้นคว้านี้มุ่งเพื่อสร้างความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็ก ซึ่งไม่ใช่เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและเขียน ดังนั้นการนำไปใช้จึงไม่ใช่เป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านและการเขียน โดยธรรมชาติเด็กวัยนี้ไม่ควรวัดความสามารถของเด็กที่ผลสัมฤทธิ์ แต่ควรสร้างพื้นฐานให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านและเขียนให้เด็กได้พัฒนาไปตามศักยภาพของแต่ละบุคคล เพราะถ้าเด็กมีความสนใจในการอ่านและเขียนเป็นพื้นฐานแล้ว ในระยะยาวเด็กจะมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านและเขียนสูง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติที่ส่งเสริมความสามารถด้านอื่น ๆ ของเด็กอนุบาล เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ พัฒนาการในการอ่านและการเขียน
2. ควรมีการศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติที่ส่งเสริมความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กในระดับอื่น หรือในกลุ่มอายุที่แตกต่างกัน
3. ควรมีการศึกษาถึงวิธีการอื่น ๆ เช่น การจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านและที่โรงเรียน การเลี้ยงดูของพ่อแม่ ที่มีผลต่อความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกพร พันธุ์เระ. ผลของการจัดสภาพแวดล้อมในศูนย์เล่นตามนุติที่ส่งเสริมความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กอนุบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538. อัดสำเนา.
- กมล ตศประเสริฐ. เทคนิคการวิจัย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2516.
- กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- กรรณิการ์ พวงเกษม. เอกสารประกอบการสอนวิชาประถม 421 วิทยาศาสตร์สำหรับครูประถม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.
- กาญจนา เกียรติประวัติ. วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
- _____. วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป.
- กิตติขวดี บุญเชื้อ. "กลุ่มทักษะภาษาไทย," หลักสูตรประถมศึกษา 2521 : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บริษัทสารมวลชนจำกัด, 2520.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การศึกษาและการพัฒนารูปแบบการจัดการเตรียมการสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2527.
- _____. คู่มือการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ศรีการเมืองการพิมพ์, ม.ป.ป.
- _____. แนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2528.
- _____. แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 เล่ม 1 - 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2536.
- _____. เอกสารและผลงานวิจัยการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2536.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กอนุบาล (กิจกรรมในวงกลม). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2536.
- _____. แนวการพัฒนาโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาระดับอนุบาลศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2532.

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. หลักการจัดอนุบาลศึกษา. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์, 2533.

คณะจัดทำแนวดำเนินการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา. แนวการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2536. อัดสำเนา.

คณะศึกษาดูงาน ณ ประเทศอิสราเอล. การเดินทางไปศึกษาดูงานการศึกษาปฐมวัย ณ ประเทศอิสราเอล. หน้า 230. ระหว่างวันที่ 1 - 23 มีนาคม 2538.

คณะศึกษาดูงานโครงการพัฒนานักบริหารและผู้จัดการศึกษาระดับสูง (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และสมาคมอนุบาลแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. รายงานสรุปการสัมมนา ดูงาน ณ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา. หน้า 13. ระหว่างวันที่ 8 - 18 เมษายน 2539.

คณิง เขียวพงษ์. "มาปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้กับเด็กดีไหม," วิทยาทารย์. 4 : 23 - 24 ; เมษายน 2534.

จักรสิน พิเศษสาร. ทฤษฎีและนักปรัชญาการศึกษาชาวตะวันตก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2521.

จินตนา สุทธิจินดา. พัฒนาการทางภาษาด้านชนิดและสัดส่วนของคำของเด็กก่อนวัยเรียน. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

จำนง พรายเข้มแข. เทคนิคการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2529.

จำรัส น้อยแสงสี. เทคนิคและวิธีสอนของครู. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.

ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์. จิตวิทยาการอ่าน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

ฉวีวรรณ ถินวงศ์. การศึกษาค้นคว้า. กรุงเทพฯ : พินนาศ, 2526.

ฉวีวรรณ จึงเจริญ. การใช้สื่ออุปกรณ์ของเล่นเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรไทย, 2528.

ฉันทนา ภาคบงกช. แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาตามแนวการสอนภาษาโดยรวม. เสนอที่โรงเรียนอนุบาลห้วยน้อย วันที่ 18 มีนาคม 2537. อัดสำเนา.

- ฉันทนา ภาคบงกช. "พัฒนาการทางภาษา," ใน เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การพัฒนาการทางภาษาแบบ Whole Language สำหรับเด็กปฐมวัย. หน้า 1 - 4. ระหว่างวันที่ 8 - 9 พฤษภาคม 2538.
- _____. มาเข้าใจการพัฒนาภาษาแบบธรรมชาติสำหรับเด็กปฐมวัย. เสนอที่โรงเรียน เกษมพิทย วันที่ 30 ธันวาคม 2536. อัดสำเนา.
- เดือนใจ คันงามตรง. "การอ่าน : วิธีเตรียมความพร้อมให้ลูก," วารสารห้องสมุด. 30 : 40 - 45 ; ตุลาคม-ธันวาคม 2530.
- ทิสนา แฉมมณี และคนอื่น ๆ. ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการทำงานกลุ่มสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- _____. หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพฯ : หน่วยปฏิบัติการวิจัยการศึกษาปฐมวัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- _____. หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพฯ : หน่วยปฏิบัติการวิจัยการศึกษาปฐมวัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ทองทิพย์ วรรณพัฒน์ และคนอื่น ๆ. หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 3. อุดรธานี : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครูอุดรธานี, 2522.
- นลินี บพิตรสุวรรณ. การเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนและแรงจูงใจในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา กับการสอนตามคู่มือครู. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- นิรมล ช่างวัฒนชัย. "แนวความคิดและยุทธศาสตร์การสอนที่ทันสมัยตามเกณฑ์มาตรฐานสากล," ใน เอกสารประกอบการสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล. หน้า 12. ระหว่างวันที่ 10 - 16 กรกฎาคม 2539. อัดสำเนา.
- นิตยา คชภักดี. จิตเวชสำหรับกุมารแพทย์. กรุงเทพฯ : คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี, 2530.
- นิตยา ประพุดติกิจ. การพัฒนาเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2536.
- น้อมฤดี จงพยุหะ และคนอื่น ๆ. คู่มือการศึกษาวิธีการสอนวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม, 2517.
- บังอร พานทอง. "ทำอย่างไรเด็กจึงรักการอ่านและการเรียนภาษา," วารสาร มศว. ปทุมวัน. 2 : 70 - 72 ; มีนาคม 2534.

บุญเชิด บุญโอบนันทพงษ์. การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.

_____. "Congeneric Part Reliability," วารสารการวัดผลการศึกษา. 34 : 28 - 31 ; พฤษภาคม - สิงหาคม 2533.

บุญประจักษ์ วงษ์มงคล. การศึกษาลักษณะการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารและจัดประสบการณ์แบบทั่วไปที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่มีความสามารถทางสติปัญญาแตกต่างกัน. ปรินญาณินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.

บุษบง คันติวงศ์. "นวัตกรรมการสอนภาษากับธรรมชาติในการอ่านเขียนของเด็กปฐมวัย," เทคนิคและวิธีการสอนระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

_____. "นวัตกรรมการสอนภาษากับธรรมชาติในการอ่านเขียนของเด็ก," มติใหม่การสอนระดับปฐมวัยในเอกสารการสัมมนาในโอกาสครบรอบ 100 ปี การฝึกหัดครูไทย. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2535.

บัว บุชา. (นามแฝง) "สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ," รักลูก. 9 : 209 - 210 ; ธันวาคม 2534.

บำรุง กลัดเจริญ และฉวีวรรณ กินาวงศ์. วิธีสอนทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2. พิมพ์โลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิมพ์โลก, 2529.

ประคับ เรืองมาตย์. หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

ประคิมรุ้ แมงไชยภักดิ์. "บทบาทของครูที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการอ่าน," สารพัฒนาหลักสูตร. 14 : 68 - 71 ; ตุลาคม - ธันวาคม 2537.

ประทีป จินจี่. "การสังเกตพัฒนาการการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย," ใน เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพัฒนาภาษาแบบ Whole Language สำหรับเด็กปฐมวัย. หน้า 1 - 10. ระหว่างวันที่ 8 - 9 พฤษภาคม 2538.

ประเทิน มหาจันทร์. การสอนอ่านเบื้องต้น. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2523.

_____. การสอนอ่านเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โอเคชั่นสโตร์, 2530.

ประภากร โล่ห์ทองคำ และคนอื่น ๆ. การสอนกลุ่มสัมพันธ์ในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2522.

ประสาท อิศรปริดา. สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรการพิมพ์, 2538.

- ประเสริฐ ดันตกุล. มีลูกฉลาดทำไงดี. กรุงเทพฯ : บริษัทแปลนพับลิชชิง จำกัด, 2534.
- ปิยะนุช ประจักษ์จิตต์. การทดลองเปรียบเทียบผลจากวิธีที่แตกต่างกันในการใช้สิ่งเร้าต่อความตั้งใจในการรับรู้ในเด็กก่อนวัยเรียน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2525. อัดสำเนา.
- พรทิพย์ วินโกมินทร์. นิทาน ตะคร และหุ่นสำหรับเด็ก. ปทุมธานี : ฝ่ายเอกสารตำราสำนักส่งเสริมวิชาการ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2530.
- พัชรี เจตน์เจริญรักษ์. ความสนใจในการรับรู้ของเด็กปฐมวัยจากการใช้เทคนิคการเตรียมเด็กให้สงบ (การเก็บเด็ก). ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- พัชรี ผลโยธิน. “การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ในระดับปฐมวัยศึกษา,” ใน เอกสารการสัมมนาการศึกษาปฐมวัย หน่วยที่ 4 - 7 มสธ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหมิตร, 2537.
- _____. “การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย,” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาศึกษาศาสตร์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 6 - 10 มสธ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539.
- _____. “พัฒนาภาษาแบบธรรมชาติในวัยอนุบาล,” รักฎ. 1 : 195 - 196 ; ตุลาคม 2537.
- _____. “ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติได้อย่างไร,” รักฎ. 142 : 188 - 189 ; พฤศจิกายน 2537.
- พัฒนา ชัยพงศ์. การจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับปฐมวัย. เอกสารการบรรยายชุดที่ 3 แผนการศึกษาปฐมวัย, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- _____. การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 2. ชุดอบรมบุคคลากรระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2531.
- พูนสุข บุญยสวัสดิ์. เมื่อหนูน้อยหัดเขียน. กรุงเทพฯ : บริษัทอักษรสัมพันธ์ จำกัด, 2533.
- ภรณ์ สุวรรตนะ. การเล่นของเด็ก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- _____. เด็กก่อนวัยเรียน เรียนรู้อะไร อย่างไร. นนทบุรี : สถานสงเคราะห์ปากเกร็ด, 2523.
- _____. “ปฏิสัมพันธ์การสร้างเชื่อมั่น,” ใน เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาพัฒนาอนุบาลศึกษา. หน้า 3 - 6 . ระหว่างวันที่ 3 - 5 เมษายน 2532.

- ภาวินี แสตนทวิสุข. การพัฒนาชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันตามแนวสอนภาษาแบบ
ธรรมชาติสำหรับเด็กอนุบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2538. อัดสำเนา.
- แน่นมาศ เขาวลิต. "วิธีสร้างความสนใจในการอ่าน," จันทร์เกษม. 198 : 7 - 5 ; กันยายน -
ตุลาคม 2530.
- เขาวพา เศรษฐ์. กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์, 2528.
- รวิวรรณ อังคุรภัทพันธุ์. เอกสารคำสอนวิชา วท 306 การวัดทัศนคติเบื้องต้น. ชลบุรี :
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2523. อัดสำเนา.
- รัชณี ศรีไพรวรรณ. "การเล่านิทานและการเล่าเรื่อง," สื่อภาษาชุมชนภาษาไทยของครูสภา. 3 :
37 - 41 ; เมษายน 2516.
- รัฐจวน อินทรกำแหง. วรรณกรรมสำหรับเด็กวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2517.
- ราศรี ทองสวัสดิ์. "การจัดประสบการณ์เพื่อฝึกสร้างทักษะทางภาษาแก่เด็กปฐมวัย," ใน
เอกสารการสอนชุดสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับปฐมวัย หน่วยที่ 1 - 7 มสธ.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหมิตร, 2527.
- ราศรี ทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ . เอกสารชุดอบรม หน่วยที่ 6 การจัดประสบการณ์ขั้นเด็กเล็กและ
การศึกษาฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2529.
- ลาวัลย์ พลกล้า. การสอนคณิตศาสตร์แบบปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทศึกษาพร
จำกัด, 2536.
- วรรณาท รักสกุลไทย. "หลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา," รักภู. 6 : 170 - 175 ;
พฤษภาคม 2537.
- วันทนี้อยู่ เหมาะะคงกุล. พัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กก่อนประถมศึกษาที่ครูมีการใช้คำถาม
ในระหว่างการทำกิจกรรมและหลังการทำกิจกรรมในวงกลม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- วรรณภา หารชุมพล. การฟังเข้าใจภาษาของเด็กไทยอายุระหว่าง 5 ปี ถึง 6 ปี 11 เดือน
ในเขต กทม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530. อัดสำเนา.
- วรรณิ์ โสมประยูร. การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
- _____. การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2537.

- วราภรณ์ รักวิชัย. เอกสารประกอบคำสอน กร.311 การศึกษาก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2527.
- วไลพร พงษ์ศรีทัศน์. ผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารกับแบบ
ปกติที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- วัชร ทรัพย์มี. การแนะแนวโรงเรียน. กรุงเทพฯ : อักษรการพิมพ์, 2520.
- วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. แนวการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนระดับประถม
ศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.
- _____. แนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ,
2539.
- วินิจ เกตุจำ และชาญไชย ศรีไสยเพชร. หลักการสอนและการเตรียมการภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
พีระพรีนา, 2522.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. “การเล่านิทานเพื่อเสริมพัฒนาการทางอารมณ์แก่เด็กก่อนวัยเรียน,”
ประชาศึกษา. 4 : 37 - 39 ; พฤศจิกายน 2520.
- ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม. พัฒนาการทางภาษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
เจริญพัฒน์, 2518.
- ศิลา จายนีโยธิน. “การสอนเขียน,” เอกสารประกอบการสอนวิชา กศ. 411 การสอนวิชา
ภาษาศิลป์ในโรงเรียนประถมศึกษาตอนต้นที่ 4. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2510.
- ตีปพนนท์ เกตุทัต. “การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์,” รักลูก. 13 : 160 - 163 ;
ธันวาคม 2538.
- สุชา จันทรเฒ และสุรางค์ จันทรเฒ. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แพร่วิทยา,
2518.
- สุเทพ อ่อนไสว. ศึกษา 131 หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ. ลพบุรี :
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยเทพสตรี, 2523.
- สุนิษฐ์ ทองศิริประภา. การเปรียบเทียบความพร้อมในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนอนุบาล
ที่ได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับการอ่านแตกต่างกัน. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

- ศุพัตรา ชมเกตุ. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. นครปฐม: แผนกบริการกลาง
สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2522.
- ศุภาพ กิตติสาร. ผลการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรอดต่อการเขียนพยัญชนะไทยของเด็กก่อนวัยเรียน
ตอนภาษาในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2530. อัดสำเนา.
- สุนน อมรวิวัฒน์ และคนอื่น ๆ. การอบรมเลี้ยงดูตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่
ผลงานวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. "เด็กเล็กเรียนรู้ได้อย่างไร," สารพัฒนาหลักสูตร. 10 : 31 - 35 ;
สิงหาคม 2533.
- สุวัฒน์ นิยมคำ. การสอนวิทยาศาสตร์แบบพัฒนาการคิด. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช, 2517.
- สุวัฒน์ พุทรเมธา. การเรียนรู้การสอนปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: พีระพัทธนา, 2523.
- หรรษา นิลวิเชียร. ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โอเคียนสโตร์,
2535.
- _____. "การสอนเขียนแก่เด็กปฐมวัย," สารพัฒนาหลักสูตร. 11 : 7 - 23 ; เมษายน -
พฤษภาคม 2535.
- หรรษา นิลวิเชียร และพรพรรณรัตน์ เก้าธรรมสาร. ลักษณะการเขียนที่ปรากฏในเด็กเล็ก.
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี, 2534.
- อบรม สันภิบาล. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: บริษัทประจักษ์, 2532.
- อารี สัมหลวี. "การจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยศึกษา," ในเอกสารการสัมมนาการศึกษา
ปฐมวัย หน่วยที่ 4 - 7 มสธ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหมิตร, 2537.
- _____. นวัตกรรมการปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ: สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก, 2535.
- _____. "นันททัศนะกับการศึกษาปฐมวัย," ใน มติใหม่การสอนระดับปฐมวัย เอกสาร
ประกอบการสัมมนาในโอกาสครบรอบ 100 ปี กรมการฝึกหัดครูไทย. กรุงเทพฯ :
ม.ป.ท., 2535.
- อีนุกะ, มาซารุ. รอให้ถึงอนุบาลก็สายเสียแล้ว. แปลโดยธีระ ฤมิตร และพรอนงค์ นิยมคำ
หมอชาวบ้าน, 2528.
- อุทัย เพชรช่วย. "การให้นักเรียนสอนกันเอง," มิตรครู. 27(2) : 24 ; มกราคม 2522.

Bryant, C.K. and H.R. Unnengerford. "An Analysis of Strategies for Teaching Environmental Concepts and Values Classification in Kindergarten," Journal of Environment Education. 9(1) : 44 - 49 ; Fall, 1977.

Charles, C.M. Educational Psychology. The Instructional Endeavor, Mosby Company, 1972.

Cutting, Brian. Getting Started in Whole Language. Hong Kong : Colorcraft, 1989.

Dewey, John. Dictionary of Education. New York : Philosophical Library, 1959.

Dixon, D.J.J. and others. "Training Disadvantaged Preschoolers on Various Fantasy Activities Effects on Cognitive Functioning and Impulse Control," Child Development. Wayne State University, 2 : 367 - 369 ; June, 1977.

Fennacy, J.W. "Teaching and Learning Literacy In Two Kindergarten Classrooms. EDD Dissertration, University of Southern California," 1988 Dissertation Abstracts International. 49 : 12 - A ; 1988.

Finocchiaro, Mary. English as Second Language : From Theory to Practice. New York : Regents Publishing Company Inc., 1974.

Good, Carter V. Dictionary of Education. 3 rd ed. New York : McGraw - Hill Book Company, 1973.

Goodman, Kenneth. The Psychology of Second Language Learning. Cambridge : Cambridge University Press, 1971.

———. What's Whole in Whole Language?. New Hampshire : Heinemann, 1986.

———. What's Whole in Whole Language?. Canada : Scholastic - TAB Pub - Lications, 1987.

- Goodman, Yetta M. "Roots of the Whole Language Movement," The Elementary School Journal. The University of Chicago, 90 : 113 - 127 ; 1989.
- Grambs, D.D. and others Modern Methods in Secondary Education. 3 rd ed., U.S.A. : Holt, Rinehart and Winston Inc., 1970.
- Harris, A.J. How to Increase Reading Ability. Green & Co., 1959.
- Harris, Larry Allen and Carl Bernard Smith. Reading Instruction Diagnostic Teaching in the Classroom. 3 rd ed. New York : Richard C. Owen, 1980.
- _____. Reading Instruction. 4 th ed. New York : Macminllan Publishing Company, 1986.
- High/Scope Educational Foundation. Child Observation Record. Michigan:High/Scope Educational Research Foundation, 13 - 14 ; 1992.
- Hurlock, Elizabeth B. Adolescent Development. New York : McGraw - Hill Book Company, 1955.
- Jager, Harry A.and Frocblick P. Glifford. "Guidance Tools for Vocational Shop Instructor," Vocation Instructor's Show Handbook III. New York : Harper and Brothers, 1947.
- Kaplan, H.I. and others. Comprehensive Textbook of Psychiatry. 3 rd ed. Batimore, William Wilkin Co., 1980.
- Kolumbus, E.S. Is It Tomorrow Yet? Israel : Mt. Carmel International Training Centre for Community Services, 1979.
- McGee, Lea M. and Donald J. Richgels. Literacy's Beginning : Supporting Young Readers and Writers. Boston : Allyn and Bacon, 1990.

Morrow, Lesley. "Preparing the Classroom Environment to Promote Literacy during Play,"
Early childhood Research Quarterly. 5 : 537 - 554 ; 1990.

Neuman, Susan B. and Roskos Kathy. "Play print and purpose : Enriching play environment
for literacy development," The Reading Teacher. 44 : 214 - 221 ; November, 1990.

New Standard Encyclopedia. "Games," Standard Education. Chicago : Corporation,
1969.

Nyberg, Judy. Chart for children : Print Awareness Activities for Young Children.
U.S.A. : Good Year Books, 1996.

Powel, Marvin. The Psychology of Adolescence. New York : The Bobbs Merrill Company,
1963.

Raines, Shirley C. and Robert J. Canady. The Whole Language Kindergarten. New York :
Teachers College Press, 1990.

Schlosser, Kristin G. and Vicki L. Phillips. Beginning in whole Language : a Practical Guide.
New York : scholastic Inc., 1991.

Strickland, Dorothy S. "Emergent Literacy : How Young Children Learn to Read and
Write," Educational Leadership. 18 - 23 ; March, 1990.

Strickland, Dorothy S. and Lesley Mandel Morrow, eds., Emerging Literacy : Young
Children Learn to Read and Write. New York : Delaware : International Reading
Association, 1989.

Thomas, K.F. and S.D. Rinehart. "Young Children Oral Language, Reading and writing,"
Journal of Research in childhood Education. 5 : 5 - 26 ; March, 1990.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์

ครั้งที่ 1
ฉบับที่ 1
หน่วย “มค”

จุดประสงค์

1. ร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนและครูได้
2. ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครูได้ด้วยความสนใจ
3. เด็กมีความสนใจในการอ่านเขียนได้ด้วยตนเอง
4. เด็กได้เรียนรู้ประสบการณ์จากสิ่งที่มีความหมายในชีวิตประจำวัน

เนื้อหา ลักษณะของมค เป็นแมลงชนิดหนึ่ง มี 6 ขา มีหนวด 2 เส้น มคมีหลายชนิด เช่น มคดำ มคแดง มคจ๋าม ฯลฯ

การดำเนินกิจกรรม

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษา แบบธรรมชาติ	การจัดประสบการณ์แบบปกติ
ขั้นนำ การเลือกกิจกรรม - ครูพูดกับเด็กว่าวันนี้จะเรียนเรื่องมคกัน และถามเด็กว่า “เด็กอยากรู้เกี่ยวกับมคอะไรบ้าง” โดยครูบันทึกคำตอบเด็กในแผนภูมิให้เด็กเห็น หรือให้เด็กออกมาวาดภาพประกอบตามความสนใจ - เด็กและครูร่วมกันอ่านชื่อมคที่บันทึกไว้ในแผนภูมิ ขั้นกิจกรรม - ให้เด็กสังเกตมคที่เด็กอยากรู้จักด้วยแว่นขยายพร้อมกับสนทนากับเด็กด้วยคำถามดังนี้	ขั้นนำ เด็กและครูร่วมกันร้องเพลง “มค” ขั้นกิจกรรม สนทนาเกี่ยวกับมคโดยใช้คำถามดังนี้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษา แบบธรรมชาติ	การจัดประสบการณ์แบบปกติ
- มดที่เด็กอยากรู้จักและสังเกตอยู่ เรียกว่า มดอะไร และอาสาสมัครออกมาชี้ชื่อมดใน แผนภูมิที่บันทึกไว้ - มดที่เด็กสังเกตอยู่มีกี่ขา มีขาเท่ากับของเด็กหรือไม่ และมีสีอย่างไร ครูบันทึกคำตอบให้เด็กเห็น - นอกจากนี้นมดที่เด็กสังเกตอยู่มีลักษณะอย่างไรอีกบ้าง ครูบันทึกคำตอบให้เด็กเห็น 2. ให้เด็กนำมดทุกชนิดที่เด็กอยากรู้จักวางรวมกันแล้วถามเด็กว่า - มดชนิดใดมีมากที่สุด ชนิดใดมีน้อยที่สุด ชนิดใดมีเท่ากันบ้าง ครูบันทึกคำตอบให้เด็กเห็น ขั้นสรุป ให้เด็กถ่ายทอดความคิดความรู้สึกเกี่ยวกับมดที่เด็กอยากรู้จักด้วยการเขียน วาดรูป (ศิลปะ) การแสดง ท่าทาง การเคลื่อนไหว การสนทนาตามความสนใจของเด็กและนำผลงานคิดป้ายนิเทศ (ถ้ามี) บทบาทครู ตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็ก ช่วยเหลือ แนะนำทันทีเมื่อเด็กต้องการ ให้กำลังใจเมื่อเด็กแสดงออกว่าสนใจที่จะอ่านและเขียน ขอมรับความคิดเห็นในการสื่อความหมายของเด็ก ใช้คำถามได้ตอบ จูงใจให้เด็กอยากอ่านอยากเขียน หมายเหตุ ครูให้การบ้านเด็กว่าพรุ่งนี้จะให้ฟังนิทานเกี่ยวกับมด ถ้าใครมีหนังสือนิทานเกี่ยวกับมดและอยากนำมาเล่าหรืออ่านร่วมกันให้นำมาได้	- ถ้าเราวางขนมหวานไว้ สัตว์อะไรจะมากิน 2. นำมดแต่ละชนิดมาวางในภาชนะที่มีน้ำตาลแล้วใช้แว่นขยายส่องดู 3. ให้ช่วยกันบอกรูปร่างลักษณะของมด (เกี่ยวกับขนาด สี ชนิด) 4. ให้เด็กเปรียบเทียบจำนวนมดในงานว่า มดชนิดใดมีจำนวนมากที่สุด น้อยที่สุด และชนิดใดมีเท่ากันบ้าง ขั้นสรุป เด็กและครูร่วมกันร้องเพลง “มด” และ ทำท่าประกอบ บทบาทครู กระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่ครูเตรียมไว้ ช่วยเหลือ แนะนำทันทีเมื่อเด็กต้องการ ให้กำลังใจเมื่อเด็กเข้าร่วมกิจกรรม ขอมรับความคิดเห็น ใช้คำถามได้ตอบ จูงใจให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม

สื่อการเรียนรู้

1. แผ่นกระดาษชาร์ท
2. มคชนิดต่าง ๆ เช่น มคคำ มคแดง มคจ๋าม ฯลฯ
3. คินตอ ที กระดาษโรเนียว
4. แว่นขยาย
5. น้ำตาล
6. เพลง “มค”

การประเมินผล

1. สังเกตการร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนและครู
2. สังเกตการร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครู
3. สังเกตความสนใจในการอ่านเขียน

ภาคผนวก

เพลง “มค”

(คณะรวมมิตร)

ทำนอง เพลงช้าง

มค มค มค
มคมันตัวเล็กข้อมเขา
มีบ้านได้ดินเรียกว่ารัง

หนูเคยเห็นมคหรือเปล่า
มีขาขาว ๆ เดินหากิน
รังเล็กนิดเดียวอยู่ใต้หลาตัว

ครั้งที่ 2
สัปดาห์ที่ 1
หน่วย “มค”

จุดประสงค์

1. ร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนและครูได้
2. ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครูได้ด้วยความสนใจ
3. เด็กมีความสนใจในการอ่านเขียนได้ด้วยตนเอง
4. เด็กได้เรียนรู้ประสบการณ์จากสิ่งที่มีความหมายในชีวิตประจำวัน

เนื้อหา

ธรรมชาติของมคไม่ชอบอยู่ตามลำพัง มคยังทำงานตลอดเวลา มีความสามัคคีและมีระเบียบวินัย

การดำเนินกิจกรรม

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษา แบบธรรมชาติ	การจัดประสบการณ์แบบปกติ
ขั้นนำ การเลือกกิจกรรม 1. ครูแนะนำนิทานเกี่ยวกับมค เรื่อง “มคกับตักแตน เพื่อนบ้านที่คึกและนิทานที่เด็กนำมา” ในส่วนของชื่อเรื่องและโครงเรื่องคร่าวๆ 2. ให้เด็กเลือกที่จะฟังเรื่องใด โดยครูกับเด็กร่วมกันบันทึกชื่อให้ตรงกับเรื่องที่สนใจ 3. สรุปว่าจะเล่าเรื่องใดก่อน-หลัง ตามลำดับที่จำนวนเด็กสนใจ 4. เด็กและครูร่วมกันอ่านชื่อนิทานตามลำดับที่จะเล่า	ขั้นนำ เด็กเล่นปริศนาคำทายกับครูเกี่ยวกับรูปร่างของมค ได้แก่ มคดำ มคแดง มคงาม และเมื่อเด็กทายถูก ครูยกบัตรภาพมคให้เด็กดู

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษา แบบธรรมชาติ	การจัดประสบการณ์แบบปกติ
ขั้นกิจกรรม 1. เด็กฟังนิทานประกอบหนังสือตามเรื่อง ที่เลือก 2. เด็กร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนิทาน โดยใช้คำถาม - เด็กมีความมั่นใจอย่างไร - ถ้าเด็กเป็นมดเด็กต้องการทำอะไรบ้าง ขั้นสรุป ให้เด็กถ่ายทอดความคิดความรู้สึกว่า ถ้าให้ เด็กเป็นสัตว์ตามเรื่องในนิทานที่เล่า เด็กจะเป็น สัตว์ชนิดใดด้วยการเขียน วาดรูป แสดงท่าทาง การเคลื่อนไหวและการสนทนาตามสมควรใจ และนำผลงานคิดป้ายนิเทศ (ถ้ามี) บทบาทครู เหมือนครั้งที่ 1	ขั้นกิจกรรม 1. เด็กฟังนิทาน เรื่อง “มดกับดักแด้” 2. ให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนิทาน โดยใช้คำถาม - ถ้าเด็กเป็นดักแด้จะรู้สึกอย่างไร - มดเป็นสัตว์ที่มีนิสัยอย่างไร - ถ้าเด็กเป็นมด เด็กต้องการทำอะไรบ้าง ขั้นสรุป เด็กและครูร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ธรรมชาติของมด และถ้าให้เด็กเป็นสัตว์เหมือน ในนิทานที่เล่า เด็กจะเป็นสัตว์ชนิดใดด้วยการ สนทนา บทบาทครู เหมือนครั้งที่ 1

สื่อการเรียนรู้

1. แผ่นกระดาษชาร์ต
2. นิทานเรื่อง “มดกับดักแด้, มดง่ามกับจิ้งจั่น, เพื่อนบ้านที่ดีและนิทานที่เด็กนำมา”
3. ดินสอ สี กระดาษโรเนียว
4. ปริศนาคำทายรูปร่างลักษณะของมดดำ มดแดง มดง่าม
5. บัตรภาพมดดำ มดแดง และมดง่าม

การประเมินผล

1. สังเกตการร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนและครู
2. สังเกตการร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครู
3. สังเกตความสนใจในการอ่านเขียน

ภาคผนวก

นิทานเรื่อง “มดกับดักแตน”

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

มดกับดักแตนเป็นเพื่อนกัน ทั้งสองพบกันและเล่นกันทุกวัน วันหนึ่งมดพูดว่า “ฝนคงจะตกหนักในไม่ช้านี้ เราออกไปหาอาหารมาเก็บสะสมกันไว้ดีกว่า” ดักแตนบอกว่า “ฝนยังไม่ตกหรอกเรามาเล่นกันดีกว่า” แต่มดไม่ยอมเล่น มันเริ่มทำงานหนักและออกไปหาอาหารมาเก็บสะสมไว้ทุกวันเพื่อจะเก็บไว้กินเวลาฝนตกหนัก เช้าวันหนึ่งฝนเริ่มตกหนักติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน เจ้าดักแตนออกหาอาหารไม่ได้จึงรู้สึกหิวมาก เพราะมันไม่ได้หาอาหารมาเก็บสะสมไว้เลย เจ้าดักแตนจึงออกไปขออาหารจากมด แต่มดไม่ให้ มันบอกกับดักแตนว่ามันก็ต้องกินอาหารเหมือนกัน เจ้าดักแตนจึงต้องเดินกลับไปด้วยความเศร้าและหิวโหย

นิทานเรื่อง “มดง่ามกับจ๊กจั่น”

(จากนิทานอิสป)

ในฤดูหนาววันหนึ่ง พวกมดง่ามช่วยกันขนข้าวที่เปียกชื้นออกมาผึ่งแดด จ๊กจั่นหิวโซตัวหนึ่งเดินผ่านมาเห็นเข้าก็ออกปากร้องขอข้าวจากพวกมดง่ามเป็นอาหาร มดง่ามตัวหนึ่งจึงว่า “ทำไม เจ้าจึงไม่สะสมอาหารไว้ในฤดูร้อนเหมือนอย่างพวกเราเล่า” จ๊กจั่นตอบอย่างหน้าด้าน ๆ ว่า “ข้าไม่มีเวลาเพราะข้ามัวแต่ฝึกร้องเพลงอยู่นะซี” มดง่ามทั้งหลายก็พากันหัวเราะด้วยความขบขัน แล้วมดง่ามตัวหนึ่งก็พูดว่า “ดีแล้ว! เมื่อเจ้ามัวฝึกร้องเพลงในฤดูร้อน ฤดูหนาวนี้ เจ้าก็เชิญฝึกเดินระบำไปก่อนนะ อย่าได้มาอ่อยปากขอจากพวกเราเลย”

นิทานเรื่อง “เพื่อนบ้านที่ดี”

(สุนทรา จิงพิชาญวนิชย์)

ที่หน้าบ้านหนูก้อง มีต้นไม้ใหญ่ ใบหนา เป็นที่อยู่อาศัยของมดรังใหญ่ มดทุกตัวขยันขันแข็ง มันทำงานทั้งวันเพื่อซ่อมแซมรังและออกหาอาหาร พวกมดเป็นเพื่อนที่รักกันมาก ทุกครั้งที่มันพบกันจะให้ทักทายกันเบา ๆ เพื่อทักทาย ก้องชอบไปหามด แล้วดูมดทำงาน บางทีก็มีเศษขนมไปฝากมันด้วย วันหนึ่งก้องเอาขนมไปฝาก แต่แล้วเจ้าแมลงสาบตัวน่าเชื่อถือโรก็วิ่งมาแย่งเอาไป พวกมดก็ช่วยกันไล่ มดตัวอื่นเห็นเข้าก็วิ่งมาสมทบอีกตัว อีกตัว ๆ ๆ แล้วก็อีกตัว ในที่สุดเจ้าแมลงสาบก็ต้องยอมแพ้ และถูกมดช่วยกันลากเข้าไปในรัง หลายวันต่อมา ก้องเห็นมดเรียงแถวกลับไปกลับมาอย่างเป็นระเบียบ มันกำลังยุ่งอยู่กับการขนดิน เพื่อเอาไปปิดปากรังนั่นเอง แล้วฝนก็ตกลงมา ก้องรีบวิ่งเข้าบ้านพลางนึกเป็นห่วงว่า พวกมดคงจมน้ำตายกันหมดแน่ ๆ เลย พอฝนหยุดตก ก้องรีบไปดูแลมดแต่ก็ต้องประหลาดใจ พวกมดยังไม่ตาย เพราะโคลนตรงปากรังช่วยป้องกันไม่ให้น้ำท่วมเข้าไปข้างใน ก้องภูมิใจที่ได้เพื่อนบ้านที่แสนขยันอย่างนี้

ปริศนาคำทาย “อะไรเอ่ย”

- ตัวอะไรเอ่ย ตัวเล็ก ๆ สีแดง มีหกขา ทำรังอยู่บนต้นไม้ (มดแดง)
- ตัวอะไรเอ่ย ตัวเล็ก ๆ สีดำ มีหกขา ขยันทำมาหากิน (มดดำ)
- ตัวอะไรเอ่ย ตัวเล็ก ๆ มีหกขา ใช้ง่ามเป็นอาวุธ (มดง่าม)

ครั้งที่ 8
ฉบับปีที่ 1
หน่วย “มค”

จุดประสงค์

1. ร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนและครูได้
2. ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครูได้ด้วยความสนใจ
3. เด็กมีความสนใจในการอ่านเขียนได้ด้วยตนเอง
4. เด็กได้เรียนรู้ประสบการณ์จากสิ่งที่มีความหมายในชีวิตประจำวัน

เนื้อหา

ที่อยู่ของมค มคบางชนิดทำรังอยู่ใต้ดิน เช่น มคดำ แต่มคบางชนิดก็ทำรังอยู่บนต้นไม้ เช่น มคแดง

การดำเนินกิจกรรม

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษา แบบธรรมชาติ	การจัดประสบการณ์แบบปกติ
ขั้นนำ การเลือกกิจกรรม 1. ให้เด็กรับทราบว่าจะไปเดินดู ที่อยู่ของมค รอบ ๆ โรงเรียน ครูให้เด็กเลือกว่าจะไปบริเวณใดของโรงเรียน 2. เด็กและครูร่วมกันสร้างข้อตกลงโดยให้คำถาม - เด็กต้องปฏิบัติตัวอย่างไรขณะเดิน - เด็กต้องสังเกตอะไรบ้าง ซึ่งครูบันทึกคำตอบของเด็กในแผนภูมิให้เด็กเห็น หรือให้เด็กวาดรูปประกอบ 3. เด็กและครูร่วมกันอ่านสิ่งที่บันทึกไว้ ขั้นกิจกรรม 1. เด็กเดินดูบริเวณโรงเรียน	ขั้นนำ เด็กและครูร่วมกันร้องเพลง “มค” และ ทำท่าทางประกอบ ขั้นกิจกรรม 1. นำเด็กเดินดูบริเวณโรงเรียน

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษา แบบธรรมชาติ	การจัดประสบการณ์แบบปกติ
2. เมื่อพบรังมดครุสนทนากับเด็กโดยใช้คำถาม - มดชนิดนี้ทำรังอยู่ที่ใด - ลักษณะของรังมดเป็นอย่างไร - ที่อยู่ของมดเรียกว่ารัง ที่อยู่ของเด็กเรียกว่าอะไร 3. กลับมารวมกลุ่มได้ดั่งไม้ ขั้นสรุป ให้เด็กถ่ายทอดความคิดความรู้ที่เกี่ยวกับมดเป็นมดเด็กจะเลือกอยู่รังแบบใด เพราะอะไร ด้วยการเขียน วาดรูป (ศิลปะ) แสดงท่าทางเคลื่อนไหว และการสนทนาตามความสนใจของเด็กเองและนำผลงานคิดป้ายนิเทศ (ถ้ามี) บทบาทครู เหมือนวันที่ 1	2. เมื่อพบรังมดครุสนทนากับเด็กโดยใช้คำถาม - มดชนิดนี้ทำรังอยู่ที่ใด - ลักษณะของรังมดเป็นอย่างไร - ที่อยู่ของมดเรียกว่ารัง ที่อยู่ของเด็กเรียกว่าอะไร 3. กลับมารวมกลุ่มได้ดั่งไม้ ขั้นสรุป เด็กและครูช่วยกันสรุปถึงที่อยู่ของมดด้วยการสนทนาว่า ถ้าเด็กเป็นมดเด็กจะเลือกรังแบบใด บทบาทครู เหมือนวันที่ 1

สื่อการเรียนรู้

1. แผ่นกระดาษชาร์ท
2. คินสอ สี กระดาษโรเนียว
3. เพลง "มด"

การประเมินผล

1. สังเกตการร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนและครู
2. สังเกตการร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครู
3. สังเกตความสนใจในการอ่านเขียน

ครั้งที่ 4
 ปลายทางที่ 1
 หน่วย “มค”

จุดประสงค์

1. ร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนและครูได้
2. ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครูได้ด้วยความสนใจ
3. เด็กมีความสนใจในการอ่านเขียนได้ด้วยตนเอง
4. เด็กได้เรียนรู้ประสบการณ์จากสิ่งที่มีความหมายในชีวิตประจำวัน

เนื้อหา

อาหารของมค มคชอบกินน้ำตาล น้ำหวานจากดอกไม้ เมล็ดพืช ข้าวหอม อาหารทุกชนิดที่มีรสหวาน

การดำเนินกิจกรรม

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษา แบบธรรมชาติ	การจัดประสบการณ์แบบปกติ
ขั้นนำ การเลือกกิจกรรม 1. ครูบอกเด็กว่าวันนี้จะทำอาหารที่มคชอบกิน 2. ครูถามเด็กเกี่ยวกับเครื่องปรุงที่เตรียมมาว่า ซื้อมะไรได้แก่ น้ำตาล เกลือ จิง ไข่นกกระทา และครูเขียนคำตอบของเด็กใส่บัตรวางไว้คู่กับ ถึงนั้น หลังจากนั้นครูถามเด็กว่า เครื่องปรุงเหล่านี้ เด็กจะทำขนมอะไรได้บ้าง และเด็กต้องคิดเองว่า จะทำอย่างไร ทำอะไรก่อนหลัง ใครจะรับผิดชอบ ส่วนไหน ซึ่งครูจะบันทึกวิธีการที่เด็กคิดไว้ใน แผนภูมิ และผู้รับผิดชอบอาสาสมัครให้เด็ก วาดภาพประกอบ 3. เด็กและครูร่วมกันอ่านที่บันทึกไว้	ขั้นนำ เด็กและครูร่วมกันท่องคำคล้องจอง “มค”

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษา แบบธรรมชาติ	การจัดประสบการณ์แบบปกติ
ขั้นกิจกรรม 1. เด็กและครูร่วมกันดำเนินกิจกรรมที่เลือก 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาด้วยคำถาม - - สีของไข่นกเปลี่ยนไปหรือไม่ - ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น - ทำไมน้ำคาลจึงละลาย - เด็กคิดว่ารสชาติของไข่หวานจะเป็นอย่างไร เพราะอะไร 3. อาสาสมัครชิมรสของอาหารว่าเหมือนที่คิดไว้หรือไม่ 4. นำอาหารส่วนหนึ่งไปวางไว้มุมด้านหลังห้องและครูบอกให้เด็กคอยสังเกตก่อนกลับบ้านว่ามีคนมากินหรือไม่ ขั้นสรุป 1. ให้เด็กถ่ายทอดความคิดความรู้สึกว่าถ้าเด็กเป็นมด เด็กจะรับประทานอาหารอะไรบ้าง เพราะอะไรด้วยการเขียน วาดรูป (ศิลปะ) การแสดงท่าทางการเคลื่อนไหว และการสนทนาตามความสนใจของเด็กและนำผลงานติดป้ายนิเทศ (ถ้ามี) บทบาทครู เหมือนครั้งที่ 1	ขั้นกิจกรรม 1. ครูบอกเด็กว่าวันนี้เด็กจะได้ทำไข่หวานนกกระทาและแนะนำเครื่องปรุง คือ น้ำคาลเกลือ ชিং ไข่นกกระทา ตลอดจนขั้นตอนการทำ 2. เด็กและครูร่วมกันทำไข่นกกระทาตามขั้นตอนที่ครูแนะนำ 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาด้วยคำถาม - สีของไข่นกกระทาเปลี่ยนหรือไม่ ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น - ทำไมน้ำคาลถึงเป็นเช่นนั้น - เด็กคิดว่ารสชาติของไข่หวานจะเป็นอย่างไร - ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น 4. พาอาสาสมัครชิมรสชาติของอาหารว่าทำไมถึงเป็นเช่นนั้น 5. นำอาหารส่วนหนึ่งไปวางไว้ที่มุมด้านหลังของห้องและครูบอกให้เด็กคอยสังเกตก่อนกลับบ้านว่ามีคนมากินหรือไม่ ขั้นสรุป ครูสนทนากับเด็กว่ามีขนมอะไรบ้างที่เด็กชอบทานและถามเด็กเป็นมดเด็กจะทานหรือไม่ เพราะอะไร บทบาทครู เหมือนครั้งที่ 1

ข้อการเขียน

1. น้ำตาล ชิง เกลือ ไชนกกระทำ
2. กะทะไฟฟ้า ถ้วย ช้อน ทัพพี
3. คินสอ สี กระดาษโรเนียว
4. แผ่นกระดาษชาร์ทและบัตรคำ
5. คำคล้องจอง “มค”

การประเมินผล

1. สังเกตการร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนและครู
2. สังเกตการร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครู
3. สังเกตความสนใจในการอ่านเขียน

ภาคผนวก

คำคล้องจอง “มค”

มคตัวเล็ก	แต่ว่าร้าย	กว่าใครอื่น
มีคาสด้น	มากมาย	หลายพวกหนา
ทั้งมคคำ	มคแดง	มคนานา
ล้วนเก่งกล้า	และขยัน	หมั่นทำงาน

ครั้งที่ 5
สัปดาห์ที่ 1
หน่วย “มค”

จุดประสงค์

1. ร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนและครูได้
2. ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครูได้ด้วยความสนใจ
3. เด็กมีความสนใจในการอ่านเขียนได้ด้วยตนเอง
4. เด็กได้เรียนรู้ประสบการณ์จากสิ่งที่มีความหมายในชีวิตประจำวัน

เนื้อหา

มคบางชนิดกัดเจ็บและคัน บางชนิดชอบขึ้นอาหาร ทำให้อาหารเสีย แต่มคก็ช่วยให้ดินร่วนซุย

การดำเนินกิจกรรม

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษา แบบธรรมชาติ	การจัดประสบการณ์แบบปกติ
ขั้นนำ การเลือกกิจกรรม 1. ครูพูดกับนักเรียนว่าวันนี้จะให้เด็กเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับมค โดยให้เด็กอาสาสมัคร 2. ครูกับเด็กร่วมกันบันทึกผู้สมัครจะเล่าตามลำดับก่อนหลังในแผนภูมิและจะเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับมคอะไร 3. ครูกับเด็กร่วมกันอ่านที่บันทึกร่วมกัน ขั้นกิจกรรม 1. เด็กออกมาเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับมคทีละคนตามลำดับ 2. เมื่อเด็กเล่าจบทุกคน ครูและเด็กร่วมกันสนทนาด้วยคำถาม	ขั้นนำ 1. เด็กและครูร่วมกันท่องคำคล้องจอง “มค” และสนทนาเกี่ยวกับคำคล้องจองโดยใช้คำถาม - เด็กคิดว่ามคมีงานทำหรือไม่ - มคทำงานอะไรบ้าง มีประโยชน์อย่างไร - มคตัวเล็กแต่ร้าย “ร้ายอย่างไร” ขั้นกิจกรรม 1. ให้เด็กอาสาสมัครมาเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับมคจำนวน 6 - 7 คน 2. เมื่อเด็กเล่าจบทุกคนครูสนทนากับเด็กโดยใช้คำถาม

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษา แบบธรรมชาติ	การจัดประสบการณ์แบบปกติ
- ประโยชน์ของนมมีอะไรบ้าง - โทษของนมมีอะไรบ้าง - เด็กคิดว่านมมีประโยชน์และโทษอะไรอีกบ้าง นอกเหนือจากนี้ ขั้นสรุป ให้เด็กถ่ายทอดความคิดความรู้สึกว่า นมชนิดใดบ้างมีประโยชน์และนมชนิดใดบ้างให้โทษ ด้วยการเขียน วาดรูป (ศิลปะ) การแสดงท่าทางการเคลื่อนไหวและการสนทนา ตามความสนใจ และนำผลงานติดป้ายนิเทศ (ถ้ามี) บทบาทครู เหมือนครั้งที่ 1	- มคให้ประโยชน์และโทษอย่างไร - นอกจากนี้นมมีประโยชน์และโทษอย่างไรอีกบ้าง ขั้นสรุป เด็กและครูร่วมกันท่องคำคล้องจอง “มค” บทบาทครู เหมือนครั้งที่ 1

สื่อการเรียนรู้

1. แผ่นกระดาษชาร์ต
2. คินสอ สี กระดาษโรเนียว
3. คำคล้องจอง “มค”

การประเมินผล

1. สังเกตการสนทนาและร่วมแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนและครู
2. สังเกตการร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครู
3. สังเกตความสนใจในการอ่านเขียน

ภาคผนวก ข

**คู่มือในการจัดสถานการณ์ที่ใช้ในการสังเกตและแบบสังเกต
พฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน**

คู่มือในการจัดสถานการณ์ที่ใช้ในการสังเกต

1. คู่มือการจัดสถานการณ์การเล่นในมุมหนังสือ

วัตถุประสงค์

เพื่อสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย

ระยะเวลา

ระยะเวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 50 นาที โดยแบ่งเวลาให้เล่นกลุ่มละ 10 นาที 10 กลุ่ม และพักระหว่างกลุ่ม 1 นาที เข้าเล่นทีละกลุ่ม ๆ ละ 3 คน

วัสดุอุปกรณ์

1. หนังสือนิทาน การ์ตูนและหนังสืออ่านอื่น ๆ ไม่ต่ำกว่าจำนวนเด็กในกลุ่มย่อย
2. ป้ายข้อความเกี่ยวกับกฎระเบียบโดยเด็กเป็นผู้สร้างกฎเอง
3. ป้ายคำขวัญ เช่น อ่านหนังสือวันละนิด จิตแจ่มใส ฯลฯ โดยเด็กและครูร่วมกัน

สร้าง

4. ป้ายสำหรับลงชื่อผู้ใช้นุมหนังสือ
5. ชั้นวางหนังสือหรือตะกร้าใส่หนังสือ
6. ดูกดา, หมอน, เสื่อ
7. ป้ายชื่อหนังสือใหม่
8. โฉ้สำหรับนั่งอ่านหนังสือ จำนวน 1 ตัว
9. คินสอ, ปากกา, สี, ยางลบ, ไม้บรรทัด
10. กระดาษโรเนียว และกระดาษสีต่าง ๆ
11. สมุดประจำตัวเด็กสำหรับบันทึกในระหว่างเล่นในมุมหนังสือ
12. รูปภาพสำหรับสร้างบรรยากาศ

การดำเนินการ

1. จัดเตรียมการ
 - 1.1 จัดเตรียมวัสดุต่าง ๆ ให้ครบถ้วนโดยการจัดทำเอง ซื้อและยืม
 - 1.2 จัดสถานการณ์โดย
 - 1.2.1 จัดเตรียมหนังสือต่าง ๆ วางบนชั้นหนังสือ หรือตะกร้า
 - 1.2.2 จัดโฉ้สำหรับนั่งอ่านหนังสือ 1 ตัว
 - 1.2.3 ปูเสื่อและวางหมอน ดูกดาไว้บนเสื่อ ณ มุมใดมุมหนึ่งของมุมหนังสือ
 - 1.2.4 ติดป้ายต่าง ๆ เช่น ป้ายคำขวัญ ป้ายลงชื่อผู้ใช้นุม ป้ายชื่อหนังสือใหม่

1.2.5 วางอุปกรณ์เครื่องเขียน เช่น คินสอ ปากกา สี ขางลบ ไม้บรรทัด กระดาษโรเนียว หรือกระดาษสีต่าง ๆ ไว้บนโต๊ะอ่านหนังสือและที่ปายลงชื่อ

1.2.6 วางสมุดประจำตัวเด็กไว้บนโต๊ะอ่านหนังสือ

1.2.7 ติดภาพบริเวณมุมหนังสือ เพื่อสร้างบรรยากาศ

2. ขั้นตอนการ

2.1 ครูแนะนำสถานการณ์การเล่น และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในสถานการณ์ ให้เด็กรู้จักชื่อ และการใช้ ดังนี้

ตัวศัพท์เด็ก ๆ วันนี้เด็ก ๆ จะได้เล่นในมุมหนังสือ เด็กสามารถใช้อุปกรณ์ ได้เต็มที่

- หนังสือต่าง ๆ ที่วางอยู่บนชั้น เด็ก ๆ สามารถหยิบมาอ่านได้ทุกเล่ม
- เด็กจะนั่งทำงาน เล่นบริเวณไหนก็ได้ในมุมหนังสือ
- มีป้ายต่าง ๆ ติดอยู่รอบ ๆ มุม
- มีอุปกรณ์เครื่องเขียนวางอยู่ เด็กสามารถหยิบใช้ได้ทุกชนิด
- มีป้ายสำหรับลงชื่อผู้ใช้นุมหนังสือ
- มีสมุดบันทึกประจำตัวเด็ก เด็กสามารถนำมาบันทึกได้โดยเสรี

2.2 ครูแนะนำการเล่น ดังนี้

เด็กสามารถใช้อุปกรณ์ทุกอย่างได้โดยอิสระ หากเด็กต้องการให้ครูช่วยทำอะไรก็บอกครูได้

2.3 ในระหว่างการเล่น ครูให้เด็กเล่นโดยอิสระ และคอยช่วยเหลือเด็กเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือ

การประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กในระหว่างการเล่น โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน เป็นเวลา 1 ชั่วโมง 50 นาที กลุ่มละ 10 นาที ซึ่งผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 2 คน รวมผู้สังเกต 3 คน เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมเด็ก

2. คู่มือการจัดสถานการณ์การเล่นในมุมศิลปะสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย

ระยะเวลา

ระยะเวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 50 นาที โดยแบ่งเวลาให้เล่นอิสระ กลุ่มละ 10 นาที และพักระหว่างกลุ่ม 1 นาที เข้าเล่นทีละกลุ่ม ๆ ละ 3 คน

วัสดุอุปกรณ์

1. สีน้ำ, สีเทียน, พู่กัน, สีเมจิก
2. ดินสอ, ปากกา, ยางลบ, ไม้บรรทัด
3. กระดาษโรเนียว และกระดาษสีต่าง ๆ
4. ป้ายข้อความเกี่ยวกับกฎระเบียบ โดยเด็กเป็นผู้สร้างกฎเอง
5. กระดาษขาตั้ง, โต๊ะสำหรับทำกิจกรรม
6. หนังสือภาพต่าง ๆ
7. ภาพต่าง ๆ เช่น ภาพอาหาร ผลไม้ ฯลฯ
8. กระดาษติดฝาผนังสำหรับเขียนโดยอิสระ
9. ตัวอักษรพลาสติก
10. ร่องตัวอักษร

การดำเนินการ

1. ขั้นเตรียมการ

- 1.1 จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ครบถ้วนโดยการจัดทำเอง ซื่อและยิ้ม
- 1.2 จัดสถานการณ์โดย

1.2.1 จัดเตรียมโต๊ะในลักษณะทำงานกลุ่ม 1 ตัว มีอุปกรณ์ สีเทียน สีเมจิก ดินสอ ปากกา ยางลบ ไม้บรรทัด กระดาษโรเนียว ตัวอักษรพลาสติก และร่องตัวอักษร วางอยู่บนโต๊ะ

1.2.2 จัดเตรียมโต๊ะสำหรับวางหนังสือภาพ 1 ตัว

1.2.3 จัดเตรียมสีน้ำ พู่กัน กระดาษโรเนียว วางไว้ที่กระดานขาตั้ง

1.2.4 ติดป้ายชื่อมุมและภาพต่าง ๆ ที่บริเวณมุมศิลปะ

1.2.5 ติดกระดาษสำหรับให้เด็กทำกิจกรรมโดยเสรี

2. ขั้นตอนการ

2.1 ครูแนะนำสถานการณ์การเล่นและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในสถานการณ์ให้เด็กรู้จักชื่อและการใช้ ดังนี้

ตัวสัตว์เคี้ยวเอื้อง เด็ก ๆ วันนี้นักเรียน ๆ จะได้เล่นในมุมศิลปะสร้างสรรค์ เด็กสามารถใช้
อุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการเล่นได้เต็มที่ คือ

- อุปกรณ์ที่วางอยู่บนโต๊ะ มีสีเทียน สีเมจิก ดินสอ ปากกา ขงลบ ไม้
บรรทัด กระดาษโรเนียว หนังสือภาพ ตัวอักษรพลาสติก และร่องตัวอักษร

- กระดาษขาตั้ง มีสีน้ำ พู่กัน กระดาษ

- มีป้ายข้อความต่าง ๆ ติดอยู่ฝาผนัง

- มีกระดาษสำหรับให้เด็กทำกิจกรรมโดยอิสระ

2.2 ครูแนะนำการเล่น ดังนี้

เด็กสามารถใช้อุปกรณ์ทุกอย่างได้โดยอิสระ หากเด็กต้องการให้ครูช่วยทำ
อะไร ก็บอกครูได้

2.3 ในระหว่างการเล่น ครูให้เด็กเล่นโดยอิสระ และคอยช่วยเหลือเด็กเมื่อเด็ก
ต้องการความช่วยเหลือ

การประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กในระหว่างการเล่น โดยใช้
แบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน เป็นเวลา 1 ชั่วโมง 50 นาที กลุ่มละ 10
นาที ซึ่งผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 2 คน รวมผู้สังเกต 3 คน เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมเด็ก

แบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน

คำชี้แจง :

แบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนประกอบด้วยลักษณะ
พฤติกรรม 8 พฤติกรรม กล่าวคือ

ความสนใจในการอ่านและการเขียน หมายถึง พฤติกรรม กริยาท่าทาง หรือการกระทำ
ที่แสดงออกถึงความพอใจ ความต้องการ กระตือรือร้นที่จะอ่านและเขียนด้วยความเพลิดเพลินและ
สนใจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. หยิบหนังสือต่าง ๆ มาเปิดดูรูปภาพ ข้อความ และทำทำอ่าน หมายถึง เด็กใช้
มือหยิบหนังสือมาดู เปิดหนังสือดูรูปภาพ ข้อความในหนังสือ โดยอาจเปิดดูเพียงหน้าเดียว หรือ
ทุกหน้า หรือเปิดหนังสือแล้วทำทำอ่านหนังสือ ข้อความ
2. หยิบจับอุปกรณ์ คินสอ ปากกา สี กระดาษ มาขีดเขียนหรือวาดภาพ หมายถึง
เด็กใช้มือหยิบจับ คินสอ ปากกา สี กระดาษ มาทดลองเขียน วาดภาพ โดยลากเป็นลายเส้นสูง ๆ
หรือตัวอักษร หรือวาดเป็นรูปต่าง ๆ
3. ขอให้ครูหรือเพื่อนช่วยเล่าเรื่องในหนังสือให้ฟัง หรือขอให้ช่วยเขียน ช่วยวาด
ภาพ ให้ดู หมายถึง เด็กใช้มือหยิบจับหนังสือ คินสอ ปากกา สี กระดาษ ส่งให้ครูหรือเพื่อน
พร้อมทั้งพูดขอร้องให้ครูหรือเพื่อนช่วยเล่าเรื่องในหนังสือให้ฟัง ช่วยเขียนหรือช่วยวาดภาพให้ดู
4. พูดเล่าเรื่องตามหนังสือ ป้ายสัญลักษณ์ ข้อความตามลำพัง หมายถึง เด็กพูด
เกี่ยวกับสิ่งที่อยู่ในหนังสือ ป้ายสัญลักษณ์ ข้อความที่สนใจหรือเล่าเรื่องจากหนังสือ โดยทั้งการพูด
และการเล่าเรื่องเด็กทำตามลำพัง ไม่มีเพื่อนมาพูดคุยหรือฟังอยู่ด้วย
5. ชักชวน แนะนำ ให้เพื่อนเขียนหรือวาดภาพ หมายถึง เด็กพูดชักชวนให้เพื่อน
ทดลองเขียนหรือวาดภาพ พูดแนะนำการเขียนกับเพื่อน
6. นำหนังสือให้เพื่อนดูหรือพูดคุยตามหนังสือให้เพื่อนฟัง หมายถึง เด็กใช้มือหยิบ
หนังสือและส่งหนังสือให้เพื่อนดู หรือเด็กพูดคุยกับเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องในหนังสือ โดยการพูดคุย
หรือเล่าเรื่องนั้นมีเพื่อนฟังอยู่ใกล้ ๆ
7. พูดคุยซักถามครูหรือเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องในหนังสือ ตัวหนังสือ ภาพวาด และวิธี
เขียน หมายถึง เด็กใช้คำพูดถามครูหรือเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องในหนังสือ การเขียนตัวหนังสือต่าง ๆ
ภาพวาด วิธีเขียน ว่าทำอย่างไร

8. นำผลงานของคนให้ผู้อื่นดูอย่างภาคภูมิใจ หรือขอผลงานของผู้อื่น หมายถึง เด็กนำผลงานของคนมาให้เพื่อนหรือครูดู หรือขอผลงานของเพื่อนหรือของครู หรือนำผลงานของคนไปให้ผู้อื่นดูพร้อมกับเล่าถึงผลงานของคนให้ผู้อื่นฟัง

ข้อปฏิบัติในการสังเกต

1. เขียนชื่อผู้สังเกต ผู้สังเกตคนที่ สถานการณ์สังเกต ชั้นที่สังเกต เวลา วัน เดือน ปี ที่สังเกต
2. เขียนหมายเลขเด็กคนที่ถูกสังเกตให้ตรงกับช่วงเวลาที่ใช้สังเกต ซึ่งต้องให้สอดคล้องกับในตารางการสังเกต
3. ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 2 คน รวมผู้สังเกต 3 คน เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กในแต่ละสถานการณ์ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยหมุนเวียนเป็นกลุ่ม ตามตารางการสังเกตซึ่งการสังเกตนั้นสังเกตทุกพฤติกรรมตั้งแต่เริ่มเข้าเล่นในสถานการณ์จนหมดเวลาการสังเกต 10 นาที
4. บันทึกพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนทันทีที่เกิดพฤติกรรมนั้นในช่วงเวลาที่สังเกต (ช่วง 5 นาที บันทึก 1 ครั้ง)

การให้คะแนน

1. ในช่วงเวลาที่สังเกตเด็ก ถ้าเด็กแสดงพฤติกรรมแบบใด ไม่ว่าจะแสดงกี่ครั้งก็ตาม ให้ใส่หมายเลข 1 ลงในช่องตรงกับพฤติกรรมที่เด็กแสดง
2. ถ้าเด็กไม่แสดงพฤติกรรมในช่วงเวลาที่สังเกต ให้ใส่เลข 0 ลงในช่องตรงกับพฤติกรรมที่เด็กไม่แสดง

แบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน

ชื่อผู้สังเกต เป็นผู้สังเกตคนที่ ชั้น

สถานการณ์สังเกต เวลา วัน เดือน ปี

[illegible]

ภาคผนวก ค

ค่าความเที่ยงตรงของแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่าน
และการเขียน

ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน

พฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน	ค่าดัชนี IOC
1. หยิบหนังสือต่าง ๆ มาเปิดดูรูปภาพ ข้อความและทำทำอ่าน	1.000
2. หยิบจับอุปกรณ์ ดินสอ ปากกา สี กระดาษ มาขีดเขียน หรือวาดภาพ	0.666
3. ขอให้ครูหรือเพื่อนช่วยเล่าเรื่องในหนังสือให้ฟัง หรือขอให้ช่วยเขียน ช่วยวาดภาพให้ดู	0.666
4. พูดเล่าเรื่องตามหนังสือ ป้ายสัญลักษณ์ ข้อความ ตามลำพัง	1.000
5. ชักชวนแนะนำให้เพื่อนเขียนหรือวาดภาพ	0.666
6. นำหนังสือให้เพื่อนดู หรือพูดคุยตามหนังสือให้เพื่อนฟัง	1.000
7. พูดคุยซักถามครูหรือเพื่อน เกี่ยวกับเรื่องในหนังสือ ภาพวาด วิธีเขียน	1.000
8. นำผลงานของคนให้ผู้อื่นดูอย่างภาคภูมิใจ หรือขอแสดงผลงานของผู้อื่น	0.666

ภาคผนวก ง

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบ
ธรรมชาติและการจัดประสบการณ์แบบปกติ
 - 1.1 อาจารย์อนินทิตา โปษะกฤษณะ โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย
87 สุขุมวิท 89/1 กรุงเทพมหานคร
 - 1.2 อาจารย์ธนพร เอี่ยมสมุทร โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย
87 สุขุมวิท 89/1 กรุงเทพมหานคร
 - 1.3 อาจารย์รุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี โรงเรียนอนุบาลสามเสน ริมคลอง
ประปาสามเสน เขตพญาไท
กรุงเทพมหานคร
2. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคู่มือในการจัดสถานการณ์ที่ใช้ในการสังเกตและแบบ
สังเกตพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียน
 - 2.1 อาจารย์พัชรี ผลโฮธิน นักวิชาการ กองวิชาการ สำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
 - 2.2 อาจารย์วรนาท รักสกุลไทย โรงเรียนเกษมพิทยา
955 สุขุมวิท 71 แขวงคลองตัน เขต
คลองเตย กรุงเทพมหานคร
 - 2.3 อาจารย์อารี เกษมวัดี โรงเรียนอนุบาลสามเสน ริมคลอง
ประปาสามเสน เขตพญาไท
กรุงเทพมหานคร

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวอำพร ศรีหรัญ
 เกิด 5 พฤศจิกายน 2510
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน 106 หมู่ 8 ตำบลชนาบนาก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80140
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนวัดประดิษฐาราม ตำบลบางรูป อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช 80240

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ 1 ระดับ 4

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2524 ประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านบางตะดุมพอ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80140
 พ.ศ. 2530 มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสตรีปากพนัง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80140
 พ.ศ. 2534 คบ. (การอนุบาลศึกษา) จากวิทยาลัยครูยะลา (เกียรตินิยมอันดับ 1) อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 90000
 พ.ศ. 2540 กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร

ความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ

บทคัดย่อ
ของ
อำพร ศรีหรัญ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
เมษายน 2540

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ และได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี จำนวน 30 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 ของโรงเรียนบ้านทุ่งกรวด อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 15 คน กลุ่มควบคุมจำนวน 15 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ๆ ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที รวม 40 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติและแผนการจัดประสบการณ์แบบปกติ สถานการณ์ที่ใช้ในการสังเกต และแบบสังเกตพฤติกรรม ความสนใจในการอ่านและการเขียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น .91 แบบแผนการทดลองเป็นแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การทดสอบค่าที่ t -test แบบ Dependent Samples และแบบ Independent Samples ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง มีความสนใจในการอ่านและการเขียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ หลังการทดลองมีความสนใจในการอ่านและการเขียนสูงกว่าก่อนการทดลอง

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีความสนใจในการอ่านและการเขียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติหลังการทดลองมีความสนใจในการอ่านและการเขียนสูงกว่าก่อนทดลอง

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ และได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ มีความสนใจในการอ่านและการเขียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ มีความสนใจในการอ่านและการเขียนสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ

**READING AND WRITING INTEREST OF PRESCHOOL CHILDREN
EXPERIENCING WHOLE LANGUAGE APPROACH**

**AN ABSTRACT
BY
AMPORN SRIHARUN**

**Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University**

April 1997

The purpose of this study was to compare reading and writing interests of preschool children experiencing whole language approach and conventional approach.

The 30 subjects were boys and girls in Kindergarten 2 second semester, academic year 1996 at Ban Thungrud School, Amphur Thungyai, Nakonsithammarat Province.

The simple random sampling was used to identify the students into an experimental group and a control group of 15 students in each. The experimental group was given conventional technique while the control was not. The experiment was carried out for 8 consecutive weeks, 5 lessons per week, with a total of 40 lessons taught by the researcher.

The three instruments were Lesson Plans for Whole Language Approach and Conventional Approach, Situations for Observation and the Reading and Writing Interests Observation Form developed by the researcher and proved to have the reliability of .91.

The results were as follows :

1. Preschool children experienced whole language approach had higher scores in reading and writing interests with significant difference at .01 level.
2. Preschool children experienced conventional approach had higher scores in reading and writing interest with significant difference at .05 level.
3. Preschool children experienced whole language approach had higher scores in reading and writing interests than that of children experienced conventional approach with significant difference at .05 level.